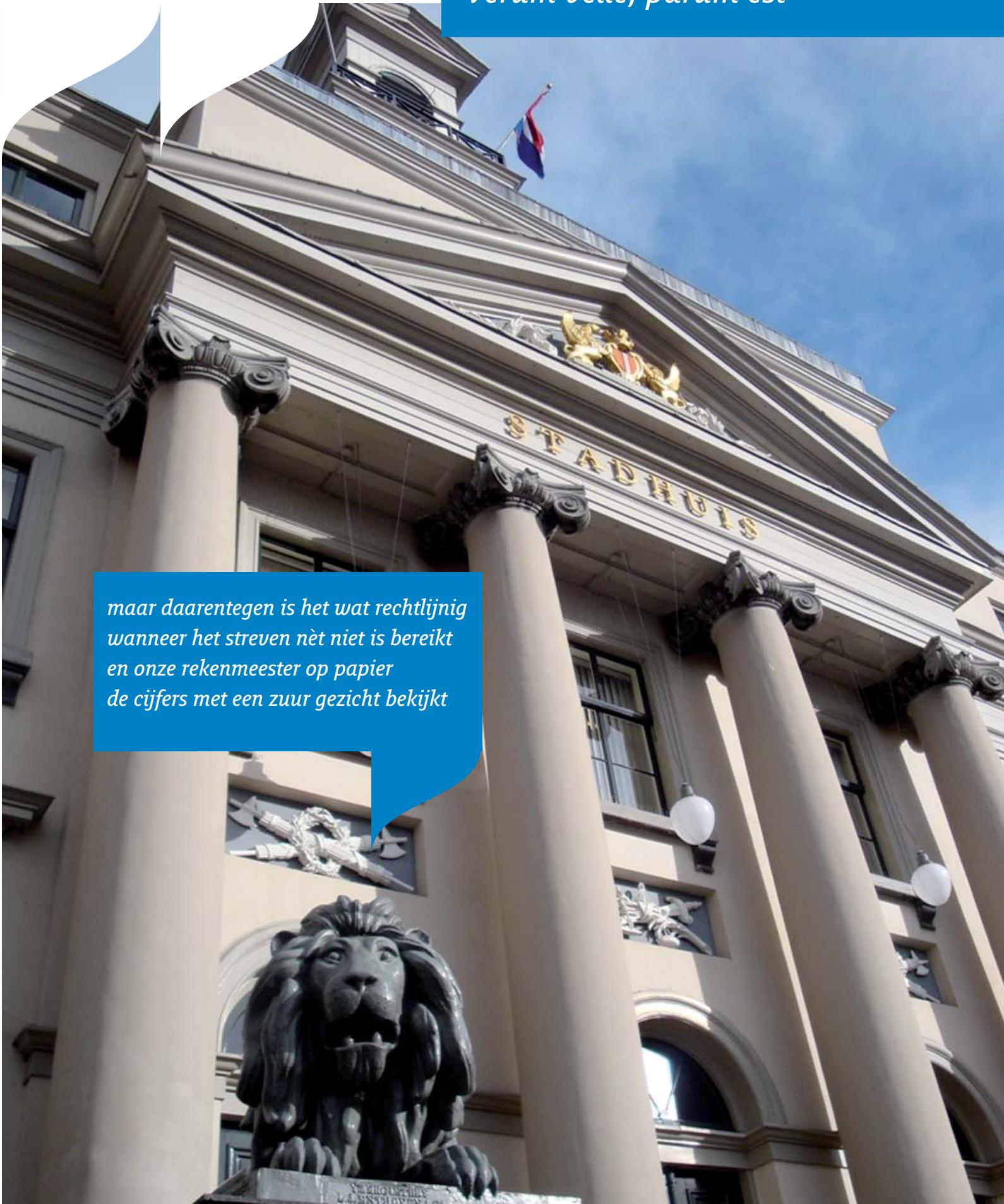

Onderzoek naar de eindverantwoording

Verum velle, parum est

*maar daarentegen is het wat rechtlijnig
wanneer het streven nèt niet is bereikt
en onze rekenmeester op papier
de cijfers met een zuur gezicht bekijkt*

Onderzoek naar de eindverantwoording

'Dordrecht werkt door!'

Verum velle, parum est

Rekenkamer Dordrecht:

Adres	Postbus 8 3300 AA Dordrecht
Telefoon	(078) 639 6218
E-mail	rekenkamer@dordrecht.nl
Internet	www.dordrecht.nl/rekenkamer

Contactpersoon:

Naam	Dhr. drs. D.V. Hindriks
Telefoon	(078) 639 6217 (06) 51 825 946
E-mail	dv.hindriks@dordrecht.nl

Het rapport is onder verantwoordelijkheid van de directeur rekenkamer tot stand gekomen.

Het onderzoek werd uitgevoerd door:**Onderzoeksteam:**

Dhr. drs. D.V. Hindriks (projectleider en eindredacteur)
Dhr. drs. L. Block
Dhr. H.J. Baars RA RO CIA
Dhr. drs. J.A. Kuijsters
Dhr. mr. D. van der Meer

Opmaak en redigeren

Mevr. S. Khadjé

Publicatie

Februari 2010

DE REKENKAMER

De gemeenteraad van Dordrecht heeft op 9 december 2003 besloten tot de instelling van de rekenkamer Dordrecht. De rekenkamer Dordrecht is georganiseerd volgens het 'directeursmodel'. Dit is één van de mogelijkheden die de Gemeentewet biedt. Dit model is door de raad gekozen om de rekenkamer Dordrecht zo veel mogelijk onafhankelijkheid te geven. Op 3 augustus 2004 installeerde de raad de heer drs. D.V. Hindriks als eerste directeur voor een periode van zes jaar.

DOEL

De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het beleid, het financieel beheer en de organisatie van het gemeentebestuur.

De rapporten van de rekenkamer zijn een aanknopingspunt voor het bestuur om rekenschap af te leggen aan de burgers.

POSITIE

De rekenkamer is een onafhankelijk orgaan binnen de gemeente Dordrecht. Haar taken en bevoegdheden staan in de Gemeentewet en de door de gemeenteraad vastgestelde "Verordening Rekenkamer 2004". Zij bepaalt zelf wat en hoe zij onderzoekt en waarover zij rapporteert. Wel kunnen de raad en het college van B en W de rekenkamer om een onderzoek verzoeken. De rekenkamer stuurt hen jaarlijks haar onderzoeksplan en jaarverslag toe.

ONDERZOEK

Het onderzoeksterrein strekt zich uit over alle organen (raad, college van B en W en commissies), diensten en instellingen waarvoor de gemeente bestuurlijk verantwoordelijk is, of waarvan de activiteiten geheel of in belangrijke mate door de gemeente worden bekostigd. De rekenkamer maakt regelmatig gebruik van externe onderzoekers voor ondersteuning en expertise. Om een zo gunstig mogelijk aanbod te krijgen zijn deze onderzoekers via een aanbesteding geselecteerd.

De onderzoeken worden uitgevoerd onder eindverantwoording van de directeur.

RAPPORTEN

De onderzoeksresultaten gaan vergezeld van aanbevelingen. Voor zover hun handelen onderwerp vormt van onderzoek krijgen de betrokken organen, diensten en gesubsidieerde instellingen de gelegenheid te reageren op de voorlopige onderzoeksresultaten. Daarin geven zij aan of zij de aanbevelingen van de rekenkamer opvolgen. Daarna biedt de directeur zijn rapport aan de raad aan en wordt het rapport openbaar.

Verum velle, parum est (Ovidius)

*het ware (juiste) te willen is niet voldoende
of tewel: mei goede foarnimmens is it paad nei de hel fluorre*

een jaar of zes geleden vierde Dordrecht
een hoopvol en fortuinlijk samengaan
de plannenmaker vroeg de rekenmeester
hem voortaan in het leven bij te staan

hoewel zij beiden graag het jawoord gaven
werd twijfel over duurzaamheid erkend
dus men besloot de voordeur niet te delen
dat leek voor de relatie efficiënt

de rollen waren duidelijk verdeeld
en eensgezind begon men aan zijn taken
de één jaagt aan zodat de stad zal groeien
de ander onderzoekt en moet bewaken

want hij of zij met hemelse ideeën
heeft vaak verkeerde wegen geplaveid
en creatief, doch richtingloos verzinnen
kost een gemeenschap middelen en tijd

dan scheidt bestuur zijn eigen dwaalmilieu
gaan burgers die aan zet zijn zich verzetten
elk fundament waarop men bouwt verrot
en morrend overschrijdt men de budgetten

de rekenkamer raakt dan uitgeteld
het politieke platform moet verdwijnen
en in de kantlijn zal het woord conform
in welk rapport dan ook, niet meer verschijnen

maar daarentegen is het wat rechtlijnig
wanneer het streven nèt niet is bereikt
en onze rekenmeester op papier
de cijfers met een zuur gezicht bekijkt

zo kan de controlerende partij
waarschijnlijk ongewild en onverwacht
haar oordeel afgemeten laten klinken
en vijand blijken van verbeeldingskracht

terwijl die toch de bron is van het werk
en dat het bij een denkbeeld niet kan blijven
is bij de plannenmakers heus bekend
dat kon men in een dode taal al schrijven

maar desondanks vroeg men om meer controle
een autonoom en degelijk rapport
vanwege het ontstane dualisme
schoot zelfvertrouwen vreselijk te kort

al kan kritiek ook motiverend zijn
gekoesterd wordt zij zelden, wel vervloekt
zo'n directeur vergroot de eigen twijfels
dus dan maar afgedankt en opgedoekt

maar eigen en wat wijzer zou het zijn
een commentaar of antwoord af te wachten
de neuzen naar dezelfde kant te richten
zodoende hoor en wederhoor te achten

maar als de raad om raad en bijstand vraagt
geen uitslag wil, dan hoort zij bij degenen
die zich gedraagt als een patiënt die hoort
dat zij slechts last heeft van te lange tenen

het lukte niet om dit gedicht de dikte
te geven van dit prachtige rapport
wel hoop ik dat het leesbaar is
en niet zo droog als gort

Marieke van Leeuwen - stadsdichter

Voorwoord

De eerste twee rapporten van de Rekenkamer Dordrecht waren onderzoeken naar producten uit de planning en control cyclus. We onderzochten in 2004 de kwaliteit van een begroting en in 2005 de kwaliteit van een jaarverslag. Begin 2007 onderzochten we de kwaliteit van het Meerjarenplan 2006-2009. Die producten raken de kern van het werk van de gemeenteraad. Via het Meerjarenplan en de begrotingen worden financiële en inhoudelijke kaders gesteld en op basis van de verslagen kan de raad controleren. Plannen, uitvoeren, meten, controleren en bijsturen zou moeten leiden tot beheersing en betere realisatie van vooraf gestelde doelen. Daar zit de theorie achter dat de uitvoering van geplande activiteiten leidt tot realisatie van geplande resultaten en dat die resultaten vervolgens leiden tot de beoogde effecten. Je kunt dat ook samenvatten onder de stelling die in veel bedrijven wordt gehuldigd: "wat gemeten wordt, wordt gedaan". Met dit rapport over de eindverantwoording en het nog te verschijnen evaluatierapport over de rekening 2009 sluiten we de cirkel. We gaan uit van de bovenstaande beleidstheorie, dat is immers onze kernactiviteit.

Toen in 2006 het Meerjarenplan 2006-2009 werd gepubliceerd zag de wereld er anders uit dan vandaag. Er was nog geen sprake van een financiële crisis, integendeel de bestuurlijke opgave bestond vooral uit het benutten van de groeikansen. Daarom is het ook niet verwonderlijk dat sommige activiteiten niet zijn uitgevoerd, dat sommige resultaten niet zijn gehaald. Er zijn, zo blijkt uit de eindverantwoording, nieuwe activiteiten en nieuwe resultaten voor in de plaats gekomen. Sommige oorspronkelijke doelen zijn vervangen door andere. Opmerkelijk is dat bedoelde effecten soms zijn gehaald terwijl onduidelijk is of de geplande activiteiten en resultaten zijn gehaald. Het relateert in mijn ogen de nogal statische lineaire beleidstheorie. Flexibiliteit, snel reageren op nieuwe omstandigheden is mogelijk belangrijker dan uitvoeren wat in een meerjarenplan is opgeschreven. Relevant is immers vooral of de doelen worden gehaald, niet of alle daartoe geplande activiteiten zijn uitgevoerd. "What matters is what Works". De uitdaging voor het bestuur van de volgende raadsperiode zal zijn om het instrumentarium zo in te richten dat het beste van beide werelden wordt gecombineerd. Voldoende plannen en meten om inzicht te krijgen en greep te houden. En tegelijk voldoende flexibiliteit en aanpasbaarheid om goed te kunnen reageren op een snel veranderende omgeving. Dit rapport gaat vooral over de kwaliteit van het plannen en meten, de rekenkamer heeft nu eenmaal niet tot taak om ontwerpgerichte adviezen te geven. Maar ik reken erop dat de raad in het debat met het college ook de andere uitdaging mee zal nemen.

Overigens leidde het tweede rapport tot de verzuchting van enkele leden van de raad dat ze hoopten dat de rekenkamer zich niet zou beperken tot uitsluitend droge technische onderzoeken. Begrijpelijk, want dit type onderzoek is naar zijn aard tamelijk droge kost. De rekenkamer was benieuwd of die droge kost toch tot inspiratie zou kunnen leiden. We hebben daarom de stadsdichteres een vrije opdracht gegeven tot het schrijven van een passend gedicht. Ik ben erg blij met het resultaat dat u op de voorgaande pagina's aantreft. Ik wens de leden van de raad toe dat zij zich door het gedicht en de inhoud van het rapport laten inspireren tot een goed debat.

Rik Hindriks

Inhoudsopgave

1.	Bestuurlijke Samenvatting	8
2.	Inleiding	11
2.1.	Onderzoekskader	11
2.1.1.	Aanleiding	11
2.1.2.	Probleemstelling en onderzoeksvragen	12
2.1.3.	Normenkader	13
2.2.	Leeswijzer	14
3.	Navolging aanbevelingen en toezeggingen	15
3.1.	Inleiding	15
3.2.	Aanbevelingen en toezeggingen	15
3.3.	Navolging toezeggingen	16
3.4.	Conclusie	19
4.	Eindverantwoording 'Dordrecht werkt door!'	20
4.1.	Inleiding	20
4.2.	Opzet eindverantwoording	20
4.3.	Kwaliteit beleidsinformatie	22
4.3.1.	Kwaliteit verantwoording effectendoelstellingen	22
4.3.2.	Kwaliteit verantwoording resultaatdoelstellingen	29
4.4.	Reflectie college op MJP instrument	41
4.5.	Tot slot	42
5.	Conclusie en aanbevelingen	43
5.1.	Inleiding	43
5.2.	Conclusie	43
5.2.1.	Navolging aanbevelingen en toezeggingen	43
5.2.2.	Kwaliteit eindverantwoording	43
5.2.3.	Slotconclusie	45
5.3.	Aanbevelingen	46
	Bestuurlijke reactie	48

Bijlagen

Bijlage 1 - Aanbevelingen rapport 'Zes sterren'

Bijlage 2 - Lijst van gesproken personen

Bijlage 3 - MJP output eindverantwoording

Bijlage 4 - Overzicht effectindicatoren

Bijlage 5 - Detailbevindingen relevantie resultaatdoelstellingen

Bijlage 6 - Detailbevindingen aanvullend onderzoek

Bijlage 7 - Bestudeerde documenten en literatuur

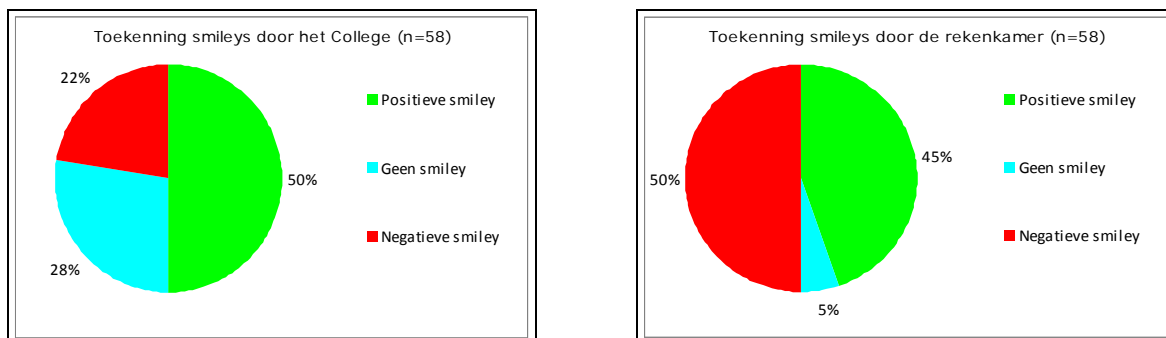
Bijlage 8 - Afkortingenlijst

1. Bestuurlijke Samenvatting

Op 3 november 2009 presenteerde het college de eindverantwoording Meerjarenplan 2006-2009 "Dordrecht werkt door". Daarmee is de toezegging die het college deed bij de bespreking van het rekenkamerrapport "Zes Sterren" nagekomen. De rekenkamer vindt het positief dat het college zich heeft verantwoord over de realisatie van het MJP. Ook de toezegging om foute of achterhaalde informatie uit het MJP te herstellen is nagekomen. Het college is er nog niet geheel in geslaagd om op een herkenbare manier aandacht te besteden aan de voortgang en bijsturing van het MJP in de Planning en Control documenten. Hoewel het college wel initiatief nam om het niveau van sturen en het gebruik van indicatoren met de raad te bespreken, is de toezegging uiteindelijk niet nagekomen. Dit komt mede doordat de raad geen verdere stappen heeft ondernomen. De reden daarvan heeft de rekenkamer uit de beschikbare documenten niet kunnen herleiden. De rekenkamer concludeert derhalve dat van de vier toezeggingen er twee zijn nagekomen, één deels en één niet.

De rekenkamer heeft ook de kwaliteit van de eindverantwoording gecontroleerd. We hebben vastgesteld dat de kwaliteit van de verantwoording over de effectdoelstellingen voldoende is. Op alle 58 effectindicatoren is relevant gerapporteerd. Daarnaast is de betrouwbaarheid van de gepresenteerde gerealiseerde effecten als voldoende te beschouwen. Waar het college met de gebruikte smileys de indruk wekt dat 50% van de resultaatdoelen is gehaald en 22% niet, blijkt uit de telling van de rekenkamer dat 45% van de resultaatdoelen is gehaald en 50% niet.

Figuur 1.1. toekenning smileys door het college en de rekenkamer

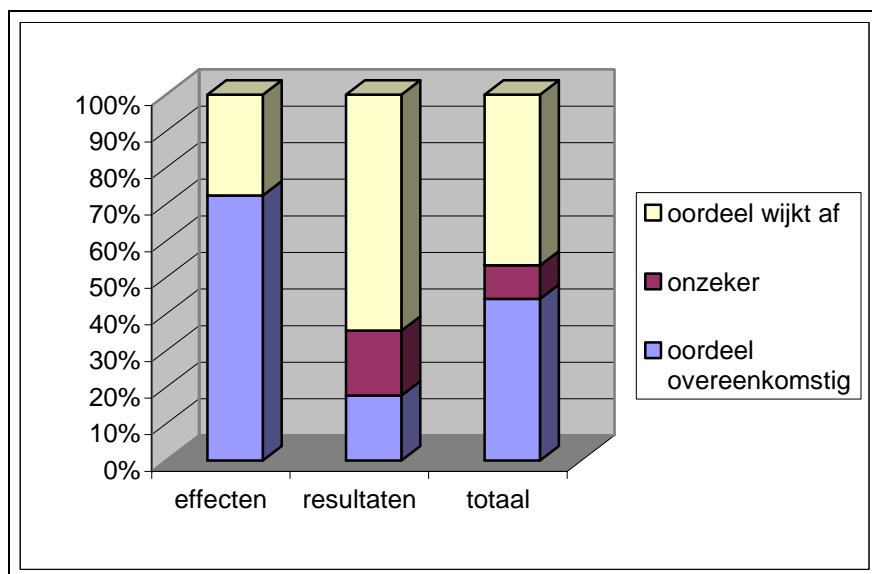
Tegelijk komt uit dit rapport naar voren dat het MJP als instrument en vooral de verantwoording daarover nog verbetering behoeven. Zo is de presentatie van de verantwoording over de effectdoelstellingen nog onvoldoende overzichtelijk en herkenbaar. Daarnaast geeft het college geen totaaloordeel in hoeverre de geformuleerde effectdoelstellingen zijn bereikt. Hierdoor is het voor de raad ondoenlijk om zich een integraal oordeel te vormen over de realisatie van de effectdoelstellingen.

Ten aanzien van de verantwoording over de resultaatdoelstellingen is de rekenkamer van oordeel dat de beleidsinformatie van onvoldoende kwaliteit is. Slechts over 36% van de resultaatdoelstellingen is relevant gerapporteerd. Uit aanvullend onderzoek komt naar voren dat met een adequate interne controle op de kwaliteit van de verantwoorde resultaten gebreken in de kwaliteit in een

eerder stadium aan het licht hadden kunnen komen en hersteld hadden kunnen worden. Er had relevanter, vooral specifiek gerapporteerd kunnen worden. Daarnaast is slechts de helft van de onderzochte relevante of summier verantwoordingen aantoonbaar betrouwbaar. Het college geeft ook met betrekking tot de mate waarin de resultaatdoelstellingen zijn bereikt geen totaaloordeel.

De rekenkamer oordeelt bij effecten in 72% van de gevallen overeenkomstig het college. Bij de resultaten is een veel grotere afwijking zichtbaar, vooral veroorzaakt doordat over 40 van de 66 resultaatdoelstellingen niet relevant wordt verantwoord. Dat leidt tot onderstaand overzicht van het percentage overeenkomende cq. afwijkende oordelen.

Figuur 1.2 percentage overeenkomende cq. afwijkende oordelen

Omdat effecten weergeven in welke mate ambities worden gerealiseerd kan de raad zich op basis van de verantwoording daar een redelijk beeld van vormen. Of die prestaties zijn gerealiseerd door de geboekte resultaten wordt onvoldoende aangetoond. De eindverantwoording over de MJP-doelstellingen is daarom voor de raad beperkt bruikbaar als verantwoordingsdocument.

Aanleiding onderzoek

Op 15 november 2006 heeft de raad het Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010 (MJP) vastgesteld. In het MJP zijn 66 resultaatdoelstellingen en 13 'grote' projecten gedefinieerd. Daarnaast zijn er 62 effectdoelstellingen geformuleerd. Het college heeft op 3 november 2009 zijn resultaten van de afgelopen collegeperiode aan de hand van de 'Eindverantwoording Meerjarenplan 'Dordrecht werkt door!' aan de raad toegestuurd.

Om als raad de eindverantwoording op correcte wijze te kunnen beoordelen dient de gepresenteerde beleidsinformatie van voldoende kwaliteit te zijn. De rekenkamer wil graag de raad de zekerheid geven of de gepresenteerde resultaten en effecten van voldoende kwaliteit zijn om het publieke debat te voeren. Daarnaast wil de rekenkamer met dit onderzoek het college en de raad ondersteunen om het MJP als sturing- en verantwoordingsinstrument verder te verbeteren.

De rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar:

- de navolging van de aanbevelingen van de rekenkamer in haar rapport 'Zes sterren' alsmede de navolging van de toezeggingen door het college naar aanleiding van het rapport;
- de kwaliteit van de eindverantwoording van het college over de effecten en resultaten van het Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010.

Aanbevelingen aan de raad

De rekenkamer concludeert in dit rapport dat de eindverantwoording over de MJP-doelstellingen maar beperkt bruikbaar is als verantwoordingsdocument. Hiermee heeft het instrument aan (initiële en potentiële) kracht ingeboet.

De rekenkamer benadrukt dat het zinvol kan zijn om te sturen op concrete effecten en resultaten. Het geeft helder weer wat het gemeentebestuur wil bereiken met de stad en het kan disciplinerend werken. Het betekent ook dat het college en de raad de doelmatigheid en doeltreffendheid kan toetsen en zo nodig tijdig bijsturen. Het goed ontwikkelen en laten functioneren van het sturings- en verantwoordingsinstrument MJP betekent ook een flinke inspanning. Hierbij wordt o.a. gedoeld op een goede en eenduidige doelformulering, het optuigen en beheren van goede registraties, interne controle en bewaking, (management- en bestuurs)rapportages, draagvlak en betrokkenheid van de afdelingen. Dit betekent dat de raad een bewuste keuze moet maken of hij een nieuw MJP wil en bewust moet zijn van de gevolgen hiervan. De rekenkamer doet daarom de volgende aanbeveling aan de raad:

1. Spreek expliciet uit of een nieuw MJP als sturings- en verantwoordingsinstrument wenselijk en noodzakelijk is.

Als de raad een nieuw MJP in 2010 wenselijk acht, doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen aan de raad om het instrument te verbeteren:

2. Spreek met het college af op welk niveau (activiteit, resultaat of effect) hij afrekenbare doelen wil vastleggen;
3. Beoordeel of de (nieuwe) effect- en resultaatdoelstellingen in het nieuwe MJP, SMART geformuleerd zijn;
4. Breng prioriteit aan en verminder het aantal effect- en resultaatdoelstellingen per wethouder;
5. Maak met het college afspraken over de kwaliteit (relevantie en betrouwbaarheid) van de verantwoordingen van het college alsmede de totstandkoming hiervan;
6. Spreek met het college af dat jaarlijks verantwoording over de voortgang van de MJP doelen wordt afgelegd.

2. Inleiding

2.1. Onderzoekskader

2.1.1. Aanleiding

Op 15 november 2006 heeft de gemeenteraad van de gemeente Dordrecht (hierna te noemen: “de raad”) het Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010 (hierna te noemen: “het MJP”) vastgesteld. In het MJP worden drie ambities uitgewerkt waar in totaal 16 beleidsvelden onder vallen:

1. ‘een aantrekkelijke stad’; beleidsvelden: binnenstad, cultuur, marketing & toerisme economie, kennis, wonen en bereikbaarheid;
2. ‘het ondersteunen van kwetsbare groepen’; beleidsvelden: jeugd, sociaal geïsoleerden, mensen met een beperking, mensen zonder een dak boven het hoofd, allochtonen, uitkeringsgerechtigden en werkzoekenden;
3. ‘een leefbare en veilige omgeving’; beleidsvelden: ‘schoon & heel’, ‘veiligheid in de buurt’ en ‘samen leven in de buurt’.

Binnen deze beleidsvelden worden in totaal 66 resultaatdoelstellingen en 13 ‘grote’ projecten gedefinieerd. Daarnaast zijn er 62 effectdoelstellingen geformuleerd.¹

De rekenkamer Dordrecht (hierna te noemen: “de rekenkamer”) heeft begin 2007 een onderzoek naar het meerjarenbeleidsprogramma uitgevoerd en in mei 2007 is het Rekenkamerrapport “Zes sterren, onderzoek Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010” (hierna te noemen: “Zes sterren”) gepubliceerd.

De rekenkamer concludeert in haar rapport dat met het meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010, de gemeenteraad in beginsel over een krachtig instrument beschikt om kaders te stellen voor de lange termijn. Volgens de rekenkamer was het MJP beter dan het voorgaande MJP 2002-2006. Het is beter leesbaar, kent een duidelijke opbouw, maakt een beter onderscheid tussen resultaten en effecten en samen met de begroting is het beter meetbaar geworden. De keuze voor drie ambities en zestien beleidsvelden maakt het MJP overzichtelijk. Maar het kan, zo bleek ook uit de reacties van raadsleden in november 2006 tijdens de behandeling van het MJP in de raad, nog verbeterd worden. De rekenkamer heeft in haar rapportage van mei 2007 een aantal aanbevelingen aan de raad en het college gedaan, deze aanbevelingen zijn bijgevoegd als **bijlage 1**.

Mede op basis van de aanbevelingen van de rekenkamer heeft het college aan de raad een aantal toezeggingen gedaan. Zo heeft het college de raad eind 2007 beloofd zich bij de 9-maands-MARAP in 2009 te verantwoorden over de afgelopen collegeperiode aan de hand van de effect- en resultaatdoelstellingen.²

¹ In dit rapport zullen de Nederlandse termen voor output (resultaat) en outcome (effect) gebruikt worden tenzij er sprake is van een citaat of een verwijzing naar een (paragraaf)titel.

² Brief van 24 oktober 2007 aan de raad (inclusief twee bijlagen), afkomstig van de directeur Stadsbestuurscentrum namens de wethouder van Financiën aan de raad. Een volledig overzicht van de door de rekenkamer gebruikte stukken is terug te vinden in **bijlage 7**.

Het college heeft op 3 november 2009 de Eindverantwoording Meerjarenplan 'Dordrecht werkt door!' tezamen met een overzicht van de resultaatdoelstellingen aan de raad toegestuurd (hierna te noemen: "de eindverantwoording").³ De rekenkamer wil graag de raad de zekerheid geven of de gepresenteerde resultaten en effecten van voldoende kwaliteit zijn om het publieke debat te voeren. Daarnaast wil de rekenkamer met dit onderzoek het college en de raad ondersteunen om het MJP als sturing- en verantwoordingsinstrument verder te verbeteren.

2.1.2. Probleemstelling en onderzoeksvragen

De probleemstelling voor dit onderzoek luidt:

"Voldoet de eindverantwoording door het college over de effecten en resultaten van het meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010 aan de eisen van relevantie en betrouwbaarheid die aan een dergelijke verantwoording mogen worden gesteld en bieden deze verantwoording en de overige afspraken tussen de raad en het college aan de raad voldoende handvatten om zijn controlerende rol te vervullen?"

Deze probleemstelling is opgesplitst in de volgende drie onderzoeksvragen:

1. Zijn de aanbevelingen van het rekenkamerrapport met betrekking tot het meerjarenbeleidprogramma uit 2007, door de raad en het college uitgevoerd en zijn de bij de bespreking van dat rapport door het college gedane toezeggingen uitgevoerd?
2. Wat is de relevantie en betrouwbaarheid van de 66 resultaat- en 62 effectgegevens met betrekking tot de doelstellingen van het MJP in de eindverantwoording die bij de 9-maands rapportage in november 2009 door het college is gepubliceerd?
3. In het geval dat de rapportage van het college daar niet of onvoldoende in voorziet, wat zijn de werkelijke resultaten en effecten met betrekking tot het MJP?

De rekenkamer is bij haar onderzoek uitgegaan van de door het college aan de raad gepresenteerde eindverantwoording en de daarin opgenomen effect- en resultaatgegevens van 3 november 2009. Het primaire onderzoeksobject betreft derhalve de Eindverantwoording Meerjarenplan 'Dordrecht werkt door!'.

De rekenkamer heeft haar onderzoek slechts gericht op de kwaliteit van de (totstandkoming van de) verantwoording. Zij doet geen uitspraak over de mate van gewenstheid waarin de doelstellingen al dan niet zijn behaald; dit is voorbehouden aan de raad.

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van externe ondersteuning van het bureau IRS Accountability Services uit Rotterdam. Conform de interne kwaliteitseisen van de rekenkamer heeft de direc-

³ Brief van 3 november 2009 aan de raad (Eindverantwoording Meerjarenplan 'Dordrecht werkt door!' en een overzicht van resultaatdoelstellingen), afkomstig van het college van B en W.

teur van de rekenkamer, de heer Hindriks, toezicht gehouden op het uitgevoerde werk en de geleverde producten.

De onderzoekers hebben zich in hoofdzaak gebaseerd op openbare en van de gemeente verkregen documenten en (andere) vastleggingen van gegevens. Er is een groot aantal (25) gesprekken gevoerd om nadere c.q. achtergrondinformatie en perspectief te verkrijgen. In **bijlage 2** is een overzicht opgenomen van de personen waar de rekenkamer mee gesproken heeft. Voorts is mede gebruik gemaakt van waarnemingen ter plaatse.

Foto 1: onderzoekers voeren gesprekken (foto via Microsoft illustraties)

2.1.3. Normenkader

Het MJP is de uitwerking van het coalitieakkoord waarin is aangegeven welke doelen het college in de periode 2006 - 2010 wil behalen. Om als raad de doelrealisatie te controleren, heeft deze belang bij een kwalitatief goede verantwoording over effecten en resultaten van het meerjarenbeleidsprogramma.

Kwaliteit beleidsinformatie

Om als raad de eindverantwoording op correcte wijze te kunnen beoordelen dient de gepresenteerde beleidsinformatie van voldoende kwaliteit te zijn. Over de informatievoorziening stelt de financiële beheerverordening⁴ het volgende: "Het college draagt zorg voor het verzamelen en vastleggen van gegevens over de geleverde resultaten en de bereikte maatschappelijke effecten, zodat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid zoals vastgesteld door de raad kunnen worden getoetst." Artikel 20 van dezelfde verordening stelt daarnaast dat de informatie in de verantwoording betrouwbaar moet zijn. Naar voorbeeld van de Algemene Rekenkamer worden bij het beoor-

⁴ Financiële beheerverordening gemeente Dordrecht, 2003, pag. 10.

delen van de verantwoordingsinformatie⁵ de begrippen relevantie en betrouwbaarheid als volgt gedefinieerd:

Normen kwaliteit van beleidsinformatie

Relevante formulering van de verantwoording

- De gepresenteerde gegevens zijn naar aard gelijk aan die in het beoogd effect of resultaat (volledig, consistent en specifiek);
- De gepresenteerde gegevens zijn eenduidig dat wil zeggen niet voor meerdere interpretaties vatbaar;
- De gepresenteerde gegevens hebben betrekking op de periode waarover verantwoording wordt afgelegd;

Betrouwbaarheid van de verantwoording

- De gepresenteerde gegevens zijn te controleren op basis van registraties en bron-documenten;
- De gepresenteerde gegevens zijn juist.

Hierbij wordt opgemerkt dat de betrouwbaarheid alleen kan worden onderzocht als de gepresenteerde gegevens als relevant zijn aan te merken. Daarnaast wordt opgemerkt dat de verantwoording over de werkelijke resultaten gescheiden dient te zijn van informatie over o.a. het gevoerde beleid, achtergronden, verklaringen, reeds verrichte en nog voorgenomen werkzaamheden en beslispunten. Deze informatie hoort in een toelichting of strategisch verslag thuis. De rekenkamer heeft het onderzoek afgebakend naar de 66 resultaatdoelstellingen en 62 effectdoelstellingen.

2.2. Leeswijzer

In hoofdstuk 3 worden de bevindingen over de navolging van de aanbevelingen door de rekenkamer in haar rapport 'Zes sterren' gepresenteerd alsmede de navolging van de toezeggingen door het college.

In hoofdstuk 4 worden de bevindingen met betrekking tot de eindverantwoording meerjarenbeleidprogramma gepresenteerd. In paragraaf 4.2 wordt ingegaan op de bevindingen ten aanzien van de opzet van de eindverantwoording. Paragraaf 4.3. gaat in op de bevindingen ten aanzien van de kwaliteit van de eindverantwoording. In paragraaf 4.4 wordt aandacht besteed aan de reflectie van het college op het MJP instrument.

In hoofdstuk 5 worden de deelvragen beantwoord en zijn de conclusies en aanbevelingen ter verbetering van het MJP als sturings- en verantwoordingsinstrument opgenomen.

⁵ Kaders voor toezicht en verantwoording. Uitgangspunten, redenerlijnen en handreikingen van de Algemene Rekenkamer. Algemene Rekenkamer, Den Haag, februari 2008.

3. Navolging aanbevelingen en toezeggingen

3.1. Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op de navolging van de aanbevelingen van de rekenkamer in haar rapport 'Zes Sterren' en de navolging van de toezeggingen door het college naar aanleiding van het rapport van de rekenkamer.

3.2. Aanbevelingen en toezeggingen

Op 4 mei 2007 heeft de rekenkamer het rapport 'Zes sterren' aan de raad aangeboden; een onderzoek naar de kwaliteit van het MJP 2006-2010. De rekenkamer oordeelde positief kritisch over het MJP. Echter om in 2010 vast te kunnen stellen of de resultaten door het college zijn gerealiseerd, zou het college in samenspraak met de raad nog een aantal verbeteringen moeten doorvoeren. De rekenkamer deed het college de aanbeveling om een keuzenotitie aan de raad voor te leggen en te discussiëren over mogelijke verbeteringen zoals de vorm van het rapport. Hierbij werd gedacht aan een zelfstandig leesbaar MJP, met een beperkt aantal effecten en resultaten en met slechts de belangrijkste indicatoren. Daarnaast werd gedacht aan een opgave van de punten (effect, resultaat of activiteit) per beleidsveld waar het college zich verantwoordelijk acht voor het bereiken van het doel. Hierover moest op vooraf vastgestelde data verantwoording worden afgelegd, aanhakend bij de Planning en Control-cyclus (P&C).⁶

Foto 2: een aantal verbeteringen doorvoeren

⁶ De aanbevelingen zijn bijgevoegd als **bijlage 1**.

Na de commissiebehandeling⁷ heeft de raad in de raadvergadering van 3 juli 2007 besloten het rapport 'Zes sterren' voor kennisgeving aan te nemen.⁸ In reactie op het rekenkamerrapport en tijdens de behandeling daarvan in de raadsvergadering geeft het college aan hoe het de aanbevelingen van de rekenkamer wil verwerken in de beleidscyclus:

Toezeggingen college:

1. Wij zullen in de reguliere planning en control cyclus op een herkenbare manier in alle documenten aandacht besteden aan de voortgang en bijsturing van de drie kernambities en 16 beleidsvelden uit het MJP. Bij het jaarverslag over 2006 doen we daarvoor een eerste aanzet.
2. Wij stellen voor in het kader van de totstandkoming van de begroting 2008 een aantal gesprekken met raadsleden te voeren over het niveau van sturen en het gebruik van indicatoren per begrotingsthema. Wethouder Van Steensel spreekt in de Adviescommissie van 26 juni 2007 met de raad af dat wanneer mogelijk in september twee avonden zullen worden belegd.
3. Daarnaast zullen we die opmerkingen waar de rekenkamer terecht fouten of achterhaalde cijfers heeft gevonden herstellen in de begroting 2008. Waar dat aan de orde is formuleren we dan ook een nieuwe ambitie. We zullen in die begroting ook laten zien hoe dat zich verhoudt tot de oorspronkelijke doelstellingen uit MJP en begroting 2007, tevens zullen we waar nuttig de nulmetingen uit de MJP/begroting 2007 blijven presenteren zodat een vergelijking in de tijd mogelijk is.
4. Wethouder Van Steensel zegt in de Adviescommissie van 26 juni toe dat in 2009 bij de 9-maandsrapportage een integrale voortgangsrapportage over de uitvoering van het MJP, met inbegrip van de resultaten van de 13 grote projecten, wordt gevoegd.

Hoewel de rekenkamer constateert dat de raad en het college de aanbevelingen niet expliciet heeft overgenomen, stelt de rekenkamer vast dat het college wel op alle aanbevelingen toezeggingen heeft gedaan. Alleen op de aanbeveling over een zelfstandig leesbaar MJP doet het college geen toezegging. Het college geeft aan dat dit een bewuste keus is geweest welke door de raad is bekrachtigd.

3.3. Navolging toezeggingen

De rekenkamer heeft onderzocht of het college de toezeggingen is nagekomen. Hieronder zijn de bevindingen per toezegging opgenomen.

⁷ Op 19 juni 2007 is door de rekenkamer een korte presentatie over het rapport 'Zes sterren' in de adviescommissie gegeven en hebben de aanwezige raadsleden technisch inhoudelijke vragen gesteld. Vervolgens is op 26 juni 2007 door de aanwezigen, waaronder wethouder Van Steensel, in de adviescommissie gesproken over het onderzoeksrapport.

⁸ Notulen van de vergadering van de Raad van de gemeente Dordrecht d.d. 3 juli 2007, punt 12.

Toezegging 1: op herkenbare manier aandacht besteden aan de voortgang en bijsturing van het MJP in de P&C-documenten.

Oordeel: deels nagekomen

Informatie met betrekking tot de planning c.q. realisatie van de resultaatdoelstellingen is in de P&C documenten zoals programmabegrotingen en jaarverslagen alleen herkenbaar opgenomen ten aanzien van de 13 grote projecten. Ten aanzien van de 66 resultaatdoelstellingen zoals genoemd in het MJP zijn in veel gevallen in de tekst wel verwijzingen te vinden, maar zijn ze niet herkenbaar als doelstelling van het MJP.

Informatie met betrekking tot de effectdoelstellingen zijn ook in programmabegrotingen en jaarverslagen opgenomen, waarbij opgemerkt wordt dat de overzichten meer indicatoren bevatten dan de 62 in het MJP afgesproken indicatoren. De specifieke MJP indicatoren als zodanig zijn niet herkenbaar.

Toezegging 2: in september 2007 twee avonden met raadsleden om te spreken over het niveau van sturen en het gebruik van indicatoren per begrotingsthema.

Oordeel: niet nagekomen

De twee avonden om met raadsleden te spreken over het niveau van sturen en het gebruik van indicatoren per begrotingsthema hebben niet in september plaatsgevonden. De griffie had als onderdeel van haar voorstel voor bespreking van de begrotingsbehandeling dit onderwerp opgenomen. Dit voorstel is op 4 september 2007 in de agendacommissie afgekeurd.⁹ In een aangepast voorstel is opgenomen dat in de vergadering, van de adviescommissie van 30 oktober 2007 inzake de begroting in de verschillende programmakamers, kan worden ingaan op de bij de programma's genoemde effect- en resultaatdoelstellingen.

Namens de wethouder Financiën is op 24 oktober 2007 een brief aan de raad is verstuurd met een samenvatting van de reactie van het college op de aanbeveling van de rekenkamer over het onderscheid tussen activiteiten, resultaten en effecten en over het aantal indicatoren (zie kaders):¹⁰

Onderscheid activiteiten, resultaten, effecten & sturingsniveau

Het college geeft aan te hebben gekozen om aan te sluiten bij de wettelijk verplichte systematiek van het Besluit Begroting en Verantwoording:

- Wat willen we bereiken? (outcome/effecten)
- Wat gaan we daarvoor doen? (output/resultaten, activiteiten)
- Wat mag het kosten?

⁹ Besluitenlijst agendacommissie 4 september 2007.

¹⁰ Brief van 24 oktober 2007 (inclusief twee bijlagen), afkomstig van de directeur Stadsbestuurscentrum namens de wethouder van Financiën aan de raad.

Uit die brief blijkt dat het college het in de praktijk lastig vindt om het onderscheid tussen effect en resultaat exact te maken. Voorts vraagt het college zich af of zij door de raad gecontroleerd moet worden op effect of op resultaat als het onderscheid is gemaakt. Dit heeft volgens het college te maken met de mate van invloed die de gemeente heeft op een beleidsterrein. Het college geeft aan dat om keuzes te maken over het gewenste sturingsniveau diepgaande discussies per thema nodig zijn. De raad heeft aangegeven momenteel geen gelegenheid te hebben hierover te spreken, aldus het college.

Het college geeft in dezelfde brief aan dat de raad wel de gelegenheid zou hebben om in de opiniekamers van 30 oktober 2007 zich te beraden op de reductie van het aantal effectindicatoren.

Aantal indicatoren

Het college geeft, net zoals in zijn bestuurlijke reactie op het rapport van de rekenkamer aan dat het vrijwel ondoenlijk is om slechts voor één indicator te kiezen en alleen daarmee te sturen. Er is namelijk meer informatie nodig om een volledig beeld te geven van de ontwikkelingen in de stad. Dit wil echter niet zeggen dat de hoeveelheid indicatoren wellicht niet gereduceerd kan worden, aldus het college.

Het college vraagt in de brief aan de raad een voorstel te doen voor reductie van het aantal effectindicatoren. Daarbij wordt aangegeven dat het Stadsbestuurscentrum (hierna te noemen: "het SBC") de reacties van de fracties zal vergelijken en bezien of hieruit een algemene conclusie te trekken is. Kortom, het initiatief wordt bij de raad gelegd.

Het college vraagt daarbij aan de raad:

- Aan te geven welke outcome-indicatoren voor de raad politiek relevant zijn en waarom.
- Bij het maken van de keuze rekening te houden met de mate waarin een gemeente invloed heeft op het desbetreffende thema; minder invloed op effect kan ertoe leiden dat er voor een sterke reductie in aantal effectindicatoren wordt gekozen, meer invloed van de gemeente tot een minder sterke reductie.
- Géén extra effectindicatoren aan te dragen.

De brief van het college is geagendeerd voor de adviescommissie van de raad op 30 oktober 2007.¹¹ De adviescommissie besluit echter de behandeling tot nader order uit te stellen en 'aan de Agendacommissie wordt gevraagd dit opnieuw te agenderen'. Navraag bij de griffie leert dat de brief van het college vervolgens niet meer is besproken en na de begrotingsbehandeling als afgehandeld beschouwd.

- *In het ambtelijk wederhoor meldt de gemeentesecretaris dat op 22 april 2008 de Balansdag heeft plaatsgevonden, waarbij gesproken zou zijn over het niveau van sturing en het gebruik van indicatoren per begrotingsthema. Daarnaast vindt sinds eind 2008 regelmatig overleg*

¹¹ Agenda van de vergadering van de Adviescommissie van dinsdag 30 oktober 2007.

plaats met de auditcommissie over het gebruik en doorontwikkeling van het instrumentarium. Deze inspanning slaan volgens de gemeentesecretaris direct terug op de toezegging. De rekenkamer heeft echter in geen van de notulen en/of besluitenlijsten relevante verwijzingen gevonden of besluiten van de raad aangetroffen ten aanzien van het gewenste sturingsniveau of het aantal indicatoren.

Toezegging 3: terechte fouten of achterhaalde cijfers worden hersteld in de begroting 2008.

Oordeel: nagekomen

Bij de brief van 24 oktober 2007 aan de raad is een overzicht opgenomen van effectindicatoren per programma. De daarbij gemarkeerde indicatoren zijn ook genoemd in het MJP. De geconstateerde gebreken in de cijfers zijn aangepast en consistent in de daaropvolgende P&C-documenten, in casu de effecttabellen doorgevoerd.

Toezegging 4: een integrale voortgangsrapportage over de uitvoering van het MJP, met inbegrip van de resultaten van de 13 grote projecten bij de 9-maandsrapportage in 2009.

Oordeel: nagekomen

Op 3 november 2009 heeft het college de eindverantwoording 'Dordrecht werkt door!' inclusief een bijlage over de uitvoering van het MJP vastgesteld en middels een raadsinformatiebrief aan de raad toegestuurd.

3.4. Conclusie

De rekenkamer constateert dat de raad niet expliciet de aanbevelingen uit het rapport 'Zes sterren' van de rekenkamer heeft overgenomen. Ook het college heeft de aanbevelingen niet expliciet overgenomen. Wel doet het college een viertal toezeggingen in lijn met de aanbevelingen. De rekenkamer constateert dat van de vier toezeggingen er twee zijn nagekomen, één deels en één niet. Hierbij wordt opgemerkt dat het niet nakomen van de toezegging, om te spreken met de raad over het niveau van sturen en het gebruik van indicatoren per begrotingsthema, mede komt doordat de raad geen verdere stappen heeft genomen.

4. Eindverantwoording 'Dordrecht werkt door!'

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van het onderzoek van de rekenkamer naar de Eindverantwoording MJP 2006-2010 gepresenteerd. Paragraaf 4.2 gaat in op de opzet van de eindverantwoording waarna in paragraaf 4.3 de bevindingen met betrekking tot de kwaliteit van de beleidsinformatie worden gepresenteerd. In paragraaf 4.4 wordt aandacht besteed aan de reflectie van het college in de eindverantwoording op het instrument MJP en het hoofdstuk sluit af met de uitkomst van de behandeling van de eindverantwoording tot nu toe in de raad.

4.2. Opzet eindverantwoording

Op 3 november 2009 heeft het college conform de toezegging de eindverantwoording 'Dordrecht werkt door!' inclusief een bijlage over de uitvoering van het MJP vastgesteld en middels een raadsinformatiebrief aan de raad toegestuurd.¹² Het college wil, zoals gesteld op pagina 7 met de eindverantwoording, een goed debat tussen gemeenteraad en college over vier jaar 'Dordrecht werkt door!' mogelijk maken. Deze paragraaf gaat in op de opzet van de eindverantwoording.¹³

De eindverantwoording over het MJP bestaat uit vier onderdelen. Hieronder worden de onderdelen kort besproken:

- 1a. De staat van de stad: hierin wordt op basis van de begrotingsprogramma's de volgens het college belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen in de stad beschreven. Hiervoor zijn de effecttabellen uit de begrotingen gebruikt. Niet inzichtelijk wordt gemaakt welke van deze effectindicatoren specifiek genoemd waren in het MJP, behorend bij welke ambitie en welk beleidsveld;
- 1b. De meest in het oog springende politieke items (resultaten) per kernambitie en de voortgang van de 13 grote projecten. Het college geeft daarbij aan dat niet alles noodzakelijkerwijs ook in het MJP hoeft te staan, bijvoorbeeld omdat het pas later actueel is geworden. De voortgang van de 13 grote projecten geeft het college weer aan de hand van een 'fotoreportage' met een korte toelichting. Volgens het college is in de afgelopen vier jaar over de voortgang van deze 13 projecten gerapporteerd.

¹² Raadsinformatiebrief inzake Eindverantwoording "Dordrecht werkt door!" (SBC/2009/231009), 3 november 2009.

¹³ Het college geeft in de eindverantwoording (pagina 6/7 eindverantwoording) aan dat het MJP als uitgangspunt is genomen en dat omwille van de leesbaarheid en actualiteit op onderdelen voor een nieuwe indeling is gekozen. De rekenkamer benadrukt dat dit niets af doet aan de eisen die gesteld kunnen worden aan een kwalitatief goede eindverantwoording.

Voor het opstellen van de eindverantwoording zijn diverse gesprekken met de wethouders en de burgemeester gehouden om de relevante thema's te bepalen. Naast de terugblik is tijdens de gespreksronde tevens gevraagd (op basis van de afgelopen vier jaar) aanbevelingen te geven voor het nieuwe MJP. Volgens de structuur van de kernambities is vervolgens de informatie verzameld, geclusterd en gepresenteerd. Tevens, zoals het college zelf in de eindverantwoording aangeeft, is in de eindverantwoording nieuwe informatie opgenomen die niet in het MJP is genoemd zoals passages over sport, milieu, belastingaanslagen e.d.

Hierdoor is niet inzichtelijk op welk project of doelstelling van het MJP een tekstgedeelte terugslaat. Het kan zijn dat het een verantwoording over de afgelopen vier jaar betreft, maar ook kan het melden van de voortgang, nieuwe doelstellingen of een (nieuw) voornemen van het college aan de orde zijn. Ditzelfde geldt voor de fotoreportage over en de toelichtende teksten bij de grote projecten. De rekenkamer vat deze toelichtende teksten op als een politiek/ bestuurlijke beschouwing van het college van de afgelopen raadsperiode. Het bepalen van de betekenis van deze beschouwing voor het publieke debat acht de rekenkamer primair aan de raad. De rekenkamer heeft deze teksten daarom verder niet in het onderzoek betrokken.

2. Een terugblik op de 'bestuursstijl' van de gemeente. In het MJP zijn voor de bestuursstijl vier kernbegrippen uiteengezet: open en toegankelijk, zichtbaar, resultaatgericht en klantgericht. In de eindverantwoording is daar een vijfde aan toegevoegd: regionaal;
3. Een reflectie van het college op het gebruik van het MJP en de programmabegroting: ervaringen met de systematiek van het MJP en verbetervoorstellen ter voorbereiding op het MJP 2010-2014;
4. Een bijlage bij de eindverantwoording met een overzicht van de realisatie van de resultaatdoelstellingen van het MJP per kernambitie.¹⁴ De rekenkamer constateert dat over alle 66 resultaatdoelstellingen uit het MJP in de bijlage wordt gerapporteerd.

De rekenkamercommissie constateert dat de Eindverantwoording inclusief de bijlage aansluit bij de 62 effect- en 66 resultaatdoelstellingen van het MJP. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de kwaliteit van de gepresenteerde gegevens over effecten en resultaten.

¹⁴ Opgemerkt wordt dat de bijlage met het overzicht van de realisatie van de resultaatdoelstellingen per kernambitie niet is voorzien van een datum en niet voorzien is van een titel. Het overzicht maakt geen onderdeel uit van de gedrukte versie van de verantwoording, maar is als separate bijlage bijgevoegd. Daarbij wordt in het gedrukte exemplaar van de eindverantwoording niet naar (het bestaan van) de bijlage verwezen. De bijlage is separaat in het RIS ter beschikking gesteld en als **bijlage 3** bij dit rapport gevoegd.

4.3. Kwaliteit beleidsinformatie

In de vorige paragraaf is ingegaan op de opzet van de eindverantwoording. In deze paragraaf wordt ingegaan op de kwaliteit van de beleidsinformatie. In paragraaf 4.3.1. wordt ingegaan op de kwaliteit (relevantie en betrouwbaarheid) van de verantwoording over de effectdoelstellingen. In paragraaf 4.3.2. wordt ingegaan op de kwaliteit (relevantie en betrouwbaarheid) van de verantwoording over de resultaatdoelstellingen.

4.3.1. Kwaliteit verantwoording effectdoelstellingen

Relevantie

Het MJP vermeldt 62 indicatoren voor het meten van effectdoelstellingen¹⁵. Op het onderwerp voortijdig schoolverlaters zijn tussentijds als gevolg van een veranderde meetsystematiek (van gebruik lokale cijfers naar gebruik landelijke cijfers) vier indicatoren vervallen.¹⁶ De rekenkamer heeft vastgesteld dat, naast de overige effectindicatoren van de begrotingsprogramma's, de eindverantwoording gegevens bevat ten aanzien van de 58 resterende effectindicatoren van het MJP. De rekenkamer heeft vastgesteld dat relevant wordt gerapporteerd ten aanzien van deze 58 effectindicatoren. Zo wordt er gerapporteerd over de 0-waarde, de eindambitie, de laatste meting, de peildatum van de laatste meting en de ontwikkeling.

Een passage van het format is in onderstaande figuur weergegeven.

Tabel 4.1: sociale en culturele infrastructuur

Sociale en culturele infrastructuur					
Meer Dordtenaren doen mee in de samenleving	0-waarde	eindambitie	laatste	peildatum	laatste
			meting	meting	ontwikkeling
% lid van organisaties	82%	85%	76%	2009	☹
- allochtonen	51%	55%	58%	2009	☺
% sporten in het afgelopen jaar	51%	54%	58%	2009	☺
- allochtonen	35%	45%	41%	2009	☺
% dat zelf aangeeft onvoldoende maatschapp.te participeren	7%	5%	10%	2009	☹
- allochtonen	16%	13%	13%	2009	☺
% sociaal geïsoleerd	5%	4%	4%	2009	
% (enigszins) sociaal geïsoleerd	13%	11%	8%	2009	☺

Betrouwbaarheid

De waarden voor de 58 effectindicatoren worden aangeleverd door het Onderzoekcentrum Drechtsteden (hierna te noemen: "het OCD"). Na een inleidend gesprek hebben diverse contacten met het OCD plaatsgevonden en zijn onderliggende brondocumenten ontvangen en bestudeerd. De rekenkamer constateert dat de waarden van de effectindicatoren zoals gepresenteerd in de eindverantwoording overeenkomen met de waarden voor de betreffende indicatoren in de brondocu-

¹⁵ Daar zit één indicator bij die dubbel wordt gebruikt, namelijk 'Rapportcijfer veiligheid in de buurt'. Zie bijlage 1 bij de brief namens de wethouder Financiën aan de Raad d.d. 24 oktober 2007.

¹⁶ Zie brief van het college aan de raad (MO/2008/2264) van 22 september 2008.

menten zoals de rekenkamer die van het OCD ontving. De rekenkamer merkt hierbij op dat het OCD op twee wijzen informatie verzameld:

1. Eigen onderzoek OCD: met betrekking tot 31 van de 58 effectindicatoren uit het MJP zijn de gegevens afkomstig uit onderzoeken die het OCD zelf uitvoert. Dit zijn bevolkingsonderzoeken en onderzoeken onder bedrijven en instellingen die op eenzelfde wijze in vele andere gemeenten worden uitgevoerd. Het OCD is onafhankelijk in het uitvoeren van de onderzoeken en publiceert de cijfers in diverse monitoren die zij zelfstandig uitbrengt. Ten aanzien van deze gegevens zijn de definities niet veranderd in de periode waar het MJP zich over uitstrekt. Er is in 2007 op het gebied van veiligheid wel een extra indicator toegevoegd. De legendatabel waarin de definities en wijze van verzamelen van de gegevens is vastgelegd, wordt door het OCD beheerd. De rekenkamer is van mening dat op de kwaliteit van de informatieverzameling van het OCD op deze effectindicatoren kan worden gesteund.
2. Gegevens van derden: voor 27 van de 58 effectindicatoren uit het MJP maakt het OCD gebruik van gegevens van externe partijen. Deze gegevens worden aangeleverd door onder meer het CBS, het Ministerie van VROM, Rijkswaterstaat, de gemeente, politie en justitie, scholen en een lokale stichting. Het OCD vraagt aan de aanleverende partijen wel of de definitie en/of wijze van verzamelen zijn veranderd maar heeft geen invloed op de wijze van verzamelen en registreren van deze gegevens en doet daar ook geen nader onderzoek naar. De rekenkamer is van mening dat de gemeente mag steunen op de informatieverstrekking van landelijk opererende instanties zoals het CBS. Ten aanzien van informatieverstrekking van lokaal opererende instanties is de rekenkamer van mening dat de gemeente dient vast te stellen of de beleidsinformatie op aanvaardbare wijze tot stand is gekomen.¹⁷ De rekenkamer constateert dat de informatie van 8 van de 27 effectindicatoren niet van landelijk opererende instanties afkomstig zijn (maar van afdelingen van de gemeente, de stichting ToBe en enkele scholen). Omdat er geen nadere controle plaatsvindt, levert dit naar het oordeel van de rekenkamer een onzekerheid op in deze gepresenteerde effectgegevens. Als voorbeeld wordt genoemd het tijdens de looptijd van het MJP veranderen van de wijze van registreren van 'deelnemers culturele educatie' en 'deelnemers muzikale educatie'. Als gevolg van de verandering in de wijze van registreren zijn de cijfers veranderd. Het is echter onbekend in welke mate. De huidige gegevens worden door stichting ToBe verzameld en aan het OCD aangeleverd. Het OCD controleert deze gegevens niet. Het is onbekend wat dit betekent voor de juistheid van de nulmeting en daarmee ook het bereikte effect.

Bij één van de effectindicatoren plaatst de rekenkamer de kanttekening dat de gebruikte definitie een vertekend beeld oplevert. Dit betreft de definitie van de indicator 'aandeel woningen duurdere categorie van het totaal'. Bij de nulmeting werden woningen met een WOZ-waarde van boven de 250.000 euro gedefinieerd als 'duurder'. In 2009 is dezelfde grens aangehouden terwijl de gemiddelde WOZ-waarde van woningen in Dordrecht met bijna 22% is gestegen ten opzichte van de

¹⁷ Bron: Tweede Kamer der Staten-Generaal, Vergaderjaar 1999–2000, 26 573, Nr. 27, Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording, Voortgangsrapportage VBTB nader beschouwt.

nulmeting¹⁸. Er heeft geen indexering plaatsgevonden van wat als een 'duurdere' woning wordt aangemerkt.

Dit betekent onder meer dat een aantal woningen die voorheen een WOZ waarde van minder dan 250.000 euro hadden, nu automatisch in de 'duurdere' categorie vallen. Ter illustratie is de rekenkamer nagegaan hoeveel woningen die bij de nulmeting een WOZ waarde hadden tussen de 200.000 en 250.000 euro, nu in de categorie van 250.000 euro of meer vallen. Dit bleken er 2.584 te zijn. Na correctie met dit aantal, bleek het aandeel woningen 'duurdere categorie van het totaal' op 10.2% uit te komen in plaats van de door het college verantwoorde 15%.¹⁹

Foto 3: voorbeeld van duurdere woningen Indische buurt: merendeel van de woningen in de Besarstraat hebben in 2009 een WOZ-waarde hoger dan € 250.000.

Kortom, de rekenkamer constateert dat de kwaliteit van verantwoording over de effectdoelstellingen voldoende is. Op alle 58 effectindicatoren is relevant gerapporteerd. Daarnaast is de betrouwbaarheid van de gepresenteerde gerealiseerde effecten als voldoende te beschouwen. Een onze-

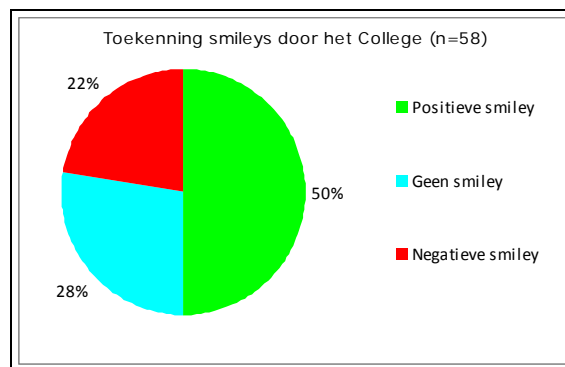
¹⁸ Zie pagina 9 Eindverantwoording MJP, effectindicator 'ontwikkeling gemiddelde woning waarde'. Deze is in de rapportageperiode gestegen van 147.000 euro naar 179.000 euro. Dit betekent een stijging van 21,8%. Hierbij wordt opgemerkt dat deze stijging heeft plaatsgevonden voor de financiële crisis.

¹⁹ De rekenkamer is op basis van gegevens van de belastingdienst nagegaan hoeveel woningen die bij de nulmeting een WOZ waarde van tussen de 200.000 en 250.000 euro hadden, op 1 januari 2009 (het college gebruikte meetmoment) een waarde van boven de 250.000 euro hadden. Dit bleken er 2.584 te zijn. Het totaal aantal woningen met een WOZ waarde van meer dan 250.000 in Dordrecht op 1 januari 2009 was 7.940. Ge-corrigeerd met 2.584 blijven daarvan 5.356 over het geen 10.2% van het totaal van 52.565 is. Overigens merkt de rekenkamer op dat in die 5.356 woningen ook nieuw gebouwde woningen met een WOZ waarde van net boven de 250.000 euro zitten, die indien de definitie van 'duurder' was geïndexeerd, ook daarbuiten waren gevallen.

kerheid bestaat ten aanzien van door derden aan het OCD aangeleverde gegevens waar geen nadere controle op plaatsvindt.

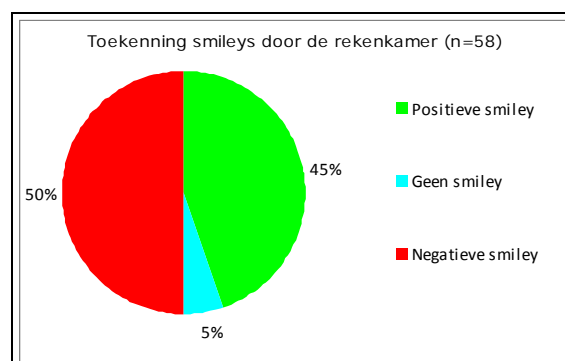
Omdat de verantwoording over de effectdoelstellingen als relevant en betrouwbaar is aangemerkt, is de rekenkamer nagegaan in hoeverre de effectdoelstellingen zijn behaald. Het college wekt in de eindverantwoording door het gebruik van zogenoemde 'smileys' (☹️ 😊) de indruk dat bepaalde doelstellingen zijn bereikt of niet. Het college suggereert middels de smileys dat het 29 van de 58 effectdoelstellingen (50%) heeft behaald of gaat behalen en 13 van de 58 (22%) niet. Bij 16 van de 58 effectdoelstellingen (28%) heeft het college niet aangegeven of de doelstelling is behaald of niet. Dit geeft het volgende beeld:

Figuur 4.1: toekenning smileys door het college

De rekenkamer is vervolgens nagegaan of de smileys goed en consistent zijn toegekend. Door de door het college gebruikte metingen te vergelijken met de doelstellingen komt de rekenkamer tot een andere verdeling van smileys. Een detailoverzicht hiervan is opgenomen in **bijlage 4**. Van de 58 effectdoelstellingen telt de rekenkamer er 26 (45%) als gehaald (positief), 29 (50%) die niet gehaald zijn (negatief) en 3 (5%) waar geen informatie over beschikbaar is (neutraal). Dit geeft het volgende beeld:

Figuur 4.2: toekenning smileys door de rekenkamer

Uit een gesprek met de verantwoordelijk ambtenaar heeft de rekenkamer begrepen dat het college een positieve smiley heeft toegekend wanneer de doelstelling grotendeels of geheel is behaald, of naar realisatie toe tendeeert. Waar geen smiley is aangegeven, betekent dit een neutrale ontwikkeling of is het cijfer niet recent genoeg om er iets over te kunnen zeggen.

De rekenkamer constateert echter dat het toekennen van de smileys niet op consistente wijze heeft plaatsgevonden. Ook is de rekenkamer van mening dat toekennen van een positieve smiley wanneer de doelstelling nog niet is behaald een vertekend beeld kan opleveren.

De rekenkamer noemt enkele voorbeelden:

Tabel 4.2: effectdoelstelling het aantal werkzame personen in overige dienstverlening

	o-waarde	eindambitie	laatste meting	peildatum laatste meting	ontwikkeling
Verbreiden economische structuur					
aantal werkzame personen totaal en naar alle sectoren					
- totaal	49.408	51.488	50.642	1.1.2008	☹
- landbouw	161	=	188	1.1.2008	
- industrie	7.097	=	7.246	1.1.2008	
- bouwnijverheid	4.219	=	4.165	1.1.2008	
- reparatie/handel	7.956	=	8.073	1.1.2008	
- horeca	1.009	+	945	1.1.2008	
- vervoer/opslag/communicatie	3.465	=	3.112	1.1.2008	☹
- zakelijke dienstverlening	6.460	++	7.123	1.1.2008	☺
- openbaar bestuur en onderwijs	7.458	=	7.430	1.1.2008	
- gezondheidszorg/welzijn	9.368	++	10.362	1.1.2008	☺
- overige dienstverlening (o.a. toerisme)	2.215	+	1.998	1.1.2008	

Bij de effectdoelstelling 'het aantal werkzame personen in overige dienstverlening' geeft het college niets aan. Het college streeft naar een lichte toename. De laatste meting geeft echter aan dat het aantal is afgenomen ten opzichte van de nulmeting. De gegevens zijn, net als bij de andere cijfers met betrekking tot aantallen werkzame personen, uit 2008. Bij een aantal andere effectdoelstellingen in deze categorie is het al dan niet bereiken van de doelstelling wel aangegeven. Het college had hier aan kunnen geven dat de doelstelling niet is behaald.

Tabel 4.3: effectdoelstelling minimale waarde lbs per wijk

Handhaven kwaliteit (leef)omgeving	o-waarde	eindambitie	laatste meting	peildatum laatste meting	ontwikkeling
rapportcijfer woonomgeving	7,0	7,0	7,2	2009	☺
rapportcijfer leefbaarheid in de buurt	6,9	6,9	7,1	2009	☺
indicatorscore sociale kwaliteit in de buurt	6,1	6,1	6,0	2009	
indicatorscore verloedering in de buurt	4,9	4,9	5,3	2009	☹
indicatorscore overlast in de buurt	3,0	3,0	3,2	2009	☹
rapportcijfer veiligheid in de buurt	6,7	7,0	7,0	2009	☺
leefbaarheidsscore (lbs) stad	6,8	7,0	7,0	2009	☺
minimale waarde lbs per wijk	6,3	6,4	6,4	2009	

Bij de effectdoelstelling 'minimale waarde lbs per wijk' geeft het college niet aan of de doelstelling is behaald. Het college streeft van een 6,3 (0-waarde) naar een 6,4 (eindambitie). De laatste me-

ting geeft aan dat de score van 6,4 is behaald. Kortom, het college had hier aan kunnen geven dat de doelstelling behaald is.

Tabel 4.4: effectdoelstelling tevredenheid voorzieningen basisonderwijs

	o-waarde	eindambitie	laatste	peildatum	ontwikkeling
			meting laatste	meting	
Versterking van de voorzieningenstructuur					
rapportcijfer voorzieningenniveau in de buurt	6,7	7,0	6,8	2009	
tevredenheid voorzieningen:					
- winkels dagelijkse boodschap	84%	84%	82%	2009	
- speelmogelijkheden kinderen	44%	45%	45%	2009	😊
- openbaar vervoer	77%	77%	73%	2009	😞
- basisonderwijs	79%	82%	78%	2009	
- buurthuis / wijkcentrum	46%	50%	43%	2009	😞
- voorzieningen ouderen	43%	45%	47%	2009	😊
- sportvoorzieningen	54%	60%	60%	2009	😊

Foto 4: uitbreiding lokalen basisscholen Johan Friso en De Bever aan de Chico Mendesring

Bij de effectdoelstelling 'tevredenheid voorzieningen basisonderwijs' geeft het college niet aan of de doelstelling is bereikt. Het college streeft naar een lichte toename. De laatste meting geeft echter aan dat het percentage is afgenomen ten opzichte van de nulmeting. De gegevens zijn, net als bij de andere cijfers met betrekking tot tevredenheid voorzieningen, uit 2009. Bij een aantal ande-

re effectdoelstellingen in deze categorie is het al dan niet bereiken van de doelstelling wel aangegeven. Het college had hier aan kunnen geven dat de doelstelling niet is behaald.

Tabel 4.5: effectdoelstelling % allochtonen sporten in het afgelopen jaar

Meer Dordtenaren doen mee in de samenleving	o-waarde	eindambitie	laatste peildatum laatste		
			meting	meting	ontwikkeling
% lid van organisaties	82%	85%	76%	2009	☹
- allochtonen	51%	55%	58%	2009	☺
% sporten in het afgelopen jaar	51%	54%	58%	2009	☺
- allochtonen	35%	45%	41%	2009	☹
% dat zelf aangeeft onvoldoende maatschappelijke participeren	7%	5%	10%	2009	☹
- allochtonen	16%	13%	13%	2009	☺
% sociaal geïsoleerd	5%	4%	4%	2009	

Ten slotte is het college bij de effectdoelstelling ‘% allochtonen sporten in het afgelopen jaar’ positief, kennelijk doelend op een positieve ontwikkeling van 35% in 2006 naar 41% in 2009. Het college streeft met zijn eindambitie echter naar 45% aan het eind van de collegeperiode (eerste kwartaal 2010). Het is echter niet waarschijnlijk dat deze doelstelling alsnog behaald zal worden.

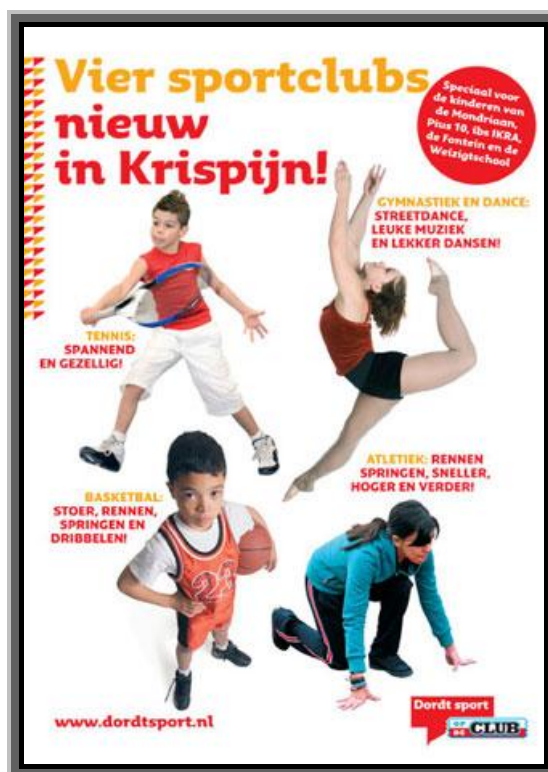

Foto 5: promotieposter vier sportclubs in Krispijn

Kortom, het college suggereert dat het 50% van de effectdoelstellingen heeft gerealiseerd en 22% niet. De rekenkamer komt met dezelfde systematiek tot een ander beeld: 45% van de effectdoelstellingen is behaald en 50% niet.

In een ambtelijke reactie geeft de gemeentesecretaris aan dat "bij het toekennen van de smileys is uitgegaan van ontwikkelingen die al dan niet in de goede richting gaan én niet of de doelstelling al dan niet behaald is of binnen korte tijd gehaald wordt. De rekenkamer is van mening dat door het

ontbreken van een duidelijke uitleg van de gehanteerde methodiek bij het toekennen van smileys in de eindverantwoording wel degelijk de suggestie ontstaat dat een positieve smiley betekent dat een doelstelling is gehaald en een negatieve smiley dat deze niet is gehaald.

4.3.2. Kwaliteit verantwoording resultaatdoelstellingen

Relevantie

De rekenkamer constateert dat in de bijlage bij de eindverantwoording met het overzicht van de gerealiseerde resultaten over alle 66 resultaatdoelstellingen uit het MJP is gerapporteerd. Een passage van het format is in tabel 4.6 weergegeven.

Tabel 4.6: een passage uit het overzicht van gerealiseerde resultaten

Ondersteunen Kwetsbare Groepen			
	Project/activiteit	omschrijving	realisatie
Sociaal geïsoleerden	'Achter de voordeur'	In 2007 zullen we met de verkregen rijks-subsidie voor sociale herovering in Dordt West een pilot 'achter de voordeur' (een vorm van sociale interventie) uitvoeren die in belangrijke mate gericht is op het terugdringen van sociaal isolement.	project is uitgevoerd conform planning. Heeft vanwege goede resultaten vervolg gekregen, o.a. in Crabbehoef.
	Uitbreiden pilot 'Niet alleen in Sterrenburg'	Om sociaal geïsoleerden te herkennen is er in de wijk Sterrenburg een experiment gestart met een ketenbenadering op buurtniveau. Als de verbindende schakels in die benadering – waaraan meerdere instanties meewerken - gelden: preventie, risicosignalering, verwijzing, activering en monitoring. Het is de bedoeling dat deze werkwijze in de komende jaren over de gehele stad zal worden "uitgerold". Na afronding van het experiment 'Niet alleen in Sterrenburg' zullen de ervaringen en de aanpak uit dit experiment uiterlijk in 2008 worden ingezet in twee andere wijken.	Conform uitgevoerd. Toelichting: Project is in 2007 afgerond en geevalueerd. Conform de aanbevelingen en conclusies uit de eindrapportage zijn de middelen voor sociaal isolement vervolgens overgeheveld naar de OGGZ/kwetsbare groepen en heeft de aandacht voor sociaal isolement ook in het reguliere werk een plek gekregen.

Dit betreft een passage uit de verantwoording met betrekking tot de ambitie van het MJP 'Ondersteunen Kwetsbare Groepen':

- In kolom 1 wordt het betreffende beleidsveld aangegeven, in dit geval 'Sociaal geïsoleerden';
- Kolom 2 geeft de resultaatdoelstellingen weer. In dit geval bestaat het beleidsveld uit twee resultaatdoelstellingen;
- Kolom 3 'omschrijving' geeft de oorspronkelijke omschrijving van de doelstelling van het MJP aan;
- Kolom 4 'realisatie' betreft het gerealiseerde resultaat oftewel de verantwoording.

De rekenkamer is van alle 66 doelstellingen de relevantie nagegaan. De detailbevindingen van de rekenkamer zijn opgenomen in **bijlage 5**. In tabel 4.7 is een overzicht van de bevindingen gepresenteerd in aantal en procenten.

Tabel 4.7: overzicht van de bevindingen

	Aantal	Percentage
Relevant	24	36%
Summier	19	29%
(Deels) niet relevant	23	35%
Totaal	66	100%

De rekenkamer constateert dat 24 van de 66, oftewel 36%, van de gepresenteerde resultaten als relevant is te bestempelen. 29% van de verantwoording over de resultaatdoelstellingen is als summier te omschrijven en 35% als (deels) niet relevant.

Opvallend zijn de verschillen in de wijze van rapporteren over de resultaatdoelstellingen. Bij de ene verantwoording wordt alleen 'conform planning' of 'gerealiseerd' gerapporteerd, terwijl in andere verantwoordingen veel toelichtende teksten en niet ter zake doende informatie is opgenomen zoals voornemens, achterliggende redenen voor niet realisatie en/ of aanvullende informatie niet direct betrekking hebbend op de MJP-doelstelling.²⁰ Hieronder zijn voorbeelden gegeven van achtereenvolgens twee relevante, twee summiere en twee (deels) niet relevante verantwoordingen.

Voorbeelden relevante verantwoordingen:

1. Het college heeft als resultaatdoelstelling 'Discriminatie op de werkvloer' geformuleerd. Dit is een resultaatdoelstelling van het beleidsveld 'Integratie en meedoen' van ambitie 'ondersteunen kwetsbare groepen'. De doelstelling geeft aan dat het college 40 voorlichtingsbijeenkomsten op scholen wil uitvoeren, registratie van discriminatieklachten, bemiddeling bij klachtbehandelingen en publiciteitscampagnes zoals tijdens de week van anti-racisme. Het college verantwoordt op al deze onderdelen. De rekenkamer merkt de verantwoording daarom als relevant aan.
2. Het college wil 'Woningbouw op Leerpark en Gezondheidspark' realiseren. Dit is een resultaatdoelstelling van het beleidsveld 'Wonen' van ambitie 'Aantrekkelijke Centrumstad'. De doelstelling geeft aan dat *"Het Leerpark en het Gezondheidspark bestaan uit een mix van functies. Één daarvan is woningbouw. We bouwen 450 woningen in Leerpark en 450 woningen in Gezondheidspark. Start in 2007 resp. 2008, opgeleverd 2012"*. Dat het college verantwoordt dat nog niet gestart is met de bouw van de woningen merkt de rekenkamer als relevant aan.

Voorbeelden summiere verantwoordingen:

1. Het college streeft naar een 'Integraal arbeidsmarkt beleid'. Dit is een resultaatdoelstelling van het beleidsveld 'Uitkeringsgerechtigden en werkzoekenden' van ambitie 'Ondersteunen Kwetsbare Groepen'. Het resultaat van de doelstelling betreft concreet samengevat *"De aanstelling van een coördinator arbeidsmarktbeleid (...)"* Het college verantwoordt 'conform. dmv aanpak jeugdwerkloosheid', gevolgd door een toelichting. De rekenkamer vindt dit een summiere verantwoording. Niet duidelijk wordt namelijk of het resultaat, het aanstellen van een coördinator

²⁰ De rekenkamer is van mening dat de verantwoording over de werkelijke resultaten gescheiden dient te zijn van informatie over o.a. het gevoerde beleid, achtergronden, verklaringen, reeds verrichte en nog voorgenomen werkzaamheden en beslispunten. Deze informatie hoort in een toelichting of strategisch verslag thuis. De rekenkamer heeft deze toelichtende teksten e.d. niet meegenomen in de beoordeling.

arbeidsmarkt, die sectoroverschrijdend en op regionaal niveau projecten stuurt, is aangesteld en wat concreet is bereikt.²¹

2. Het college heeft als resultaatdoelstelling 'City Lounge' geformuleerd. Dit is een resultaatdoelstelling van het beleidsveld 'Marketing en toerisme' van ambitie 'Aantrekkelijke Centrumstad'. De doelstelling geeft samengevat aan dat de City Lounge, als fysieke portaal van de stad en het visitekaartje van het merk Dordrecht, in het eerste kwartaal van 2007 wordt geopend. Het college verantwoordt 'gerealiseerd / in werking'. De rekenkamer vindt dit een summiere verantwoording. Op basis van de verantwoording kan namelijk niet worden vastgesteld wanneer de City Lounge is geopend en of de doelstelling om dit 'het' visitekaartje van de stad te maken, gehaald is.

Foto 6: City Lounge

Voorbeelden (deels) niet relevant verantwoordingen:

1. Het college heeft als resultaatdoelstelling 'Aanpak veelplegers' geformuleerd. Dit is een resultaatdoelstelling van beleidsveld 'Veiligheid in de buurt' van ambitie 'Leefbare en veilige omgeving'. De doelstelling luidt samengevat: *"ontwikkeling van een pilotproject buurtbemiddeling, na positieve evaluatie invoering in Dordrecht in 2007, invoering van Buurtpreventie over de hele stad in 2007."* De verantwoording van het college geeft aan dat de doelstelling om Buurtpre-

²¹ In de ambtelijke reactie meldt de gemeentesecretaris dat bij dit onderdeel summier informatie over de realisatie is opgenomen omdat verondersteld mag worden dat alle raadsleden op de hoogte zijn dat een (sector overschrijdend en op regionaal niveau) coördinator arbeidsmarkt is aangesteld in 2006. De rekenkamer neemt de ambtelijke reactie voor kennisgeving aan, maar benadrukt dat de gepresenteerde informatie een eindverantwoording betreft waarin alle relevante informatie dient te worden opgenomen en niet kan worden uitgegaan van veronderstellingen.

ventie in 2007 over de hele stad in te voeren niet is behaald. Evenwel wordt niet verantwoord over het beoogde pilotproject buurtbemiddeling, evaluatie daarvan en eventuele invoering in 2007 in Dordrecht. Omdat er op die onderdelen niet wordt verantwoord, vindt de rekenkamer dit een (deels) niet relevante verantwoording.

2. Het college heeft als resultaatdoelstelling 'Acquisitie' geformuleerd'. Dit is een resultaatdoelstelling van beleidsveld 'Economie' van ambitie 'Aantrekkelijke Centrumstad'. De doelstelling geeft aan dat het college door actieve acquisitie vanaf 2007 nieuwe bedrijvigheid in de groeisectoren (zakelijke dienstverlening, toerisme en horeca) naar Dordrecht wil halen. Het college streeft daarbij naar de uitgifte van 6.000 vierkante meter bruto vloeroppervlak per jaar in Amstelveen en naar tenminste drie nieuwe horecavestigingen per jaar. Het college rapporteert weliswaar summier, maar relevant met betrekking tot het naar Dordrecht halen van horecavestigingen: *"de doelstelling voor de horecavestigingen is gehaald"*. Niet verantwoord wordt of de uitgifte van het vloeroppervlak in Amstelveen heeft plaatsgevonden en zo ja, hoeveel vierkante meter per jaar. Het college geeft slechts aan dat voor *"Amstelveen sinds 2007 beduidend meer interesse is dan daarvoor, maar is mede onder invloed van de economische crisis de vestiging van bedrijven en hotel vertraagd."* De rekenkamer merkt de verantwoording daarom als (deels) niet relevant aan.

Betrouwbaarheid

Over 64% van de resultaatdoelstellingen is summier en (deels) niet relevant c.q. niet specifiek verantwoord. Dit betekent dat de betrouwbaarheid van slechts 36% van de verantwoording over de resultaatdoelstellingen zou kunnen worden getoetst. Of dat door de gebreken in de verantwoording veel aanvullend onderzoek zou moeten worden gedaan om de juiste resultaten te bepalen.

Een grote mate van onzekerheid is voor iedereen onbevredigend. Het college wil uiteraard zijn resultaten bevestigd zien. De rekenkamer wil graag de raad de zekerheid kunnen geven dat de gepresenteerde resultaten van voldoende kwaliteit zijn om het publieke debat te voeren. Het is echter aan het college om adequate beleidsinformatie te presenteren en een doelmatige controle mogelijk te maken. Ten behoeve van de leerpunten voor de toekomst²² is de rekenkamer toch nagegaan:

- op welke wijze de verantwoording over de resultaatdoelstellingen tot stand is gekomen (verzameling informatie/ vastlegging en interne controle);
- of voor een aantal relevante en summier verantwoordingen over de resultaatdoelstellingen de door het college gepresenteerde gegevens 'voldoende zijn onderbouwd' en of voor een aantal deels en niet relevante verantwoordingen over de resultaatdoelstellingen alsnog de juiste en volledige verantwoording kan worden achterhaald.

²² Dit is in lijn met het onderzoeksdoel van dit onderzoek om als rekenkamer het college en de raad met dit onderzoek te ondersteunen om het MJP als instrument verder te verbeteren

Totstandkoming verantwoording over resultaatdoelstellingen

Voor het samenstellen van de verantwoording over de resultaatdoelstellingen is door het SBC aan de themaregisseurs²³ van de sectoren gevraagd een rapportage op de realisatie van de doelstellingen te geven. Dit op basis van een door het SBC aangeleverd format. De richtlijn voor het invullen was 'bondig en concreet', waarmee verzocht werd om de stand van zaken met betrekking tot de resultaten te geven zonder al te lange verhalen.

De aangeleverde informatie is summier door het SBC op juistheid gecontroleerd. Er is op vertrouwd dat juist is gerapporteerd door de sectoren. De aangeleverde teksten zijn door het SBC één op één overgenomen in de tabel met resultaten die als bijlage bij de verantwoording is gevoegd.

Meerdere themaregisseurs die de rekenkamer heeft gesproken, hebben aangegeven dat de resultaatdoelstellingen van het MJP als zodanig niet hebben geleefd. Bij het invullen van de realisatie werd door de verschillende themaregisseurs getracht aansluiting te vinden tussen de werkelijk uitgevoerde activiteiten en de in de MJP geformuleerde doelstellingen. Dat verklaart de eerder opgemerkte verschillende wijze van verantwoorden.

Aanvullend onderzoek

Diepgaander onderzoek is gedaan naar een geselecteerd aantal resultaatdoelstellingen. Dit betreft 12 resultaatdoelstellingen, waarbij een verdeling is gemaakt over de verschillende ambities en beleidsvelden van het MJP en de soort verantwoording (relevant/ (deels) niet relevant en summier). Ten aanzien van de relevante verantwoordingen is de rekenkamer nagegaan of de gepresenteerde gegevens zijn te controleren op basis van registraties en brondocumenten en of de gepresenteerde gegevens juist zijn. Ten aanzien van de (deels) niet relevante en summier verantwoordingen is de rekenkamer nagegaan of relevantere c.q. specifiekere informatie over de resultaten voorhanden was. In tabel 4.8 zijn de bevindingen weergegeven.

²³ De verantwoordelijkheid van het MJP, althans voor de informatie, ligt bij de themaregisseurs.

Tabel 4.8: overzicht van de bevindingen

Verantwoording	Ambitie	Beleidsveld	Resultaatdoelstelling	Bevinding
Relevant	Aantrekkelijke centrumstad	Wonen	Voortzetting uitvoering regionaal woningbouwprogramma	Onjuist gerapporteerd; wel juiste gegevens weten te achterhalen
	Aantrekkelijke centrumstad	Wonen	Afronding deconcentratie woonwagenlocatie	Juist gerapporteerd
	Ondersteunen Kwetsbare Groepen	Integratie en meedoen	Participatie bevorderen	Bij verificatie bleek niet geheel juist te zijn gerapporteerd
Niet of deels relevant	Aantrekkelijke centrumstad	Binnenstad	Voorstraat- Noord	Relevantere gegevens weten te achterhalen
	Ondersteunen Kwetsbare Groepen	Uitkeringsgerechtigden en werkzoekenden	Schuldhelpverlening en Bijzondere Bijstand	Relevantere gegevens weten te achterhalen.
	Leefbare en veilige omgeving	Veiligheid in de buurt	Aanpak veelplegers	Relevantere gegevens weten te achterhalen, echter geen aansluiting kunnen maken.
	Leefbare en veilige omgeving	Schoon en heel	10 miljoen Extra	Relevantere gegevens weten te achterhalen.
Summier	Aantrekkelijke centrumstad	Marketing en toerisme	Dordrecht Marketing	Specifiekere gegevens weten te achterhalen, juist gerapporteerd.
	Aantrekkelijke centrumstad	Bereikbaarheid	Fietsen	Specifiekere gegevens weten te achterhalen, onjuist gerapporteerd.
	Ondersteunen Kwetsbare Groepen	Jeugd	Route 23	Specifiekere gegevens weten te achterhalen, juist gerapporteerd
	Leefbare en veilige omgeving	Samenleven in de buurt	Wijkcampagne samenleven	Iets specifiekere gegevens weten te achterhalen maar niet tot op wijkniveau. Juistheid kan niet beoordeeld worden
	Aantrekkelijke centrumstad	Marketing en toerisme	City Lounge	Specifiekere gegevens weten te achterhalen, juist gerapporteerd

De rekenkamer constateert dat over 4 van de 8 onderzochte relevante en summier verantwoordingen van de resultaatdoelstellingen controleerbaar juist is gerapporteerd. 3 van de 8 verantwoordingen blijken niet juist te zijn en in één geval bleek een summier verantwoording niet controleerbaar. Voorts constateert de rekenkamer dat van de 3 onjuiste verantwoordingen de juiste gegevens waren te achterhalen. De rekenkamer constateert vervolgens dat van de 9 summier en (deels) niet relevante verantwoordingen in 8 gevallen relevanter dan wel specifieker gerapporteerd had kunnen worden.

Omwille van de leesbaarheid zijn de detailbevindingen van de rekenkamer ten aanzien van het aanvullend onderzoek naar alle 12 resultaatdoelstellingen opgenomen in **bijlage 6**.

De rekenkamer geeft hieronder zes voorbeelden ter illustratie.²⁴

Tabel 4.9: voorbeeld 1 ter illustratie

Voortzetten uitvoering regionaal woningbouwprogramma

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
Uitvoering van de woningbouwafspraken. Voor 2006 tot en met 2009 betekent dit een opgave van: opleveren van 1800 nieuwe woningen, waarvan 900 woningen geschikt voor ouderen, waarvan 350 sociale sectorwoningen en waarvan 1450 woningen in de marktsector. Daarnaast worden 600 woningen aan de voorraad onttrokken.	Voor de periode 2005-2009 komt naar verwachting de reële productie voor Dordrecht uit op circa 2.000, waarmee Dordrecht de taakstelling van 2.100 bijna realiseert. Van die ca. 2.000 woningen zijn er ca. 700 geschikt voor ouderen. Circa 300 in de sociale, en 1.700 in de marktsector. Er zijn tot en met 2008 ca. 900 woningen onttrokken.

De rekenkamer constateert dat relevant is gerapporteerd over de productie van verschillende typen woningen zoals in de resultaatdoelstelling is opgenomen. De rekenkamer merkt wel op dat onduidelijkheid zou kunnen ontstaan als gevolg van het door elkaar gebruiken van de periodes 2005-2009 en 2006-2009. Tijdens verificatie van de gegevens bij de gemeente (met gebruikmaking van cijfers van CBS en gemeente²⁵) is gebleken dat de reële productie voor Dordrecht 2006-2009 naar verwachting (het jaar 2009 is nog niet geheel ten einde) op circa 1650 uitkomt (plan 1800). Van die ca. 1650 woningen zijn er ca. 540 (plan 900) geschikt voor ouderen. Circa 250 (plan 350) in de sociale, en 1.400 (plan 1700) in de marktsector. Er zijn in dezelfde periode ca 960 (plan 600) woningen onttrokken. Hiermee constateert de rekenkamer dat de in de verantwoording genoemde gegevens onjuist zijn.

Foto 7: Buitenhof in Crabbhof

²⁴ Hierbij zijn de resultaatdoelstellingen en verantwoordingen van het college voor zover mogelijk samengevat. In de **bijlage 6** zijn de volledige doelstellingen en verantwoordingen opgenomen.

²⁵ Bouwscenario Vinex Drechtsteden, 23-11-09, CBS Woningstatistiek Jaaroverzicht 2007 Dordrecht.

Tabel 4.10: voorbeeld 2 ter illustratie

Afronding deconcentratie woonwagenlocatie

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
Het doel is deconcentratie van de woonwagenlocatie aan de Wieldrechtse Zeedijk. Dit project wordt in 2008 afgerond.	Afronding van de deconcentratie van de woonwagenlocatie in 2009. De laatste vijf bewoners van het woonwagenkamp aan de Wieldrechtse Zeedijk moeten nog verhuizen.

Foto 8: verhuizing woonwagens

Er is relevant gerapporteerd over de realisatie van het doel om de woonwagenlocatie aan de Wieldrechtse Zeedijk te deconcentreren. Bij verificatie door de rekenkamer bleek dat de verantwoording dat 'de laatste vijf bewoners van het woonwagenkamp aan de Wieldrechtse Zeedijk nog moeten verhuizen' juist is. Vijf woonwagens (bewoond door leden van dezelfde familie) moeten het kamp aan de Wieldrechtse Zeedijk inderdaad nog verlaten. Er zijn op de gedeconcentreerde locaties plaatsen voor deze bewoners beschikbaar. De vertraging blijkt het gevolg van het feit dat deze laatste bewoners niet willen verhuizen en tegen het besluit van de gemeente in beroep zijn gegaan. Er liep een procedure waarin de gemeente eind november 2009 uiteindelijk in het gelijk is gesteld.²⁶ De feitelijke afronding moet nu nog plaats vinden. De rekenkamer constateert dat de verantwoording juist is.

²⁶ Uitspraak Rechtbank Dordrecht dd. 13 november 2009, zaak AWB 08/1362.

Tabel 4.11: voorbeeld 3 ter illustratie

Voorstraat Noord

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
Ontwikkeling van dynamisch creatief en cultureel 'dwaalmilieu' in 2010. Er komen meer winkels, de straat en omgeving worden opgeknapt en er komt een cultureel programma.	Een sterke positieve ontwikkeling doorgemaakt door terugdringen van leegstand, een groei van ondernemers en veiligheid, verbetering van het aanzicht van de panden en meer activiteiten in de straat.

Foto 9: Voorstraat Noord

De verantwoording sluit niet aan op de drie doelstellingen uit het MJP, te weten meer winkels, opknappen van de straat en omgeving en het realiseren van een cultureel programma en is daarmee niet relevant. Bij de verificatie door de rekenkamer bleek dat relevantere informatie voorhanden was.²⁷ In de Voorstraat Noord zijn tijdens de projectperiode 3 winkels gerealiseerd en in de Voorstraat Noord en omgeving in totaal 46 panden met subsidie opgeknapt. Er wordt een jaarlijks festival en een jaarlijkse kerstmarkt georganiseerd en de activiteiten in de straat worden per kwartaal gepubliceerd. Of dit laatste inhoudelijk exact voldoet aan de oorspronkelijke doelstelling is, gezien de formulering van de doelstelling, niet na te gaan. Niettemin constateert de rekenkamer dat het college relevanter had kunnen rapporteren.

²⁷ Gegevens uit Evaluatie project Ontwikkeling Voorstraat-Noord, "Van aanjagen naar doorgroeien", d.d. 3 augustus 2009.

Tabel 4.12: voorbeeld 4 ter illustratie

Aanpak veelplegers

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de nazorg zal verder worden uitgebouwd. Jaarlijks zal aan 15 volwassen en 6 jeugdige veelplegers een nazorg/resocialisatietraject worden aangeboden.	In totaal stonden eind 2008, 83 zeer actieve meerderjarige en 18 zeer actieve minderjarige veelplegers uit Dordrecht op de veelplegerslijst. Door de gemeente Dordrecht zijn acht plaatsen ingekocht bij het Leger des Heils voor de veelplegers die geen dak meer boven hun hoofd hebben (project Herstart). Het aantal vormen van opvang is uitgebreid onder andere door de uitbreiding van de 24-uurs opvang.

Foto 10: uithangbord Leger des Heils

De verantwoording is niet relevant ten aanzien van de in het MJP geformuleerde doelstellingen. Het wordt uit de verantwoording niet duidelijk of de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de nazorg is uitgebreid en tevens wordt niet duidelijk of jaarlijks aan 15 volwassen en 6 jeugdige veelplegers een nazorg-/resocialisatietraject is aangeboden.

De rekenkamer is op zoek gegaan naar meer relevante informatie over de nazorgtrajecten. De rekenkamer heeft een geanonimiseerd overzicht van veelplegers in de regio Zuid-Holland Zuid (arrondissement Dordrecht) ontvangen. Daarnaast heeft de rekenkamer managementinformatie over 2008 ontvangen. Over 2007 zijn geen nadere gegevens aan de rekenkamer verstrekt. Aan de hand van de verstrekte gegevens en uit de interviews kan de rekenkamer niet opmaken of er jaarlijks 15 volwassen en 6 jeugdige veelplegers uit Dordrecht een nazorgtraject is aangeboden. De

rekenkamercommissie heeft derhalve wel relevantere gegevens weten te achterhalen, maar kon geen aansluiting maken met de resultaatdoelstelling.

Tabel 4.13: voorbeeld 5 ter illustratie

Fietsen

Resultaatdoelstelling	Verantwoording college
<ul style="list-style-type: none"> • In 2007 wordt het aantal fietsenstallingen uitgebreid met 800 à 1000 stallingen. • Na opening stalling Achterom-West wordt het stallen van fietsen op zaterdagen gratis. • In 2006 wordt nieuwe fietsnota vastgesteld: Dordt Fietst dóór. 	Alles gerealiseerd.

Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld hoeveel stallingen er daadwerkelijk zijn gerealiseerd, of het stallen op zaterdagen gratis is en of de nieuwe fietsnota in 2006 is vastgesteld.

Bij verificatie door de rekenkamer bleek dat specifiekere gegevens voorhanden waren waaruit blijkt dat de kwalificatie 'alles gerealiseerd' geen juist beeld geeft. Zo is de fietsnota niet in 2006 maar in 2008 vastgesteld. Verder blijkt dat in de fietsstalling Achterom-West volgens een rekening van de aannemer in 2008 een totaal van 743 stallingen is gerealiseerd in plaats van 800 à 1000.²⁸ Van die stallingen wordt een deel (m.u.v. de weekeinden) permanent verhuurd aan de Hoge School.²⁹ Het feitelijk aantal fietsstallingen op doordeweekse dagen beschikbaar voor publiek blijkt bij een telling ter plaatse door de rekenkamer 486 te betreffen. Op piekmomenten (zaterdag, koopzondag, koopavond en op het moment dat er een evenement in de binnenstad plaatsvindt) zijn, conform de verhuurovereenkomst, de aan de Hogeschool verhuurde stallingplekken voor het publiek beschikbaar. Na de opening van de stalling Achterom-West is het stallen van fietsen op zaterdagen gratis en per december 2008 is het stallen overdag geheel gratis geworden. Hiermee constateert de rekenkamer dat de verantwoording onjuist is.

Tabel 4.14: voorbeeld 6 ter illustratie

Route 23

Resultaatdoelstelling	Verantwoording college
Doorzetten project Route 23 zodat jongeren onder de 23 jaar werk hebben in plaats van een uitkering. Dit draagt bij aan de doelstelling om <i>het aantal niet werkende werkzoekenden onder de 23 jaar te verlagen van 5,7% nu tot 5% in 2010.</i>	Conform planning. Nog steeds gaande. Onder andere aanvalsplan jeugdwerkloosheid in uitvoering

²⁸ Facturen Klaver Bike(e)motion aan de gemeente Dordrecht 12-06-08 en 25-09-08.

²⁹ Stallingsovereenkomst tussen de Gemeente en de Stichting Hoger Onderwijs Nederland (Hogeschool INHolland), fietsenstalling Achterom, november 2008.

Foto 11: vormgeving website Route 23

Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of het project Route 23 is doorgezet. Ook is hier niet duidelijk of en in welke mate dit heeft bijgedragen om het aantal niet werkende werkzoekenden onder de 23 jaar te verlagen.

Uit het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat Route 23 in 2004 is begonnen als pilot in Dordrecht. Vanaf oktober 2005 zijn ook andere Drechtsteden aangesloten.³⁰ Het project is sindsdien voortgezet hetgeen ook tot uiting komt in diverse nieuwe initiatieven die de aanpak ondersteunen, zoals bijvoorbeeld het in 2008 ontwikkelde protocol *'schoolgaande zwangeren en tienermoeders'* waarmee Dordrecht als één van de eerste gemeenten in Nederland deze problematiek expliciet aanpakt. De resultaten van Route 23 worden sinds de start periodiek bijgehouden door het Onderzoekcentrum Drechtsteden die hierover jaarlijks zelfstandig de 'Monitor Route 23' uitbrengt. Daaruit blijkt dat tussen 1 april 2007 en 1 januari 2009 363 jongeren uit Dordrecht zijn begeleid binnen Route 23.³¹ In 2008 stroomde 50% van de jongeren in Route 23 uit naar werk of scholing. Uit de effectindicatoren blijkt dat het percentage niet werkende werkzoekenden onder de 23 jaar vanaf de nulmeting (5,7%) gedaald is naar 1.2 % per 1 januari 2009. In hoeverre Route 23 daaraan heeft bijgedragen is de rekenkamer niet duidelijk geworden. De rekenkamer constateert dat, hoewel de verantwoording summier is, de verantwoording juist is.

Kortom, ten aanzien van de verantwoording over de resultaatdoelstellingen is de rekenkamer van oordeel dat de beleidsinformatie van onvoldoende kwaliteit is. Slechts over 36% van de resultaatdoelstellingen is relevant gerapporteerd. De rekenkamer is vervolgens nagegaan, mede met het oog op mogelijke verbeterpunten, of deze tekortkomingen het college zijn aan te rekenen of dat relevante gegevens gewoonweg niet voorhanden zijn. De rekenkamer heeft daarop aanvullend onderzoek gedaan. Hieruit komt naar voren dat relevantere dan wel specifiekere informatie in de organisatie veelal aanwezig blijkt te zijn en op betrekkelijk eenvoudige wijze te achterhalen.

De rekenkamer is op basis van het aanvullend onderzoek derhalve van oordeel dat relevanter c.q. specifiekere gerapporteerd had kunnen worden. Daarnaast zijn slechts 4 van de 8 relevante of summier verantwoordingen aantoonbaar betrouwbaar. De rekenkamer is van mening dat met het in beeld houden van de MJP-doelstellingen, een structurele informatieverzameling daarop en met interne controles kwalitatief betere beleidsinformatie is te presenteren. Ten slotte, naast dat het college het niet aangeeft, is aan de hand van de verantwoording over de resultaatdoelstellingen niet vast te stellen in hoeverre het college zijn ambities heeft gerealiseerd.

³⁰ Monitoren Route 23 Dordrecht en Drechtsteden, OCD.

³¹ Voor 1 januari 2008 werden resultaten van Route 23 in verslagperioden van 9 maanden gemeten. Dit hield verband met de financiering. Sinds 1 januari 2008 is de financiering op jaarbasis geregeld en worden ook resultaten per jaar gerapporteerd.

4.4. Reflectie college op MJP instrument

Het college geeft in zijn eindverantwoording aan dat de manier waarop de raad, via geformuleerde ambities gekoppeld aan meetbare prestatie-indicatoren en streefwaarden, geïnformeerd wordt wellicht op onderdelen beter kan. Ook de wijze waarop op de geformuleerde ambities gestuurd wordt kan opnieuw tegen het licht gehouden worden, aldus het college. Het college stelt voor de huidige systematiek van begroten en verantwoorden als uitgangspunt voor een nieuw te vormen MJP in 2010 te gebruiken. Met het oog op ambtelijke voorbereidingen voor nieuw MJP zijn verbeterpunten voorgesteld. De verbeterpunten betreffen drie categorieën:

Beleidstheorie: de relatie tussen beleidsproblemen, beleidsinzet en uiteindelijk te bereiken doelstellingen en de mate waarin de gemeente invloed heeft op het gewenste maatschappelijk effect. De relatie wordt gelegd door aan te geven 'wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat gaat het kosten? De uitdaging voor het nieuw te vormen MJP is volgens het college een kwaliteitsslag te maken in de beleidstheorie. Een van de mogelijkheden om dit te bereiken is het gebruik van een zogenaamde 'doelboom' waarbij de relatie tussen doel en middel visueel gelegd wordt.

Sturen op basis van indicatoren: de stelling wordt ingenomen dat naarmate de invloed van de gemeente op een beleidsterrein kleiner is, de raad zich meer op resultaten en minder op effecten richt. Het college adviseert de volgende aandachtspunten in acht te nemen voor het nieuwe MJP:

- Beperk de hoeveelheid indicatoren die in het MJP worden opgenomen tot alleen outcome-indicatoren. In begroting en jaarrekening kunnen afhankelijk van de situatie verschillende outputindicatoren worden opgenomen.
- Voor wat betreft de gehanteerde indicatoren kan scherper onderscheid gemaakt worden tussen outcome-, output- en input indicatoren.
- Neem in het MJP alleen indicatoren op, die regelmatig beschikbaar komen, zodat tussentijdse bijsturing daadwerkelijk mogelijk is.
- Geef herkenbaar weer wanneer indicatoren zijn gebaseerd op afspraken met het rijk (bijv. Grotestedenbeleid).
- Benchmarking: Bij het nieuwe MJP kunnen enkele frequente benchmarks als 'beeldzetter' worden opgenomen.
- Neem bij de start van de nieuw gekozen raad en college direct de juiste indicatoren in 'het P&C systeem' op. Ter voorbereiding op het nieuwe MJP dient daarom een zorgvuldig voorbereidingstraject te worden doorlopen.

Kiezen sturen en verantwoorden 2010+: de notitie 'kiezen sturen en verantwoorden' (2003) is aan vernieuwing toe. Voorgesteld wordt om het SBC samen met de griffie opdracht te geven een nieuwe notitie 'kiezen, sturen en verantwoorden 2010+' op te stellen. In de notitie worden de technische uitgangspunten van de sturingscyclus opgenomen. Een uitwerking van systematische samenhang tussen coalitieakkoord, MJP en reguliere planning en control cyclus maakt daar onder-

deel van uit. Een mogelijkheid is tevens om ervoor te kiezen het coalitieakkoord en het MJP in één document gelijktijdig op te leveren waarin de drie W-vragen centraal staan:

- Wat willen we bereiken (outcome)?
- Wat gaan we daarvoor doen (output)?
- Wat mag het kosten (input)?

4.5. Tot slot

Op 17 november 2009 is in de Auditcommissie gesproken over de vraag hoe de commissie de kwaliteit van de eindverantwoording beoordeelt. De commissie heeft geen op- en aanmerkingen en geeft geen inhoudelijk advies mee. Het rapport geeft, volgens de commissie, voldoende input voor het debat van de middagmaad op 1 december 2009.

Tijdens de vergadering van de raad op 1 december 2009 wordt de eindverantwoording onder agendapunt 11 besproken. De besluitenlijst meldt:³²

De fracties complimenteren het college van B en W met de vormgeving van het Meerjarenprogramma. Verschillende projecten worden besproken op voortgang en behaalde resultaten, waarbij onderwerpen als het belang van meer HBO opleidingen in de stad, een bioscoop, meer bezoekers, stijgende werkloosheid, leefbaarheid versus verloedering, veiligheid, schuldhulpverlening en parkeergarages aan bod komen.

<....>

De raad neemt de Eindverantwoording Meerjarenprogramma 2006-2010 voor kennisgeving aan.

³² Besluitenlijst van de gemeenteraad van 1 december 2009.

5. Conclusie en aanbevelingen

5.1. Inleiding

De rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar:

- de navolging van de aanbevelingen van de rekenkamer in haar rapport 'Zes sterren' alsmede de navolging van de toezeggingen door het college naar aanleiding van het rapport (hoofdstuk 3);
- de kwaliteit van de eindverantwoording van het college over de effecten en resultaten van het Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010 (hoofdstuk 4).

De rekenkamer wil graag de raad de zekerheid geven of de gepresenteerde resultaten en effecten van voldoende kwaliteit zijn om het publieke debat te voeren. Daarnaast wil de rekenkamer met dit onderzoek het college en de raad ondersteunen om het MJP als sturing- en verantwoordingsinstrument verder te verbeteren. In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste conclusies en aanbevelingen weergegeven.

5.2. Conclusie

5.2.1. Navolging aanbevelingen en toezeggingen

Op 4 mei 2007 heeft de rekenkamer het rapport 'Zes sterren' aan de raad aangeboden; een onderzoek naar de kwaliteit van het MJP 2006-2010. De rekenkamer oordeelde positief kritisch over het MJP. Echter om in 2010 vast te kunnen stellen of de resultaten door het college zijn gerealiseerd, zou het college in samenspraak met de raad nog een aantal verbeteringen moeten doorvoeren.

Uit onderhavig onderzoek komt naar voren dat de raad niet expliciet de aanbevelingen uit het rapport 'Zes sterren' van de rekenkamer heeft overgenomen. Ook het college heeft de aanbevelingen niet expliciet overgenomen. Wel doet het college een viertal toezeggingen in lijn met de aanbevelingen. De rekenkamer constateert dat van de vier toezeggingen er twee zijn nagekomen, één deels en één niet. Hierbij wordt opgemerkt dat het niet nakomen van de toezegging, om te spreken met de raad over het niveau van sturen en het gebruik van indicatoren per begrotingsthema, mede komt doordat de raad geen verdere stappen heeft genomen.

5.2.2. Kwaliteit eindverantwoording

Het college heeft op 3 november 2009, conform de toezegging, de Eindverantwoording Meerjarenplan 'Dordrecht werkt door!' tezamen met een overzicht van de resultaatdoelstellingen aan de raad toegestuurd (hierna te noemen: "de eindverantwoording").³³

De rekenkamer is nagegaan of de eindverantwoording door het college over de 62 effecten en 66 resultaten van het Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010 voldoet aan de eisen van relevantie en betrouwbaarheid die aan een dergelijke verantwoording mogen worden gesteld. Dit

³³ Brief van 3 november 2009 aan de raad (Eindverantwoording Meerjarenplan 'Dordrecht werkt door!' en een overzicht van resultaatdoelstellingen), afkomstig van het college van B en W.

zodanig dat deze verantwoording en de overige afspraken tussen de raad en het college aan de raad voldoende handvatten bieden om zijn controlerende rol te vervullen.

Algemeen over de opzet van de eindverantwoording

De rekenkamer vindt het belangrijk dat de raad zich een integraal oordeel kan vormen over de realisatie van het MJP. Hiervoor is het noodzakelijk dat resultaten van de MJP doelstellingen op een overzichtelijke en herkenbare wijze worden gepresenteerd.

In de eindverantwoording worden de volgens het college belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen in de stad beschreven. Hiervoor zijn de effecttabellen uit de begrotingsprogramma's gebruikt. Deze effecttabellen bevatten meer indicatoren dan de 62 in het MJP afgesproken indicatoren. De specifieke MJP indicatoren als zodanig zijn niet herkenbaar. De raad kan daardoor aan de hand van de eindverantwoording niet nagaan welke effectindicatoren specifiek genoemd waren in het MJP, behorend bij welke ambitie en welk beleidsveld.

Tevens is in de eindverantwoording niet inzichtelijk gemaakt op welke doelstelling van het MJP een tekstgedeelte terugslaat. Het kan zijn dat het een verantwoording over de afgelopen vier jaar betreft, maar ook kan het melden van de voortgang, nieuwe doelstellingen of een (nieuw) voornemen van het college aan de orde zijn. Ditzelfde geldt voor de fotoreportage over en de toelichtende teksten bij de 13 grote projecten.

Ten aanzien van de verantwoording over de resultaatdoelstellingen valt de wijze van rapporteren op. Bij de ene verantwoording wordt alleen 'conform planning' of 'gerealiseerd' gerapporteerd, terwijl in andere verantwoordingen veel toelichtende teksten en niet ter zake doende informatie is opgenomen zoals voornemens, achterliggende redenen voor niet realisatie en/ of aanvullende informatie niet direct betrekking hebbend op de MJP-doelstelling.

De rekenkamer is van mening dat de verantwoording over de werkelijke resultaten gescheiden dient te zijn van informatie over o.a. het gevoerde beleid, achtergronden, verklaringen, reeds verrichte en nog voorgenomen werkzaamheden en beslispunten. Deze informatie hoort in een toelichting of strategisch verslag thuis. Door de opzet en wijze van rapporteren zoals hierboven geschetst is het voor de raad ondoenlijk om de mate waarin de doelstellingen van het MJP zijn bereikt te bepalen.

Kwaliteit verantwoording effectdoelstellingen

De rekenkamer is positief over de wijze waarop de informatie voor het meten van de effectdoelstellingen wordt verzameld. De rekenkamer concludeert dat de kwaliteit van verantwoording over de effectdoelstellingen voldoende is. Op alle 58 effectindicatoren is relevant gerapporteerd. Daarnaast is de betrouwbaarheid van de gepresenteerde gerealiseerde effecten als voldoende te beschouwen. De rekenkamer plaatst een kanttekening bij de onzekerheid die bestaat ten aanzien van door enkele derden aan het OCD aangeleverde gegevens waar geen nadere controle op plaatsvindt.

Omdat de verantwoording over de effectdoelstellingen van voldoende kwaliteit is, is de rekenkamer nagegaan in hoeverre de effectdoelstellingen zijn behaald. Het college wekt in de eindverantwoording door het gebruik van zogenoemde 'smileys' (😊 😊) de indruk dat bepaalde doelstellingen zijn bereikt of niet. Het college geeft echter geen totaaloordeel over de mate van welslagen van de geformuleerde effectdoelstellingen. Hierdoor is het voor de raad niet vast te stellen in hoeverre het college zijn ambities heeft waargemaakt.

Kwaliteit verantwoording resultaatdoelstellingen

De rekenkamer is van oordeel dat de beleidsinformatie ten aanzien van de resultaatdoelstellingen van onvoldoende kwaliteit is. Slechts over 36% van de resultaatdoelstellingen is relevant gerapporteerd.

De rekenkamer is vervolgens nagegaan, mede met het oog op mogelijke verbeterpunten, of deze tekortkomingen het college zijn aan te rekenen of dat relevante gegevens gewoonweg niet voorhanden zijn. De rekenkamer heeft daarop aanvullend onderzoek gedaan. Hieruit komt naar voren dat relevantere dan wel specifiekere informatie in de organisatie veelal aanwezig blijkt te zijn en op betrekkelijk eenvoudige wijze te achterhalen. De rekenkamer is op basis van het aanvullend onderzoek derhalve van oordeel dat relevanter, vooral specifiekere gerapporteerd had kunnen worden. Daarbij zijn onvolkomenheden in de verantwoording over de resultaatdoelstellingen aangetroffen. Uit de bevindingen van de rekenkamer blijkt dat door een adequate interne controle op de kwaliteit van de verantwoorde resultaten gebreken in de kwaliteit in een eerder stadium aan het licht hadden kunnen komen en hersteld hadden kunnen worden.

Ten slotte geeft het college ook met betrekking tot de mate waarin de resultaatdoelstellingen zijn bereikt geen totaaloordeel. Naast dat de kwaliteit van de verantwoording over de resultaatdoelstellingen ontoereikend is, kan de raad tevens niet vaststellen in hoeverre het college de resultaten heeft bereikt.

5.2.3. Slotconclusie

De rekenkamer is positief dat het college, conform de aanbeveling uit het rapport 'Zes sterren', zich verantwoordt over de realisatie van het MJP. Een verantwoording over al dan niet bereikte resultaten is immers belangrijk voor het publieke debat over de mate waarin doelen zijn bereikt en de mate van gewenstheid daarvan.

Het effectief sturen en verantwoorden aan de hand van effect- en resultaatdoelstellingen is echter alleen zinvol als het steunt op goede monitoring van de bereikte resultaten en leidt tot integrale, kwalitatieve en voor eenieder herkenbare voortgangsrapportages en -verantwoordingen. De rekenkamer concludeert dat aan deze voorwaarden nog onvoldoende is voldaan. Het is voor de raad ondoenlijk om op basis van de eindverantwoording een integraal oordeel te vormen over de mate waarin het gemeentebestuur zijn ambities waarmaakt en zijn doelstellingen bereikt. De eindver-

antwoording over de MJP-doelstellingen is daarom beperkt bruikbaar als verantwoordingsdocument.

Hierbij wordt opgemerkt dat het college in zijn eindverantwoording aangeeft dat het MJP verbeterd kan worden. Het college doet voor de ontwikkeling van een nieuw MJP daarom verbetervoorstellen aan de raad. De rekenkamer acht deze verbeteringen in lijn met de aanbevelingen in het rapport 'Zes sterren' en aansluitend op het beeld dat uit het onderzoek naar voren komt.

5.3. Aanbevelingen

De rekenkamer concludeerde in haar rapport 'Zes sterren' dat de raad met het meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010 de gemeenteraad in beginsel over een krachtig instrument beschikt om kaders te stellen voor de lange termijn. Wel zijn een aantal aanbevelingen gedaan om in 2010 vast te kunnen stellen of de resultaten door het college zijn gerealiseerd. De rekenkamer concludeert in dit rapport dat de eindverantwoording over de MJP-doelstellingen maar beperkt bruikbaar als verantwoordingsdocument. Hiermee heeft het instrument aan (initële en potentiële) kracht ingeboet.

De rekenkamer benadrukt dat het zinvol kan zijn om te sturen op concrete effecten en resultaten. Het geeft helder weer wat het gemeentebestuur wil bereiken met de stad en het kan disciplinerend werken. Het betekent ook dat het college en de raad de doelmatigheid en doeltreffendheid kan toetsen en zo nodig tijdig bijsturen. Het goed ontwikkelen en laten functioneren van het sturings- en verantwoordingsinstrument MJP betekent ook een flinke inspanning. Hierbij wordt o.a. bedoeld op een goede en eenduidige doelformulering, het optuigen en beheren van goede registraties, interne controle en bewaking, (management- en bestuurs)rapportages, draagvlak en betrokkenheid van de afdelingen. Dit betekent dat de raad een bewuste keuze moet maken of hij een nieuw MJP wil en bewust moet zijn van de gevolgen hiervan.

De rekenkamer doet daarom de volgende aanbeveling aan de raad:

1. Spreek als nieuwe raad bij de bespreking van het coalitieakkoord expliciet uit of een nieuw MJP als sturings- en verantwoordingsinstrument wenselijk en noodzakelijk is om de raad (nog beter) in staat te stellen haar kaderstellende en controlerende taak te vervullen. Beoordeel dit mede in het licht van de benodigde inspanningen.

Als de raad, op basis van de systematiek van begroten en verantwoorden, een nieuw MJP in 2010 wenselijk acht, doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen aan de raad om het instrument te verbeteren:

2. Spreek als raad bij de bespreking van het coalitieakkoord met het college af om per beleidsveld vast te leggen op welk niveau (activiteit, resultaat of effect) hij afrekenbare doelen wil vastleggen en de mate van invloed die de gemeente daarop heeft;
3. Handhaaf als raad de sturing op effect- en resultaatdoelstellingen en neem daarbij de verbetervoorstellen van het college in zijn eindverantwoording als vertrekpunt. Ga daarbij bij de be-

spreking van het nieuwe MJP als raad na of de (nieuwe) effect- en resultaatdoelstellingen SMART geformuleerd zijn. Dit betekent o.a. dat de doelstellingen:

-voldoende concreet en eenduidig zijn geformuleerd;

-voorzien zijn van een nulmeting;

-voorzien zijn van een streven;

-voorzien zijn van jaarlijkse mijlpalen;

4. Zie als raad bij de bespreking van het nieuwe MJP erop toe dat het college duidelijk prioriteit heeft aangebracht; verminder het aantal effect- en resultaatdoelstellingen naar bijvoorbeeld maximaal 7 per wethouder;
5. Sturen met effect- en resultaatdoelstellingen vergt een actuele, betrouwbare bestuurlijke informatievoorziening. Maak daarom als raad bij de bespreking van het nieuwe MJP met het college afspraken over de wijze waarop de kwaliteit van de verantwoordingen van het college alsmede de totstandkoming hiervan wordt bewaakt.
 - Handhaaf hierbij de wijze waarop de bestuurlijke informatie over de effectdoelstellingen wordt verzameld;
 - Spreek met het college af dat concernrichtlijnen worden ontwikkeld ten aanzien van de informatieverzameling over de resultaatdoelstellingen en zie hierop toe. Besteedt daarbij in het bijzonder aandacht aan de registratie en interne controle op de kwaliteit (relevantie en betrouwbaarheid).
6. Spreek als raad bij de bespreking van het nieuwe MJP met het college af dat jaarlijks verantwoording over de voortgang van de MJP doelen wordt afgelegd, aansluitend bij het bestaande instrumentarium van planning & control.
 - Zie daarbij erop toe dat op herkenbare wijze over de voortgang van de (nieuw) geformuleerde effect- en resultaatdoelstellingen wordt verantwoord.
 - Spreek daarbij met het college af dat informatie over de verantwoording over de werkelijke resultaten gescheiden dient te zijn van informatie over o.a. het gevoerde beleid, achtergronden, verklaringen, reeds verrichte en nog voorgenomen werkzaamheden en beslispunten.

6. Bestuurlijke reactie

Postadres: Postbus 8 3300 AA DORDRECHT

Aan

de heer D.V. Hindriks
Rekenkamer Dordrecht
Postbus 8
3300 AA Dordrecht

Gemeentebestuur
Spuiboulevard 300
DORDRECHT

F (078) 800 8080
www.dordrecht.nl

Contactpersoon
C.A. van der Maat
T (078) 639 6150
E ca.vander.maat@dordrecht.nl

Datum 9 februari 2010
Ons kenmerk SBC/2010/280652
Betreft bestuurlijke reactie onderzoek kwaliteit Eindverantwoording "Dordrecht werkt door!"

Geachte heer Hindriks,

Het college dankt de rekenkamer voor het onderzoek naar de kwaliteit van de eindverantwoording "Dordrecht werkt door!". Met interesse hebben wij kennis genomen van het rapport. We geven graag een reactie op de conclusies en aanbevelingen die ons opvielen. We volgen daarbij zoveel als mogelijk de opbouw van het rapport. Alvorens we dat doen verwijzen we eerst nog een keer naar ons doel en de daarbij gekozen opbouw van de eindverantwoording.

Doel en opbouw van het rapport

De eindverantwoording is één van de documenten van een permanent politiek proces. Het doel van de eindverantwoording is daarbij wel specifiek, namelijk een goed debat mogelijk maken tussen de gemeenteraad en het college over vier jaar "Dordrecht werkt door!". Met de eindverantwoording heeft het college een startpunt voor politiek debat gegeven, niet zozeer een "concept eindconclusie" van

de resultaten van "Dordrecht werkt door!".

Bij de opbouw en samenstelling van de eindverantwoording is de doelstelling van een goed politiek debat voortdurend voor ogen gehouden. Het MJP uit 2006 is daarbij als uitgangspunt voor de samenstelling van de eindverantwoording gebruikt. Omwille van de leesbaarheid, de actualiteit en gewenste aansluiting bij het permanente politieke proces (P&C cyclus) wijkt de eindverantwoording op

onderdelen af van het MJP. Dat is een bewuste keuze geweest die positief heeft uitgepakt. We kijken terug op een goed debat met de raad (d.d. 1 december 2009) over vier jaar "Dordrecht werkt door!".

De rekenkamer heeft de kwaliteit van de eindverantwoording onderzocht. Op onderdelen ontstaat de indruk dat de rekenkamer de eindverantwoording een andere doelstelling toedicht dan het college. Onder meer bij het gebruik van de "smileys" gaan we daar nader op in.

Navolging toezeggingen

De rekenkamer concludeert dat van de vier toezeggingen er twee zijn nagekomen, één deels en één niet. De rekenkamer concludeert dat:

"Het college is er nog niet geheel in geslaagd om op een herkenbare manier aandacht te besteden aan de voortgang en bijsturing van het MJP in de Planning en Control documenten. Hoewel het college wel initiatief nam om het niveau van sturen en het gebruik van indicatoren met de raad te bespreken, is de toezegging uiteindelijk niet nagekomen."

Het college onderschrijft de conclusie dat op onderdelen de voortgang van het MJP meer herkenbaar in de P&C-documenten kan worden opgenomen. Meer concreet gaat het dan om de aansluiting van het MJP op de systematiek van begroting. Sinds 2008 vindt over deze en andere onderwerpen regelmatig overleg met de auditcommissie plaats. Ook is een "balansdag" als integraal afwegingsmoment met de raad georganiseerd. Het college hecht veel waarde aan het overleg met de auditcommissie. Met het oog op de voorbereidingen voor de nieuwe collegeperiode is dit overleg geïntensiveerd. Bij de bespreking van uw aanbevelingen komen we daarop terug. Het college is van mening dat toezegging één en twee deels zijn nagekomen.

Kwaliteit eindverantwoording effectdoelstellingen

Over de kwaliteit van verantwoording over de effectdoelstellingen van het MJP schrijft de rekenkamer onder meer:

"Waar het college met de gebruikte smileys de indruk wekt dat 50% van de resultaatdoelen is gehaald en 22% niet, blijkt uit de telling van de rekenkamer dat 45% van de resultaatdoelen is gehaald en 50% niet." (pagina 4)

"Het college suggereert middels de smileys dat het 29 van de 58 effectdoelstellingen (50%) heeft behaald of gaat behalen en 13 van de 58 (22%) niet." (pagina 25)

Uit een gesprek met de verantwoordelijk ambtenaar heeft de rekenkamer begrepen dat het college een positieve smiley heeft toegekend wanneer de doelstelling grotendeels of geheel is behaald, of naar realisatie toe tendeert. (pagina 26)

Ten aanzien van het toekennen van de smileys merkt het college op dat de reden voor het opnemen van de smileys te maken heeft met de beoogde leesbaarheid en compactheid van het document. Met de smileys heeft het college dus geen uitspraak willen doen over de totaalscore van vier jaar "Dordrecht werkt door!". Door de smileys toe te voegen aan de outcometabellen van de begroting was het niet nodig de legendatabel met o.a. definities per indicator op te nemen. Het college heeft met de smileys per indicatorscore willen aangeven of de desbetreffende indicator een positieve, negatieve of neutrale ontwikkeling laat zien. Met de smileys is geen uitspraak gedaan of de doelstelling "naar realisatie toe tendeert". Van een neutrale ontwikkeling is sprake wanneer een score bijvoorbeeld een verschil van 0.1 punt laat zien. Voorbeelden hiervan zijn de minimale waarde lbs per wijk op pagina 27 en de tevredenheid voorzieningen basisonderwijs op pagina 28 van het rapport. Het college neemt daarom afstand van de opmerking van de rekenkamer dat het college suggereert 29 van de 58 effectdoelstellingen gehaald te hebben of gaat behalen. Een dergelijk uitspraak sluit niet aan bij de door ons gekozen methodiek en zou ook niet passen bij de wijze waarop de afgelopen jaren met de indicatorscores is gewerkt. Juist om misverstanden over de betekenis van de indicatorscores te voorkomen is jaarlijks in de begroting gewezen op de relatieve betekenis van de scores.

In het debat van 1 december jl. hebben de verschillende fracties zich wel uitgesproken over vier jaar "Dordrecht werkt door!". We zijn verheugd dat we van alle fracties een voldoende hebben gekregen. In lijn met de opbouw van de eindverantwoording heeft het college zich ook in het einddebat onthouden van een totaal eindcijfer. Tot slot bij dit gedeelte. Daar waar de rekenkamer in het citaat van pagina 4

"resultaatdoelen" schrijft gaat het waarschijnlijk over "effectdoelstellingen".

Kwaliteit eindverantwoording resultaatdoelstellingen

De rekenkamer geeft aan dat op onderdelen relevanter en specifiekter gerapporteerd had kunnen worden. De rekenkamer geeft tevens aan dat met een adequate interne controle op de kwaliteit gebreken in een eerder stadium aan het licht hadden kunnen komen. De verantwoording over de resultaatdoelstellingen is tevens onderdeel van een permanent politiek proces. Dat betekent dat aansluiting is gezocht bij de informatie die de raad de afgelopen jaren al heeft ontvangen. Voor personen die geen onderdeel zijn van dit proces kunnen we ons voorstellen dat de informatie in bijlage 1 lastiger te plaatsen is. Om die reden is besloten een meer leesbare en actuele paragraaf van de belangrijkste resultaten in de eindverantwoording op te nemen. Dit laat onverlet dat we op onderdelen in bijlage 1 relevanter hadden kunnen rapporteren.

Tegelijkertijd behoeft de conclusie van de rekenkamer enige nuancering. De rekenkamer geeft op pagina 39 aan dat "op betrekkelijk eenvoudige wijze" het college relevanter en specifiekter had kunnen verantwoorden. Wij zien dat anders. Onze ambtenaren hebben via gesprekken, het beschikbaar stellen van aanvullend materiaal en bezoek met de onderzoekers op locatie in de stad intensief meegewerkt aan het onderzoek. Deze medewerking is vanzelfsprekend, maar niet als "betrekkelijk eenvoudig" te kwalificeren. Het college heeft die inschatting vooraf gemaakt en daarom besloten niet volgens

de "maatstaven" van de rekenkamer te willen rapporteren over de resultaatdoelstellingen. De afgelopen vier jaar is permanent met de raad - onder andere via raadsinformatiebrieven en jaarverslagen - over de resultaten gesproken. Van daaruit is de eindverantwoording opgesteld met als doel een goed debat over de resultaten van vier jaar "Dordrecht werkt door!" mogelijk te maken.

Eindconclusie en aanbevelingen van de rekenkamer

De indruk ontstaat dat de rekenkamer de eindverantwoording een andere doelstelling toedicht dan het college heeft gedaan. Als gevolg concludeert de rekenkamer dat de eindverantwoording over de MJP-doelstellingen maar beperkt bruikbaar is als verantwoordingsdocument. Ter onderbouwing heeft de

rekenkamer op pagina 5 een staafdiagram opgenomen met daarin een overzicht van overeenkomende c.q. afwijkende oordelen. Het college is van mening dat deze diagram geen aansluiting vindt bij het doel van de eindverantwoording. Daar komt bij dat de staaf "totaal" een gemiddelde laat zien van "effecten" en "resultaten". Een dergelijke "middeling" van verschillende grootheden lijkt ons

methodologisch niet houdbaar. Dit betekent overigens niet dat de rekenkamer niet tot waardevolle aanbevelingen komt:

"1. Spreek expliciet uit of een nieuw MJP als sturings- en verantwoordingsinstrument wenselijk en noodzakelijk is.

Als de raad een nieuw MJP in 2010 wenselijk acht, doet de rekenkamer de volgende aanbevelingen aan de raad om het instrument te verbeteren:

- 2. Spreek met het college af op welk niveau (activiteit, resultaat of effect) hij afrekenbare doelen wil vastleggen;*
- 3. Beoordeel of de (nieuwe) effect- en resultaatdoelstellingen in het nieuwe MJP, SMART geformuleerd zijn;*
- 4. Breng prioriteit aan en verminder het aantal effect- en resultaatdoelstellingen per wethouder;*
- 5. Maak met het college afspraken over de kwaliteit (relevantie en betrouwbaarheid) van de verantwoordingen van het college alsmede de totstandkoming hiervan;*
- 6. Spreek met het college af dat jaarlijks verantwoording over de voortgang van de MJP doelen wordt afgelegd." (pagina 7-7 en meer uitvoerig op pagina 46- 48)*

Het college vindt bovenstaande aanbevelingen zeer waardevol. Gezien hoofdstuk 3 van de eindverantwoording zijn de aanbevelingen ook herkenbaar. Zoals de rekenkamer aangeeft is het aan de nieuwe raad te besluiten over (de wenselijkheid van) een nieuw MJP en het niveau van sturing daarbij. In overleg met de auditcommissie is het voorbereidingstraject voor de nieuwe raadsperiode

gestart. Alle aanbevelingen van de rekenkamer krijgen een plek in dat traject. Veel aanbevelingen slaan terug op verbeterpunten waar nu in samenwerking met de auditcommissie aan gewerkt wordt. Zo hebben we een scherpere aansluiting tussen het coalitieakkoord, het MJP en de systematiek van begroting voor ogen. Ook is winst te behalen in het meer expliciet maken van de relatie tussen outcome en output en de wijze van rapporteren daarover. Daarnaast doet de rekenkamer goede aanbevelingen over het gebruik van indicatoren. De beschrijving van de WOZ-waarde (pagina 24) is een goed voorbeeld waaruit blijkt dat het belangrijk is bij aanvang van de nieuwe collegeperiode tot de juiste indicatoren te komen. Op basis van de aanbevelingen wordt daarom bekeken of de huidige indicatoren voldoende "smart" zijn en onderzoeken we of relevantere indicatoren beschikbaar zijn.

Tot slot verwerken we de technische uitgangspunten voor het gebruik van het sturinginstrumentarium in de notitie "kiezen, sturen en verantwoorden 2010+". In die notitie wordt onder meer ingegaan op het gebruik van de P&C-cyclus voor de periode 2010-2014 en het niveau van verantwoording daarbij.

Op basis van bovenstaande voorbereidingen kan het nieuwe college een krachtig coalitieakkoord / MJP opstellen. Vervolgens kan - mede op basis van de aanbevelingen van de rekenkamer - daarover het debat met de raad plaatsvinden. Wij vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Het college van Burgemeester en Wethouders

de secretaris
M.R. Schurink

de burgemeester
A.A.M. Brok

Bijlagen
Onderzoek naar de eindverantwoording
'Dordrecht werkt door!'

Bijlage 1 – Aanbevelingen rapport ‘Zes sterren’

Om het MJP als sturingsinstrument te verbeteren en om de raad nog beter in staat te stellen haar kaderstellende en controlerende taak te vervullen doet de rekenkamer onderstaande aanbevelingen.

Raad

- We bevelen de raad aan expliciet vast te leggen hoe het MJP opgebouwd dient te zijn.
 - ✓ Bij elk beleidsveld een beschrijving van verwachte effecten, beoogde resultaten en geplande activiteiten
 - ✓ Bij elk beleidsveld waar mogelijk een effectindicator die de ontwikkeling weerspiegelt en altijd een resultaat of activiteitindicator.
 - ✓ Een overzicht van de beleidsvelden en indicatoren, met daarbij nulmeting, doelwaarde en realisatie.
- We bevelen de raad aan om per beleidsveld vast te leggen op welk niveau (activiteit, resultaat of effect) zij afrekenbare doelen wil vastleggen.
- We bevelen de raad aan om vast te leggen dat verantwoording over de voortgang van de MJP doelen een verbijzonderd onderdeel van de Planning & Controlcyclus wordt.

College

- Leg bij de voorjaarsnota een keuze voor aan de raad en discussieer over mogelijke verbeteringen en de vorm van het rapport.
- Bied bij de begroting 2009 een geactualiseerde MJP aan, waarin zoveel mogelijk tegemoet wordt gekomen aan de tekortkomingen die de rekenkamer heeft geconstateerd.
- Maak het MJP zelfstandig leesbaar.
- Kies voor een beperkt aantal effecten, resultaten en formuleer hierbij slechts de belangrijkste indicatoren. Leg duidelijke verantwoordingsmomenten over het MJP in het MJP vast. Dit kan bijvoorbeeld geschieden aan de hand van het voorstel van o.a. de VVD fractie door een A4 op te stellen met daarin de belangrijkste beoogde resultaten en effecten met één indicator(en) per resultaat en effect.
- Maak verantwoording over de realisatie van de meerjarendoelen een verbijzonderd onderdeel binnen de Planning & Controlcyclus.

Bron: Rekenkameronderzoek Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 20062010, pagina 48.

Bijlage 2 - Lijst van gesproken personen

De rekenkamer heeft in haar onderzoek met de navolgende personen gesproken:

- dhr. M. Azzougarh, themaregisseur Jeugd
- dhr. Baaij, directeur Dordrecht Marketing
- dhr. A. Backx, strategisch beleidsmedewerker op de afdeling Maatschappelijke Ondersteuning, gemeente Dordrecht
- dhr. A. van Gerven, senior adviseur Sport Sportbedrijf Dordrecht
- mw. R. HitimanaWillemze, Hoofd Stafafdeling Middelen, Sociale Dienst Drechtsteden
- mw. M. van den Hoek, themaregisseur Maatschappelijke voorzieningen
- dhr. L. Holstein, beleidsmedewerker sector Maatschappelijke ondersteuning, gemeente Dordrecht
- mw. H. Janssens, senior beleidsmedewerker bij de sector gezondheidszorg, gemeente Dordrecht
- dhr. M. de Lange, strategisch beleidsmedewerker gemeente Dordrecht
- dhr. A.L.C. Leijs, senioronderzoeker Onderzoeks Centrum Drechtsteden
- dhr. C. van der Maat
- mw. L. Marchena, Beleidsmedewerker Integratie en Antillianen programma, gemeente Dordrecht
- mw. M. Middelburg, ketenregisseur Route 23, Sociale Dienst Drechtsteden
- dhr. C.A. Paalvast (SBC)
- mw. T. Philipsen, beleidsmedewerker sector Zorg, Sociale Dienst Drechtsteden
- mw. A. de Ruiters 't Veld, beleidsmedewerker sector Stadsbeheer, gemeente Dordrecht
- dhr. T. Santegoets, Hoofd Bureau Wegen, Ondergronds en Water, gemeente Dordrecht
- dhr. F. Sieuwerts, hoofd afdeling Inrichting stadsdelen, gemeente Dordrecht
- mw. H. Seelen, themaregisseur Maatschappelijke voorzieningen
- mw. M. Soeteman, projectmanager gemeente Dordrecht
- dhr. V. van Tuijl, beleidsmedewerker Integrale Veiligheid, gemeente Dordrecht
- mw. I. van Vliet, afdelingshoofd Wijkgericht Werken van de Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling gemeente Dordrecht
- dhr. R. van Wallenburg, hoofd beleid van de sector stadsontwikkeling van de gemeente Dordrecht
- dhr. R. Wiegmans, programmamanager Integratie, gemeente Dordrecht
- dhr. N. de Wit, senior beleidsmedewerker Economie, gemeente Dordrecht

Aantrekkelijke Centrumstad			
	project / activiteit	omschrijving	realisatie
Binnenstad	Onderzoek kenniscentrum Watersport	Er wordt gedacht aan het vestigen van een kenniscentrum Watersport in de Stadswerven. Daarin zou een MBOOpleiding Jachtbouw en Watersport gekoppeld aan HBO en NBJA kunnen worden ingericht. Ook kunnen er 10 bedrijven worden gevestigd en zou het een toeristische bestemming kunnen krijgen. Wij zullen begin 2007 een onderzoek doen naar de mogelijkheden.	Onderzoek heeft niet geleid tot concrete voorstellen tot realisatie.
	Voorstraat-Noord	Doel is dat in 2010 een dynamisch creatief en cultureel 'dwaalmilieu' is ontwikkeld, dat bijdraagt aan de complete stad via meer werkgelegenheid in de creatieve economie en een aantrekkelijker en completer aanbod van economische en culturele voorzieningen. Er komen meer winkels, de straat en omgeving worden opgeknapt en er komt een cultureel programma.	"Via diverse gemeentelijke participatie, stimuleringsregelingen (o.a. Dordtse Diamanten, Verfpotregeling) en culturele programma's (o.a. Voorstraat Noord Festival) heeft de Voorstraat Noord een sterke positieve ontwikkeling doorgemaakt. Dit komt tot uiting in het terugdringen van leegstand, een groei van ondernemers en veiligheid, verbetering van het aanzicht van de panden en in meer activiteiten in de straat. Om de aantrekkelijkheid van de Voorstraat verder te bevorderen ligt er een voornemen om in 2010 in samenwerking met Stadsherstel NV en Voorstraat Noord bv de inspanningen te concentreren en te intensiveren op het versterken van de kwaliteitsdetailhandel in met name de foodsector en de daghoreca. Het accent blijft gericht op het creatief dwaalmilieu waarbij creatieve ondernemers ruimte blijven krijgen, maar de straat moet zich met (bijzondere) kwaliteit richten op de primaire/of luxe levensbehoeften."
Cultuur	Cultuur programmering	Om een breed publiek te trekken streven we naar een brede, gevarieerde culturele programmering. Wij zetten in op (1) een geleidelijke groei naar in totaal 225 voorstellingen in 2010 in de Kunstmin (50 meer dan nu), zodat de schouwburg optimaal wordt benut en nieuwe bezoekers worden bereikt (2) versterken programmering gemeentelijke culturele instellingen, zoals DiEP, Dordrechts Museum en het CBK en aanvullend via samenhangend pakket van crossovers binnen en buiten culturele veld, (3) Het stimuleren, faciliteren en professioneel ondersteunen van particuliere initiatieven zoals amateurkunst (koren) en podiumkunsten via subsidies uit budget Productie Podiumkunsten, Actieplan Cultuurbereik en budget Culturele Initiatieven, (4) aantrekken van een nationaal instituut naar Dordrecht voor 2010.	Schouwburg Kunstmin programmeert in 2010 225 voorstellingen. Ook de samenwerkingsverbanden tussen de gemeentelijke culturele instellingen zijn verstevigd, ondermeer door crossovers te programmeren op bijvoorbeeld het Urban Exploreres festival. Het stimuleren, faciliteren en ondersteunen van het particulier initiatief (o.a. amateurkunst, podiumkunsten en culturele initiatieven) is conform de uitgangspunten van het MJP geschied. Het Actieplan Cultuurbereik is opgevolgd door het Programma Cultuurparticipatie. Er is nog geen uitsluitel over een de komst van een nationaal instituut naar Dordrecht in 2010.
	Theater	Kunstmin zal in de toekomst een belangrijke publiek toegankelijke functie blijven vervullen, met een bijdrage aan het culturele leven in de stad. In 2007 wordt aan de raad een voorstel gedaan ter besluitvorming over toekomstige invulling van Kunstmin en over de locatie van een theater met regionale uitstraling met congresfaciliteit.	Er is destijds besloten geen nieuw theater met congresfaciliteit te bouwen. Schouwburg Kunstmin blijft functioneren als theater. In aanvulling op Schouwburg Kunstmin wordt in het Energiehuis een Middenzaal gebouwd die Kunstmin gaat programmeren met Theatergroep OMSK en Muziektheater Hollands Diep. In de Middenzaal komen bepaalde theaterproducties beter tot hun recht dan in de meer traditionele schouwburg. De schouwburg wordt in 2012 verbouwd, omdat deze niet aan de Arbo wetgeving voldoet en te kampen heeft met achterstallig onderhoud. Zo moeten de fundering en het achtertoneel worden aangepakt. De verwachting is dat Schouwburg Kunstmin/ Filmhuis Cinode een jaar gesloten zal zijn. Kunstmin werkt scenario's uit om in dat jaar wel zichtbaar te blijven voor het publiek.

	Cultuureducatie	Dit is al jaren een prioriteit van de gemeente omdat dit veel mensen, waaronder veel jongeren, in aanraking laat komen met kunst en cultuur. Het stimuleert het gebruik van culturele instellingen door de jeugd, in de verwachting dat zij daar op latere leeftijd ook een bezoek aan brengen. De vestiging in het Energiehuis vergroot de mogelijkheden voor ToBe. Zo krijgt ToBe meer geschikte en beter geoutilleerde ruimtes ter beschikking en zijn er meer interactiemogelijkheden met de Popcentrale en Bibelot.	ToBe is nog niet gevestigd in het Energiehuis. De planvorming en realisatie van het Energiehuis is vertraagd. Naar verwachting starten de eerste verbouwingswerkzaamheden in 2010.
Marketing en toerisme	Dordrecht Marketing	Sterke marketing organisatie per 2007 operationeel. De missie van Dordrecht Marketing wordt het ontwikkelen en in de markt zetten van Dordrecht als een sterk (overkoepelend) merk dat staat als een huis. De kerntaken zijn onder andere het ontwikkelen van één duidelijk en krachtig merkconcept voor Dordrecht (vervolg op "Dit is Dordrecht") op basis van de kernkwaliteiten historie en water; het actief communiceren van dat merk; het onderhouden, bewaken en (onder voorwaarden) ter beschikking stellen van het marketingconcept; het faciliteren van citymarketingactiviteiten van derden. Acties: Gast in Eigen Stad, de Ambassadeurs, aantrekken groepen toeristen, participatie in Citybreak campagne, landelijke/regionale/lokale reclame.	Gerealiseerd / in werking
	City Lounge	De City Lounge wordt het fysieke portaal (de hotellobby) van de stad en het visitekaartje van het merk Dordrecht. Opening eerste kwartaal 2007.	Gerealiseerd / in werking
	Ondersteunen van evenementen	De afgelopen jaren heeft de toename van het aantal evenementen geleid tot een fikse groei in de bezoekersaantallen. De levendigheid in de stad is aanzienlijk vergroot. Er is een goede mix in het festivalen evenementenaanbod. Het beleid heeft ook geleid tot de nodige prijzen, zoals Evenementenstad van het Jaar 2003 gevolgd door tweemaal de 3e plaats. Om dit vast te houden moeten keuzes worden gemaakt gebaseerd op kwantiteit (meer evenementen, meer bezoekers, meer budget, grotere economische spinoff) maar vooral ook op kwaliteit (mix, spreiding, waardering, bekendheid, uitstraling ed.).	In 2009 is nieuw beleid en is nieuwe regelgeving rondom evenementen tot stand gekomen.
	Geschiedenis van de Stad	Een van de kernkwaliteiten van Dordrecht is haar geschiedenis; een kwaliteit waarmee de bekendheid en imago van de stad (op de nationale kaart) kan worden versterkt. Dit vormt een van de doelstellingen van het project 'verder met de geschiedenis van de stad'. Uitdrukkelijk is niet gekozen voor een museale aanpak, maar een projectmatige. In de 1e fase (2005/2006) is gestart met het pilotproject '1572'; dit moet een vervolg krijgen in de komende jaren en worden aangevuld met andere specifiek aan Dordrecht gebonden gebeurtenissen. In 2007 zal '1572' worden aangevuld met een project in relatie tot religie/1618/1619.	De huisvesting van '1572' was / is voorzien in 't Hof, dat, als onderdeel van het project Hofkwartier, hiervoor grondig verbouwd zal moeten worden. Realisatie zal plaatsvinden in de nieuwe collegeperiode. In 2009 is de tentoonstelling 'Calvijn & Wij' in de Grote Kerk geprogrammeerd.
	Hollands Glorie	Dit is een toeristisch marketingconcept gestoeld op het verbinden van de hoofdattracties Kinderdijk, Historische Binnenstad Dordrecht en Nationaal Park De Biesbosch. Het water is de verbindende factor, maar tegelijkertijd een attractie op zich. In 2007 worden de uitgangspunten in de regio nader uitgewerkt. Voor 2010 worden drie nog te benoemen projecten gerealiseerd.	Conform
Economie	Uitgifte Dordtse Kil III, IV en Amstelwijck	Het ontwikkelen van het Knooppunt N3/A16 tot poort van de stad/Randstad met primair accent op werkfuncties Dordtse Kil III & IV, Amstelwijck. Het bedrijventerrein Dordtse Kil III omvat totaal 100 hectare (bruto). De voorbereidingsfase voor de ontwikkeling van Dordtse Kil IV zal worden afgerond en na de totale uitgifte van Dordtse Kil III gerealiseerd. Voor Amstelwijck geldt dat begin 2007 afspraken zijn gemaakt over de planning. De huidige plannen gaan uit van het realiseren van 30.000 m2 voor kantoren en 35.000 m2 voor bedrijven.	In 2009 is met het Rijk overeengekomen de bedrijfsterreinen ten westen van de A16 door middel van een integrale aanpak (van herstructurering tot nieuwe uitleg via Dordtse Kil IV) te ontwikkelen. Onder de noemer Westelijke Dordtse Oever is een convenant gesloten waarbij zowel van het Rijk en de Provincie als vanuit Havenbedrijf Rotterdam een stevige investering in het gebied zal plaatsvinden. Ook de uitvoering van het masterplan Zeehavens is onderdeel van dit pakket.

	Upgraden Dordtse Kil I en II en Amstelwijck West	Verhoging van de kwaliteit en verlenging van de levenscyclus van de bedrijfsterreinen Dordtse Kil I en II en Amstelwijck West met behoud van de bestaande bedrijvigheid. Begin 2007 zijn de grondige aanpak van de terreininrichting (wegcategorisering, regulering parkeren en laden en lossen, verbeteren van de inrichting en kwaliteit openbare ruimte etc.) en de aanleg van een breedband ICTnetwerk afgerond. Dit met uitzondering van het vervangen van de riolen en het wegdek van de Kamerlingh Onnesweg waarvan de uitvoering in januari 2007 start en de definitieve verharding in het 2e kwartaal 2008 is aangebracht.	Gerealiseerd
	Stationsomgeving	Het realiseren van de bijgestelde ontwikkeling van de Stationslocatie tot regionaal ov-knooppunt. Realisatie december 2007. De precieze planning is af hankelijk van de overeenkomst met Prorail en NS.	Realisatie vindt plaats in 2009 en 2010. Afronding en oplevering volgt in 2011.
	EAD	De Economische Adviesraad Dordrecht heeft 10 impulsen gedefinieerd. Voor het realiseren van deze impulsen is het bedrijfsleven aan zet. De gemeente weegt per impuls haar bijdrage af. Tot nu toe is reeds een bijdrage gereserveerd voor de komst van het Topinstituut Water en ecologie en voor het evenement Nederland Innovatief 2006 (67 december Amstelwijck).	Zoals bij de start in 2005 was voorzien, is de adviesperiode van de EAD (en de bijbehorende Impulsteams) per 1 januari 2009 geëindigd. Alle 10 de impulsen zoals die in 2006 werden geformuleerd zijn gerealiseerd, bevinden zich nog in de uitwerkingsfase of zijn doorontwikkeld. Er is veel werk verricht zowel door de Top van de EAD als de Impulsteams, ondersteunt door de ambtelijke organisatie. Eigenlijk zijn alle impulsen effectief gebleken en/of hebben geleid tot nieuwe dynamiek. Er is inderdaad sprake van een beweging van Dordtse Doeners! Vele impulsen zijn in de loop van het realisatieproces opgepakt door private partijen en/of door de gemeente en zijn er veel netwerken en allianties ontstaan die hebben bijdragen tot kennisuitwisseling en kennisoverdracht. Met tevredenheid kan daarom worden teruggekeken op ruim drie jaar EAD en is de eindconclusie positief. Tegelijkertijd moeten we constateren dat nog niet alles gerealiseerd is, en ook dat nieuwe initiatieven noodzakelijk blijven. Binnen Dordrecht moeten zowel de gemeente, maar ook de bedrijven en instellingen de aankomende periode bewijzen dat ze, juist ook in moeilijke (markt)omstandigheden, in staat zijn de andere manier van werken van de EAD op eigen kracht voort te zetten.
	Acquisitie	Met actieve acquisitie door een speciaal daarvoor aangewezen acquireur zullen wij vanaf 2007 nieuwe bedrijvigheid in de groeisectoren (zakelijke dienstverlening, toerisme en horeca) naar Dordrecht halen. We streven naar de uitgifte van 6.000 vierkante meter bruto vloeroppervlak per jaar in Amstelwijck en naar tenminste drie nieuwe horecavestigingen per jaar.	De doelstelling voor de horecavestigingen is gehaald. Voor Amstelwijck is sinds 2007 beduidend meer interesse dan daarvoor, maar is mede onder invloed van de economische crisis de vestiging van bedrijven en hotel vertraagd.
Kennis	Huis van de Democratie	Verbinding van 2 ambities, t.w. versterking hoger onderwijs in de stad en Dordrecht tot een erkende historische bestemming op nationaal niveau te maken. Het Huis wordt nog in 2006 gerealiseerd. Het huis is er nog niet in fysieke vorm, maar start als programma. Het Huis van de Democratie is een broedplaats voor studie, reflectie en ontmoeting van mensen die tot doel hebben maatschappelijke vraagstukken op te lossen op het terrein van bestuurlijke vernieuwing en democratie.	De vereniging Huis voor de Democratie is formeel opgericht per 20 december 2006 met de gemeente als bestuurslid en subsidieverstrekker. Wegens teleurstellende resultaten en een gebrek aan vertrouwen op verbetering heeft de gemeenten zich na ruim een jaar experimenteren begin 2008 teruggetrokken.

	Aantrekken twee kennisinstellingen	Ter stimulering van de werkgelegenheid en ten behoeve van het vernieuwen van het beroepsonderwijs is aanvulling van het aantal instituten noodzakelijk. Onze ambitie is om in 2007 minimaal twee extra kennisinstellingen op HBO-niveau gevestigd te hebben in Dordrecht.	Het Topinstituut EcoShape opende begin 2008 haar deuren in Dordrecht en startte met het innovatieprogramma 'Building with Nature'. Het programma is van groot belang voor de Nederlandse waterbouwsector, waarmee de waterbouwers de voorsprong in 'duurzame inrichting van kust, delta en riviergebieden' verder willen uitbouwen. In juni 2009 is de postHbo opleiding 'International Contracting' gestart in Dordrecht. Dit initiatief om het contractmanagement verder te professionaliseren is genomen door een aantal partners uit de bouwen offshore sector, namelijk Royal Boskalis Westminster Bv, BallastNedam Infra en Heerema Fabrication Group. Zij doen dit in samenwerking met TiasNimbas Business School. In september 2009 start de Christelijke Hoge School Ede (CHE) in Dordrecht twee duale HBO-opleidingen: Verpleegkunde (VP) en Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH). De intentie is om meer (duale opleidingen) in Dordrecht te starten. Samen met Da Vinci, die al drie HBO-opleidingen in Dordrecht verzorgt, zijn initiatieven ondernomen om nieuwe HBO-opleidingen en Associate Degree opleidingen in Dordrecht te laten starten.
	BV Kennisbedrijven	De BV stimuleert het tot stand komen van kennisbedrijven of richt ze zonnig zelf op. Ook speelt zij een rol bij het leggen van verbindingen met opleidingen en opleidingsinstellingen. De BV Kennisbedrijven is per januari 2007 operationeel.	In de gemeenteraad van Dordrecht van 30 juni 2009 heeft de Raad ingestemd met de opheffing van de BV Kennisbedrijven. Momenteel vindt de afwikkeling van de liquidatie plaats. In dezelfde vergadering heeft de Raad ingestemd om ten behoeve van de versterking van de realiteits onderwijs en bedrijfsleven te starten met een verkenning van de oprichting van zogenoemde "beroepsvelden/branchecommissies", samengesteld uit vertegenwoordigers van regionale bedrijven en landelijke bedrijven/organisaties en vertegenwoordigers van enkele domeinen van het ROC Da Vinci College". Deze verkenning is in het najaar 2009 gestart.
Wonen	Voortzetten uitvoering regionale woningbouwprogramma 2006-2010	Voorzien in de Dordtse woningbehoefte. We voeren de woningbouwafspraken 2005-2009 uit. Gecorrigeerd voor het achter ons liggende jaar betekent dat nog een opgave voor 2006 tot en met 2009: opleveren van 1800 nieuwe woningen, waarvan 900 woningen geschikt voor ouderen, waarvan 350 sociale sectorwoningen en waarvan 1450 woningen in de marktsector. Daarnaast worden 600 woningen aan de voorraad onttrokken. Na 2010 zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt.	De reële productie voor Dordrecht 2005-2009 komt naar verwachting uit op circa 2.000, waarmee Dordrecht de taakstelling van 2.100 bijna realiseert. Van die ca. 2.000 woningen zijn er ca. 700 geschikt voor ouderen. Circa 300 in de sociale, en 1.700 in de marktsector. Er zijn tot en met 2008 ca. 900 woningen onttrokken.
	Woningbouw op Leerpark en Gezondheidspark	Het Leerpark en het Gezondheidspark bestaan uit een mix van functies. Eén daarvan is woningbouw. We bouwen 450 woningen in Leerpark en 450 woningen in Gezondheidspark. Start in 2007 resp. 2008, opgeleverd 2012.	Bestemmingsplannen zijn gereed en in een enkel geval zelfs de bouwplannen. Vanwege de economische situatie is er echter nog geen aanvang genomen met de bouw van de woningen. Op het Leerpark wordt eind 2009, in opdracht van Woonbron, gestart met de bouw van de eerste woningen.
	Onderzoek naar mogelijkheden woningbouw Zuidpolder	In 2007 en 2008 zullen de benodigde onderzoeken naar het mogelijk maken van woningbouw in de Zuidpolder worden uitgevoerd.	conform
	Afronding deconcentratie woonwagenkamp	Het doel is deconcentratie van de woonwagenlocatie aan de Wieldrechtse Zeedijk. Dit project wordt in 2008 afgerond.	Afronding van de deconcentratie van de woonwagenlocatie in 2009. De laatste vijf bewoners van het woonwagenkamp aan de Wieldrechtse Zeedijk moeten nog verhuizen.
	Funderingsherstel	Ten behoeve van de funderingsproblematiek bestaat een subsidieregeling die loopt tot 2012. De hierin opgenomen verruimde leningsmogelijkheid loopt tot 2007. Het college zal deze verruimde leningsmogelijkheid tot 2012 laten voortduren binnen het beschikbaar gestelde krediet.	conform

bereikbaarheid	Verkeersknooppunt N3/A16 (inclusief Glazenplein/ Mijlweg)	<ul style="list-style-type: none"> In 2006 worden korte termijn maatregelen uitgevoerd op het knooppunt N3/A16 om de ergste druk wat te verlichten. De komende jaren wordt overleg gestart met andere overheden om tot een meer permanente oplossing voor dit knooppunt te komen. Dit zal in de volgende collegeperiode tot de aanpak van dit knelpunt leiden. 	In 2007 is door V&W, provincie, Drechtsteden en Dordrecht een financiële toezegging gedaan, waarmee het knooppunt N3 A16 kan worden aangepakt. Naar verwachting wordt in 2011 gestart met de uitvoering. Ook voor de aansluiting Dordrecht Centrum (Mijlweg) geldt dit. Voor de Mijlweg is dit de opmaat geweest voor een verdergaande herstructurering, waarbij de garage aan de Mijlweg maar ook de huizen aan de Eerste Tolstraat zullen verdwijnen en een betere entree tot Louterbloemen en Zeehaven kan ontstaan.
	Parkeren	<ul style="list-style-type: none"> In 2008/2009 in gebruik nemen parkeergarage Achterom In 2010 in gebruik nemen parkeergarage Steegoversloot In 2007 studie gereed reservelocatie Pgarage Binnenstad Oost. In 2007 worden de maatregelen parkeren binnenstad uitgevoerd (incl. verkeersplan Schil). 	De parkeergarage aan het Achterom zal in 2010 in gebruik kunnen worden genomen. In 2009 is het besluit gevallen zowel parkeergarage Steegoversloot en een parkeergarage aan het Kromhout te gaan ontwikkelen. De maatregelen parkeren binnenstad zijn uitgevoerd. Dynamisch parkeervijwysstelsel volgt in 2010.
	Diverse maatregelen bereikbaarheid weg	<ul style="list-style-type: none"> In 2006 wordt de uitgewerkte maatregelenkaart van het Wijkverkeersplan Schil voor inspraak vrijgegeven. In 2008 zal gestart worden met de aanleg van de Landbouwontsluitingsweg vanaf de Oude Veerweg tot aan de A16. In 2006 wordt het verkeersstructuurplan Dordt West vastgesteld. In 2008 zal gestart worden met de aanleg van de Copernicusweg tussen Leeuwstraat en Schenkeldijk. In september 2007 zal de ongelijkvloerse spoorwegkruising in de Kilweg gereed zijn. In 2007 zal de doorstroming op het knooppunt A16Dokweg worden verbeterd. 	De maatregelenkaart Schil is in 2009 vastgesteld. Het eerste deel van de landbouwontsluitingsweg wordt in 2011 aangelegd. Het verkeersstructuurplan Dordt West is vastgesteld. De aanleg van de Copernicusweg zal in 2010 starten met voorbelasting. Ongeleijkvloerse kruising Kilweg is gereed. De doorstroming op de route A16 Dokweg zal worden aangepakt na de aanpak van Mijlweg en Glazenplein. Dit zal naar verwachting in 2012 aan de orde zijn.
	Goedkoper en frequenter openbaar vervoer	<ul style="list-style-type: none"> In 2007 en 2008 zal de Waterbus op de vrijdagen en zaterdagen doorvaren tot 24.00 uur 's avonds. In 2009 wordt het experiment met de verruimde vaartijden geëvalueerd. In 2007 zal gestart worden met de uitvoering van een ander systeem van tarifiering met gratis ov rondom feestdagen in november/december, goedkoper ov op zaterdagen en andere tariefacties voor verschillende doelgroepen. 	In 2008 en 2009 heeft de waterbus op een aantal avonden langer doorgevoerd, maar helaas slechts tot 22.00 uur vanwege weten regelgeving. De evaluatie van dit experiment zal eind 2009 hebben plaatsgevonden. De invoering van een aantal tariefacties in het openbaar vervoer is iets anders verlopen: gratis ov in de feestmaanden op drukke koopdagen is gecontinueerd. Daarnaast is in 2009 gestart met een proef met gratis openbaar vervoer voor 65 plussers.
	HOVDrechtsteden	In 2007 zal gestart worden met: <ul style="list-style-type: none"> Invoering dynamische reizigersinformatie op belangrijke haltes; Verbetering stationsomgeving; Aanleg busstation gezondheidspark 	Het DRIS (Dynamisch Reizigers Informatie Systeem) is vanaf 2008 uitgerold en in 2009 verder uitgebreid. In 2009 is gestart met de verbetering van de stationsomgeving. Dit zal in 2011 worden afgerond. Het busstation van het Gezondheidspark zal naar verwachting pas na 2012 worden gerealiseerd.
	Stedenbaan	In 2007 wordt een besluit genomen over de aansluiting van Dordtse stations op de Stedenbaan.	Dit besluit is nog niet gevallen. Naar verwachting in 2009 zal hier nog duidelijkheid over komen.
	Autoluwe karakter binnenstad handhaven	Vanaf 2007 worden de maatregelen voortvloeiend uit de evaluatie verkeersplan Binnenstad (eind 2006 beschikbaar) uitgevoerd, waarbij het autoluwe karakter blijft gehandhaafd. Daarnaast wordt de routing en bewegwijzering aangepast.	Alles gerealiseerd of nu in uitvoering.
	Fietsen	<ul style="list-style-type: none"> In 2007 wordt het aantal fietsenstallingen uitgebreid met 800 à 1000 stallingen. Na opening stalling AchteromWest wordt het stallen van fietsen op zaterdagen gratis. In 2006 wordt nieuwe fietsnota vastgesteld: Dordt Fietst dóór. 	Alles gerealiseerd.

Ondersteunen Kwetsbare Groepen			
	project / activiteit	omschrijving	realisatie
Jeugd	Sluitende aanpak jongeren	<p>We willen een sluitende aanpak realiseren waarbij alle kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar in beeld zijn. Jongeren op welke leeftijd dan ook die buiten beeld blijven (die bijvoorbeeld niet werken of naar school gaan noch een uitkering hebben) moeten we zien te bereiken.</p> <p>1) We investeren daartoe in de jeugdgezondheidszorg en gaan na of consultatiebureaus alle Dordtse kinderen bereiken en een goede signaalfunctie vervullen.</p> <p>2) De deelname aan varianten van peuterwerk waaronder de Voor en Vroegschoolse Educatie o.a gericht op het verbeteren van taalontwikkeling bij jonge kinderen, wordt bevorderd.</p> <p>3) De school is de vindplaats voor alle kinderen en jongeren tussen de 4 en 18 jaar. Daarom zijn aan alle basisscholen en aan alle scholen voor Voortgezet Onderwijs school maatschappelijk werkers verbonden die door hun aanwezigheid op school snel ondersteuning kunnen bieden.</p> <p>4) Iedere school heeft een eigen Multidisciplinair Team waar kinderen besproken worden die met complexere problemen te maken hebben. De scholen zijn verplicht om alle vroegtijdig schoolverlaters (degenen tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten) te melden bij het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL+). Het gaat in veel gevallen om jongeren die in de overgang van het VMBO naar het MBO tussen wal en schip raken, of het in het MBO niet redden. We willen de hoeveelheid vroegtijdig schoolverlaters halveren.</p> <p>5) De scholen werken met het RBL+, Route 23 en verschillende zorginstellingen aan structuren die dit voorkomen. In ieder geval worden in het MBO ook Multidisciplinaire Teams gerealiseerd.</p> <p>6) Een digitaal signaleringssysteem voor jongeren ten behoeve van signalering en een vroegtijdige aanpak van problemen, welke in 2008 operationeel zal zijn. Dit is een samenwerking tussen Bureau Jeugdzorg, GGD, Stichting Opmaat, Bureau Leerplicht, Route 23, Politie en de Dordtse Welzijnsorganisatie.</p>	<p>1. conform planning. Nog steeds gaande. Behoeftonderzoek is uitgevoerd.</p> <p>2. conform planning. Nog steeds gaande.</p> <p>3. Conform planning. Nog steeds gaande</p> <p>4. Conform planning. Nog steeds gaande.</p> <p>5. conform planning. Nog steeds gaande</p> <p>6. gerealiseerd volgens planning</p>
	Route 23	<p>De bestrijding van de jeugdwerkloosheid heeft prioriteit. Daarom zetten we het project Route 23 door. Daarmee zorgen we ervoor dat jongeren onder de 23 jaar werk hebben in plaats van een uitkering. Route 23 functioneert als een voorportaal waar jongeren terecht kunnen voor vragen, advies en ondersteuning over werk en scholing. Dit draagt in belangrijke mate bij aan onze doelstelling om het aantal niet werkende werkzoekenden onder de 23 jaar te verlagen van 5,7% nu tot 5% in 2010.</p>	<p>Conform planning. Nog steeds gaande. Onder andere aanvalsplan jeugdwerkloosheid in uitvoering</p>

	Leer-werk-leefinstituut	In 2010 of eerder is dit instituut gerealiseerd. Het instituut moet ondersteuning en structuur bieden aan jongeren die moeite hebben om hun leven te organiseren. Daartoe wordt in 2006 en 2007, in overleg met de partners Da Vinci College, Bureau Jeugdzorg en Bureau Leerplicht, nader onderzoek gedaan naar de gewenste vorm.	We hebben er voor gekozen geen 'instituut' te bouwen, wel is gekozen voor een aanpak voor jongeren die nu tussen wal en schip vallen (geen jeugdzorg meer, te complex voor ambulante zorg vanwege meervoudige problematiek). De naam van deze aanpak is: By Way 23. Via deze aanpak proberen we een beeld te krijgen van de doelgroep, de problematiek en de effectiviteit van interventies. MBT realisatie Leerwerkleeftaanpak: De instroom van jongeren in trajecten gericht op scholing, werk of wonen verloopt nu volgens planning. Eind 2010 worden de laatste trajecten afgesloten en wordt een eindevaluatie van de aanpak gepresenteerd.
	SMSKinderfonds	Het goed lopende SMSKinderfonds wordt voortgezet en we willen per 2007 meer kinderen hiervan laten profiteren als daar behoefte aan is. Ook is er extra aandacht voor het doelbereik onder niet bijstandsontvangenden, daarvoor zal voorlichtingsmateriaal worden ontwikkeld.	conform planning.
	Jongerenaccommodatie Leerpark	Op het Leerpark wordt een aantrekkelijke omgeving voor jongeren gerealiseerd die er aan bijdraagt dat jongeren hun schoolloopbaan tot een goed einde brengen. Een Grand Café dat als onderwijsleerbedrijf wordt geëxploiteerd, gekoppeld aan bijvoorbeeld een bibliotheekvoorziening, jeugdwerk, een culturele instelling, en een studio, draagt bij aan de aantrekkelijkheid van het Leerpark. Ook biedt dit cluster van voorzieningen mogelijkheden voor informatieverstrekking aan en begeleiding van jongeren op het Leerpark.	Het is in 2008 niet gelukt om met de destijds geïnteresseerde partners tot een sluitend exploitatieplan te komen voor een jongerenvoorziening. Nu wordt opnieuw en met andere partners gewerkt aan een businesscase voor de jongerenvoorziening waarvan eind 2009 het resultaat verwacht wordt
	Ondersteuning van sport	Sport en beweging zijn niet alleen belangrijk voor fitheid en gezondheid, maar ook voor integratie en gedragsontwikkeling. We zullen bij een nader te bepalen aantal sportinstellingen/ verenigingen het sportaanbod moderniseren gericht op het vasthouden van (kwetsbare) jeugd en het actief betrekken en inzetten van ouders van deze jeugd bij vrijwilligerstaken. Daarnaast gaan we de samenwerking tussen het (voornamelijk voortgezet) onderwijs en sportinstellingen gericht op het activeren van jeugd versterken. Verder gaan we door intensiveren van de samenwerking tussen Buurt, Onderwijs en Sport jongeren met een achterstand gezond(er) laten leven en problematisch gedrag terugdringen. Het gaat dan vooral om kinderen van 4-12 jaar in de wijken Wielwijk, Krispijn, Noordflank en Staart. Concreet is daarbij het streven dat 60% van de doelgroep uit de bovengenoemde wijken actief participeert in sportactiviteiten. Hierbij zal specifieke aandacht zijn voor allochtone jongeren.	Verloopt conform. Toelichting: Beleidskader Sport, vastgesteld 2007. Uitvoeringsprogramma De Demarrage (vastgesteld 2008) is in uitvoering. De Sportmonitor 2008 (verschenen medio 2009) bevestigt dat we met het sportbeleid de juiste weg zijn ingeslagen.

Uitkeringsgerechtigden en werkzoekenden	Reïntegratie	De aanpak 'Work first' waarbij mensen die werkloos zijn of worden zo snel mogelijk weer naar de arbeidsmarkt worden geleid is in Dordrecht succesvol, zo blijkt uit onafhankelijk onderzoek (TNO). 'Work First' is gericht op het opdoen van arbeidsritme, het vergroten van kennis en vaardigheden en het onderzoeken van mogelijkheden voor regulier werk. De aanpak leidt ook volgens extern onderzoek tot een verminderde instroom in de bijstand en een versnelde uitstroom uit de bijstand. Wij gaan deze aanpak met volle kracht doorzetten.	Ingezet conform planning. Economische recessie beïnvloedt de resultaten. De totale uitgaven van 2009 zijn hoger dan het toegeschatte budget 2009. Deze overschrijding wordt opgevangen uit de meeneemregeling 2008. De verwachting is dat het budget in 2010 volledig raakt uitgeput waardoor prioriteren noodzakelijk is.
	Participatiebanen	De arbeidsmarkt eist een hoge productiviteit en een groot loonvormend vermogen. De werkzoekenden die de Sociale Dienst op weg naar werk leidt, beschikken in het algemeen niet over dat hoge rendement. De reguliere baan is alleen beschikbaar als de werkgever tijdelijk een loonsubsidie ontvangt. Dat is bijvoorbeeld het budget dat de Sociale Dienst als "participatiebaan" inzet. Het IPWproject Welkas, uitgevoerd door de BST in de glastuinbouw, functioneert met deze methode en blijkt succesvol. Verbreding van deze methode in andere sectoren, met inzet van een tijdelijke loonsubsidie of participatiebanen, lijkt kansrijk. Een belangrijke voorwaarde voor de invoering van participatiebanen is dat het Rijk deze mogelijkheid ook daadwerkelijk openstelt.	De Wet Stap formaliseert de mogelijkheid om mensen met een WWB uitkering met behoud van uitkering nuttige maatschappelijke werkzaamheden te laten verrichten. Bij de SDD bestaat deze mogelijkheid al een tijd en dit is geregeld in het project De Brug. In dit project werken binnen het vrijwilligerswerk 750 klanten met behoud van uitkering voor een maximale periode van drie jaar. Indien zij eerder kunnen uitstromen naar reguliere betaalde banen gaat dit voor. De participatiebanen via De Brug betreffen 140 betaalde banen (dus mensen hebben geen uitkering meer) waarvan de helft van het salaris wordt gesubsidiëerd door de SDD. Deze participatiebanen duren ook maximaal drie jaar."
	Integraal arbeidsmarktbeleid	Een beter functionerende arbeidsmarkt, verbreding van de kennis diensteneconomie, betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven en een afname van de werkloosheid. De aanstelling van een coördinator arbeidsmarktbeleid, sectoroverstijgend en op regionaal niveau projecten sturend, initiërend en enthousiasmerend, moet leiden tot integraal arbeidsmarktbeleid dat bijdraagt aan het beter afstemmen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, de vergroting van de werkgelegenheid en de verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Rijksregelingen, zoals bijvoorbeeld een "aanjaagpremie" voor werkgevers die nieuwe banen creëren, helpen vanzelfsprekend en zullen het lokale beleid versterken.	Conform. Invulling dmv aanpak jeugdwerkloosheid. Sept.09 wordt convenant met Rijk ondertekend. Binnen deze aanpak komen de volgende zaken samen: Bestrijding acute werkloosheid jongeren oa dmv van vraagombuiging, versterking onderwijs arbeidsmarkt, versterking kennisinfrastructuur en preventieve maatregelen voor zwakke jongeren.
	Schuldhelpverlening en Bijzondere Bijstand	Deze ondersteuning is gericht op armoedebestrijding en het zo snel mogelijk weer kunnen oppakken van de eigen verantwoordelijkheid. Dat doen we door meer voorlichting te geven over de mogelijkheden van bijzondere bijstand en schuldhelpverlening, budgetcursussen aan te bieden en scholingsbijeenkomsten voor intermediairs te verzorgen. We richten ons hierbij op de kwetsbaarste groepen o.a. jongeren, jonge éénoudergezinnen, 65+ers met een minimuminkomen en werkzoekenden. Verder willen we 25% meer geslaagde schuldregelingstrajecten door vroegtijdige signalering en aanpak van de schuldenproblematiek.	Verloopt deels conform planning. O.a. door de organisatie van cursussen en een voorlichtingscampagne om de schulden onder jongeren en ouderen te laten afnemen, is in 2008 een schuldafname bij jongeren van 20% en bij ouderen van 10% gerealiseerd. Door economische recessie neemt problematiek echter toe.
Sociaal geïsoleerden	'Achter de voordeur'	In 2007 zullen we met de verkregen rijkssubsidie voor sociale herovering in Dordt West een pilot 'achter de voordeur' (een vorm van sociale interventie) uitvoeren die in belangrijke mate gericht is op het terugdringen van sociaal isolement.	project is uitgevoerd conform planning. Heeft vanwege goede resultaten vervolg gekregen, o.a. in Crabbehoof.

	Uitbreiden pilot 'Niet alleen in Sterrenburg'	Om sociaal geïsoleerden te herkennen is er in de wijk Sterrenburg een experiment gestart met een ketenbenadering op buurtniveau. Als de verbindende schakels in die benadering – waaraan meerdere instanties meewerken gelden: preventie, risicosignalering, verwijzing, activering en monitoring. Het is de bedoeling dat deze werkwijze in de komende jaren over de gehele stad zal worden "uitgerold". Na afronding van het experiment 'Niet alleen in Sterrenburg' zullen de ervaringen en de aanpak uit dit experiment uiterlijk in 2008 worden ingezet in twee andere wijken.	Conform uitgevoerd. Toelichting: Project is in 2007 afgerond en geevalueerd. Conform de aanbevelingen en conclusies uit de eindrapportage zijn de middelen voor sociaal isolement vervolgens overgeheveld naar de OGGZ/kwetsbare groepen en heeft de aandacht voor sociaal isolement ook in het reguliere werk een plek gekregen.
mensen met een beperking	Verbeteren klantgerichtheid	Zorgloket begin 2007 operationeel. Bij dit loket kunnen burgers zowel de individuele voorzieningen, waar de gemeente voor verantwoordelijk is, als andere vormen van zorg (zoals thuiszorg via de AWBZ) aanvragen. Naast de gemeente zal ook het Centrum Indicatiestelling Zorg deel gaan uitmaken van dit zorgloket. Vanaf 2007 wordt de klanttevredenheid van gebruikers gemeten. Daarnaast zal veel meer worden geïnvesteerd in cliëntenparticipatie.	Gerealiseerd. Toelichting: loketfunctie indiv. voorzieningen is gerealiseerd conform planning, verbreding ervan (AWBZ, CIZ) is nog gaande. *klanttevredenheid wordt jaarlijks gemeten door SGB0. *clienparticipatie middels WMO adviesraad.
	Individuele verstrekkingen	Het aantal verstrekkingen (zoals rolstoelen, scootmobielen, liften) blijft voorlopig jaarlijks stijgen door vergrijzing en extramuralisering van de zorg. Klantinformatiesysteem voor individuele verstrekkingen (gereed in 2008).	conform gerealiseerd
	Huishoudelijke verzorging	Klantmonitoringssysteem voor huishoudelijke hulp (gereed in 2007). Voor ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers in de thuiszorg zal in 2007 een plan worden vastgesteld.	conform gerealiseerd
mensen zonder dak boven hun hoofd	Opvang daken thuislozen	289 opvangplaatsen voor jaarlijks 700 tot 800 daken thuislozen waarvan 47 opvangplaatsen voor begeleid wonen.	Verloopt conform
	Opvang verslaafden	Van de ambulante verslavingszorg maken jaarlijks zo'n 1.150 verslaafden gebruik.	Verloopt conform
	Opvang vrouwen (slachtoffers mishandeling)	75 opvangplaatsen voor jaarlijks 150 tot 200 vrouwen die slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld of mishandeling. De gemiddelde verblijfsduur in de opvang wordt teruggebracht zodat voor 2010 17% meer vrouwen opgevangen kunnen worden in de geheimadresvoorziening en 52% meer in het begeleid wonen.	Verloopt conform. Toelichting: 75 plaatsen zijn aanwezig en de gemiddelde verblijfsduur in de vrouwenopvang is de afgelopen 3 jaar gedaald.
	Preventie en signalering	Met ingang van 2007 wordt de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) onderdeel van de WMO. De OGGZ heeft betrekking op mensen die in de problemen zitten maar niet zelfstandig de hulpverlening opzoeken. In 2007 wordt een OGGZbeleidsvisie opgesteld.	Conform gerealiseerd.
Integratie en meedoen	Inburgering allochtone vrouwen	310 allochtone vrouwen in op hen gerichte inburgeringstrajecten.	Na het eerste kwartaal zijn 57 vrouwen gestart met een voortraject WI (Inburgering) en 123 vrouwen met een WITraject
	Leernetwerk Interculturalisatie Zorg en Welzijn	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van 2 bijeenkomsten met tenminste 10 deelnemende instellingen • Ontwikkelen van een handreiking voor interculturalisatie 	Beide zijn gerealiseerd
	Discriminatie op de werkvloer	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren 40 voorlichtingsbijeenkomsten op scholen Registratie van discriminatieklachten. • Bemiddeling bij klachtenbehandeling Publiciteitscampagnes zoals tijdens de week van antiracisme. 	Voorlichtingsbijeenkomsten op scholen zijn gerealiseerd (in totaal 35 stuks). Registratie van discriminatieklachten en bemiddeling bij klachtenbehandeling is continue activiteit. Publiciteitscampagnes worden jaarlijks uitgevoerd. Uitvoering door RADAR.

	Ondersteunen etnisch ondernemerschap	Realisatie van een 'Info & Begeleidingsloket' Realisatie "broedplaatsen" en bedrijfsverzamelgebouwen Ontwikkelen cursusprogramma (implementatie voor 10 allochtone vrouwen)	Deels gerealiseerd, deels in uitvoering. Cursusprogramma voor (10) allochtone vrouwen heeft plaatsgevonden in kader van startersproject van St. Zakenvrouwen Nederland. Project is in 2007 en 2008 uitgevoerd, maar in 2009 niet voortgezet ivm herijking startersbeleid bij SDD. Nadruk ligt nu op individuele benadering ipv op een groepsgerichte aanpak. In Wielwijk wordt bedrijfsruimte beschikbaargesteld tegen aantrekkelijke voorwaarden aan startende ondernemers. De ideeën voor een infoen begeleidingsloket' worden uitgewerkt in de vorm van een ondernemershuis, waar cursussen aangeboden zullen worden aan (potentiele) ondernemers en informatie wordt verstrekt over de noodzakelijke vergunningen. Vooralnog is het idee om het ondernemershuis aan het Leerpark te koppelen.
	Participatie bevorderen (empowerment)	10 trainingen, 20 emancipatie activiteiten, 2 wereldlunches per jaar; Training van 12 bestuurskandidaten en bemiddeling van 6 in besturen; Realisatie van 1 jongere allochtone MentorTutorPromotie team; Uitvoeren van 40 ontmoetingsactiviteiten	Muv het jongerenpromotieteam is de aangegeven output gerealiseerd. Genoemde activiteiten maakten onderdeel uit van actieprogramma Integratie 2007/2008; dit actieprogramma telde in totaal 17 projecten, waarvan er 16 zijn uitgevoerd. Het jongerenpromotieteam is halverwege de uitvoering gestopt omdat o.a. de doelstellingen van het project niet overeenkwamen met de verwachtingen van de jongeren.

Leefbare en veilige omgeving

	project / activiteit	omschrijving	realisatie
Schoon en heel	Onderhoud openbare ruimte	<p>We gaan de komende vier jaar 10 miljoen euro EXTRA investeren in de directe leefomgeving van burgers. Het betreft investeringen in bijvoorbeeld verkeersveiligheid, parkeervoorzieningen, wijkverkeersplannen en onderhoud van de bestaande straten en wegen. We stellen een samenhangend pakket aan maatregelen op die betrekking hebben op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intensiever onderhoud van wegen in de stad waaronder het verhelpen van verzakkingen; • Black spot Spuiboulevard / J. de Wittstraat; hier vinden in verhouding tot andere plekken in de stad relatief veel ongevallen plaats; • Wijkverkeersplannen met onderdelen als fietsstroken, aanpassing/ aanleg rotondes, aanpassingen van kruispunten; • Realiseren van parkeervoorzieningen bij "nieuwe" scholen. 	<p>We hebben een rotonde ter hoogte van de Johan de Wittstraat/Spuiboulevard in een recordtijd van drie weken aangelegd (tijdens de bouwvak) om de maatschappelijke overlast te beperken. We hebben een rioolreconstructie en herinrichting in Oosterdiep en Keteldiep in de Staart uitgevoerd. De Kinkelenburg in Sterrenburg is opgeknapt en op verzoek van de bewoners zijn bijna 100 extra parkeerplaatsen aangelegd. In Stadspolders zijn het Suze Groeneweg, het Joke Smiterf, het Simon Vestdijkerf, het Frida Katzerf en het Rudyard Kiplingerf opgeknapt en herbestraat. De Roobrug in de Binnenstad is herbestraat. Het actieplan Fiets is uitgevoerd en de fietsbewijzing in en om het centrum is verbeterd. Ook zijn kleine zaken aangepakt, zoals het plaatsen van fietsaanbindmogelijkheden en het verbeteren van een oversteeek, waar de fietser direct voordeel van heeft. Op de gebiedsontsluitingswegen in Krispijn, Reeland, Sterrenburg, Reeweg Oost, Stadspolders, Wielwijk, Crabbehof en Zuidhoven is de verkeersveiligheid verbeterd door o.a. het aanbrengen van fietsstroken en het versmallen van de rijbanen. Tot slot is het actieplan Gewoon Doen uitgevoerd. Dit project probeert een mentaliteitsverandering op gang te brengen. Dit project drukt door middel van ludieke acties mensen met hun neus op de feiten en wil samen met aanpassingen en extra voorzieningen in de openbare ruimte, ervoor zorgen dat de verloedering in Dordrecht afneemt en Dordtenaren tevreden zijn over de leefbaarheid van hun woonomgeving.</p>
	Speelvelden	<p>We gaan in de komende vier jaar twee speelvelden aanleggen die intensief gebruikt kunnen worden (Cruiffcourts). Dit doen we omdat er steeds meer vraag is naar dergelijke speelvoorzieningen. Dit blijkt uit de waardering daarvan, vooral door de oudere jeugd (12-16 jaar).</p>	<p>We hebben in het Selma Lagerlöffer in Stadspolders een Cruiffcourt aangelegd. Op het schoolplein van de Meridiaan in Sterrenburg hebben we een sportief speelveld aangelegd.</p>

	Groenonderhoud	<p>Het groen en het onderhoud daarvan wordt door de inwoners van Dordrecht als een belangrijk element van de leefbaarheid in de stad ervaren. Op onderdelen van het groenonderhoud is de laatste jaren een inhaalslag doorgevoerd maar dat is voor ons niet voldoende. Wij zullen aandacht blijven besteden aan de uitstraling van de parken. Het gaat daarbij vooral om voorkomen van kale plekken, afnemende bloeirijkheid, afnemende vitaliteit en slechte waterafvoer. Daarnaast stellen we extra geld beschikbaar om meer oude en zieke bomen te vervangen. Als gevolg van een toename van het aantal bomenziektes worden belangrijke boomstructuren in de stad aangetast. Een gezond bomenbestand draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid en de beleving van seizoenen.</p>	<p>We hebben voor dit budget hanging baskets op het Statenveld aangebracht en in de binnenstad bloeiende beplanting en kleine aanpassingen aan groenvakken gedaan. Er zijn drie trapvelden aangepakt. In Industriegebied Dordtse Kil I en II zijn hoge beplantingen vervangen door lagere beplanting. Langs de Groenzoom is wortelafscherming langs 43 populieren aangebracht ter voorkoming van verdere wortelopdruk. In het Van den Broeferf zijn bomen vervangen en hebben kleine aanpassingen plaatsgevonden. In de Regenboogstraat zijn een zestal Plantanen gerooid en op overige plaatsen is standplaatsverbetering toegepast en nieuwe aanplant. Dit is eveneens bij de StadspolderingZuid gebeurd. Op diverse plekken in de stad: Kapteynweg, Lunenburg, Central Open Ruimte Stadspolders, Copernicusweg, Herschelstraat, Dubbelsteynlaan, Mijlweg en Erasmuslaan is de boomstructuur herstelt d.m.v. nieuwe boomaanplant en groenaanpassingen. Op diverse locatie heeft bestrijding van kastanjeziekte en aanpak Mineermot plaatsgevonden. In het Dubbelsteynpark zijn conform het boombeheerplan diverse aanpassingen aangebracht. In de Rozenhof zijn dode bomen vervangen en is grondverbetering toegepast. In de Frans Lebrechtlaan vindt momenteel grootschalige boomvervangings plaats. In 2009 en 2010 vindt grootschalige boomvervangings plaats in de Assumburg. Ook het Wantijpark wordt in 2009 conform het boombeheerplan aangepast.</p>
Veiligheid in de buurt	Aanpak veelplegers	<p>De aanpak van veelplegers werpt vruchten af. De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de nazorg zal verder worden uitgebouwd, maar stuit op grenzen ten aanzien van de beschikbaarheid van adequate huisvesting en capaciteit van maatschappelijke instellingen. In Dordrecht staan op dit moment ongeveer 100 veelplegers geregistreerd. In het kader van de GSB afspraken zal jaarlijks aan 15 volwassen en 6 jeugdige veelplegers een nazorg/resocialisatietraject worden aangeboden.</p>	<p>Uitgangspunt bij de nazorg is dat er na detentie voor inkomen, huisvesting, hulpverlening en dagbesteding wordt zorg gedragen om de kans op recidive te beperken. Gemeentelijke accounthouders nazorg (jeugd en volwassenen) nemen deel aan het casusoverleg en zijn een beperkt deel van de werktijd werkzaam vanuit het Veiligheidshuis. Uitgangspunt is dat voor alle veelplegers die daarvoor in aanmerking komen een nazorg/resocialisatietraject ingezet wordt. Omdat justitieel toezicht niet in alle gevallen mogelijk is, geldt in die andere gevallen door de gemeente bekostigd maatschappelijk toezicht. In totaal stonden eind 2008, 83 zeer actieve meerderjarige en 18 zeer actieve minderjarige veelplegers uit Dordrecht op de veelplegerslijst. Door de gemeente Dordrecht zijn acht plaatsen ingekocht bij het leger des Heils voor de veelplegers die geen dak meer boven hun hoofd hebben (project Herstart). Het aantal vormen van opvang is uitgebreid onder andere door de uitbreiding van de 24-uurs opvang.</p>

	Overlast bestrijden	De samen met politie en maatschappelijke organisaties ontwikkelde aanpak, gericht op hinderlijk en overlastgevend gedrag van jongeren zal de komende jaren structureel worden ingezet op de plaatsen waar dit het meest nodig is. In samenwerking met politie en stadsbeheer zal extra aandacht worden besteed aan vernielingen in de wijken. Ook overlastgevende panden worden aangepakt. Uitgangspunt van de aanpak is primair interventie door betrokken partijen op wijkniveau. De gemeente heeft met dat doel in 2006 een convenant gesloten met de Politie, de GGD en de woningcorporaties om tot goede informatie-uitwisseling te komen. Als de interventiemogelijkheden op wijkniveau zijn uitgeput, wordt er vanuit de gemeente op maat gehandhaafd. De gehanteerde aanpak wordt momenteel geëvalueerd. Voor coffeeshops is een specifiek handhavingsarrangement afgesloten met de Politie en Openbaar Ministerie, waarbij het achterwege blijven van overlast één van de gedoogcriteria is. Wij voegen in het beleidskader toe dat coffeeshops zich niet binnen 500 meter van een school mogen vestigen.	De aanpak van overlastgevende jongeren in de wijken wordt vanuit het wijkgericht werken gecoördineerd door een projectmanager. Jaarlijks worden minimaal drie overlastgevende groepen via de Bekemethode aangepakt. In het kader van het Netwerk DordtVeilig zijn in een aantal wijken groepen buurtvaders actief om een "oogje in het zeil te houden" op de jeugd. Om overlast en verloedering in de openbare ruimte tegen te gaan is het project "Gewoon doen" gestart. Onder de noemer van het project worden verschillende overlastsituaties in de wijken, waaronder verkeersoverlast, aangepakt. De aanpak van structureel overlastgevende panden in de wijken werpt vruchten af. Het aantal als structureel overlastgevend pand te boek staande panden is sterk terug gelopen. De aanpak van (illegale) kamerhuur is in een apart project ondergebracht. Per 1 juli 2009 is een verbod tot openlijk alcoholgebruik ingevoerd in binnenstad, 19e eeuwse Schil en Weizigtpark en omgeving waarmee beoogd wordt de overlast als gevolg daarvan te beperken. Eerder werden gebieden aangewezen waar aan overlastgevend een gebiedsverbod kan worden opgelegd. In de binnenstad loopt een pilotproject waarbij zgn. overlastbestrijders overlastgevend aanspreken. Een beleidsvoorstel is in voorbereiding voor herziening van het coffeeshopbeleid. De landelijke richtlijn waarbij coffeeshops zich niet binnen 250 meter van een school mogen vestigen zal daarin worden verwerkt.
	Bestuurlijke boete	Ter bevordering van het schoon, heel en veilig houden van de stad kan met ingang van 1 januari 2007 een bestuurlijke boete opgelegd worden aan personen die zich niet aan de regels houden. De gemeente krijgt daarmee mogelijkheden om ongewenst gedrag in de openbare ruimte daadwerkelijk te handhaven. De vorig jaar geïntroduceerde wijkgerichte inzet van toezicht zal verder worden uitgebouwd. Er worden 55 stadswachten ingezet in 11 wijken.	De landelijke invoering van de bestuurlijke boete en de bestuurlijke strafbeschikking is vertraagd. De burgemeesters van de regio ZHZ hebben inmiddels hun voorkeur uitgesproken voor de strafbeschikking. Binnen het landelijk beleid is voorzien dat de invoering in Dordrecht op 1 juni 2010 zal plaatsvinden. In regionaal verband wordt onder, voorzitterschap van het hoofd Toezicht van Dordrecht, de besluitvorming en invoering voorbereid ten behoeve van een uniforme aanpak binnen de regio. De afdeling Toezicht werkt inmiddels integraal en gebiedsgericht conform de indeling van wijkgericht werken.
	Buurtbemiddeling en – preventie	Buurtbemiddeling is een methodiek waarbij bewoners in staat worden gesteld om conflicten in de wijk, gerelateerd aan overlast, met een vrijwillige bemiddelaar bespreekbaar te maken en een gezamenlijke oplossing te zoeken. Er zal een pilotproject buurtbemiddeling worden ontwikkeld en na positieve evaluatie zal dit in 2007 in Dordrecht worden ingevoerd. In het oostelijk deel van de wijk Sterrenburg is het afgelopen jaar positieve ervaring opgedaan met Buurtpreventie. Naar aanleiding daarvan wordt Buurtpreventie in 2007 over de hele stad ingevoerd. Het gaat hierbij om een gezamenlijke aanpak van gemeente, politie en bewoners waarbij aan de hand van een door de politie gesignaleerde trend een veiligheidsnetwerk (VN) van bewoners wordt ingezet. Deelnemende bewoners functioneren als "gewone burger" in hun woonomgeving. Het VN komt meestal alleen in actie als er sprake is van een actueel veiligheidsprobleem maar surveilleert soms in nauw overleg met de politie ook preventief.	Buurtbemiddeling heeft zich inmiddels bewezen als effectieve aanpak om conflicten en overlastsituaties tussen burens c.q. in de buurt te beperken of op te lossen. Inmiddels wordt een variant voor jongeren ontwikkeld. De uitrol van buurtpreventieprojecten over de gehele stad, zoals aanvankelijk beoogd door de politie, heeft niet plaatsgevonden. In Sterrenburg is er een groep van 25 personen die 2 x per maand een ronde lopen in de Burgen in Sterrenburg. Vanaf september 2009 zal, d.m.v. het sturen van brieven huisaanhuis met daarin uitleg over wat buurtpreventie is en hoe men zich kan aanmelden, geprobeerd worden om buurtpreventie in Sterrenburg III te starten.

samen leven in de buurt	Straatfeesten	Jaarlijks kunnen bewoners voor maximaal 150 straatfeesten in de zomer en maximaal 75 straatfeesten in de winter subsidie aanvragen voor ontmoeting en dialoog in de buurt/straat	Gerealiseerd, (en nog steeds gaande)
	Wijkcampagne samenleven	Binnen elke wijk wordt het initiatief genomen om jaarlijks minimaal 1 campagne samenleven te voeren, waarbij het initiatief zoveel mogelijk bij partners en/of bewoners wordt gelegd. De ontmoeting tussen allochtone en autochtone bewoners speelt daarbij een belangrijke rol.	Gerealiseerd. Diverse acties/campagnes zijn en worden opgezet, bijv. Actie Wijkwensen, Campagne Burgers aan zet.
	Frontlijnsturing ('Achter de voordeur')	In 2007 is een uitwerking van het concept Dordtse frontlijnsturing in de wijken gemaakt waarbij een Dordtse variant van interventieteams een mogelijkheid is. De uitvoering ervan start ook in 2007. Deze teams controleren niet alleen, maar bieden waar nodig ook hulp. Het sterke van de interventieteams is dat zij veel problemen tegelijk aanpakken.	Gerealiseerd, vanwege het succes van het pilotproject onder 250 huishoudens in Wielwijk is het project medio 2007 uitgerold over heel Wielwijk en inmiddels ook over Crabbehof en Nieuw Krispijn (2009). Binnen het team "achter de voordeur" wordt 90 % van de hulpvragen direct opgelost (samen met de diverse samenwerkingspartners), waar nodig wordt doorverwezen.
	Participatie van burgers	Het aanspreken van burgers op de persoonlijke verantwoordelijkheid, zoals bij de projecten Proefstraat en Sociaal Isolement, breiden we uit naar andere wijken. Vanaf 2008 heeft elke wijk minimaal 1 integraal project waarin de persoonlijke verantwoordelijkheid van Dordtenaren wordt aangeboord.	gerealiseerd, jaarlijks vinden diverse acties en projecten plaats waarbij participatie van burgers centraal staat. (bijv. project Buurt aan zet, schoonmaakacties, beheergroep overlastzones, buurtpreventie Sterrenburg, participatie inrichting Koeieveld, etc).

Bijlage 4 - Overzicht effectindicatoren

De geel gemarkeerde velden geven aan waar de rekenkamer tot een ander oordeel komt ten aanzien van het al dan niet gehaald zijn van de doelstelling dan het college.

No	Effectindicator	Nulmeting	Eindambitie	Laatste meting	Peildatum laatste meting	Toekenning college	Toekenning rekenkamer
Ambitie 1 – Aantrekkelijke centrumstad							
1	Aantal deelnemers aan culturele educatie	1.876	2.100	1.895	2007/2008	--	
2	Aantal deelnemers aan muzikale educatie	1.502	1.750	1.323	2007/2008		
3	Geen/weinig interesse in culturele participatie	38%	32%	32%	2009		
4	Gemiddelde interesse in culturele participatie	27%	27%	25%	2009	--	
5	Veel/heel veel interesse in culturele participatie	35%	42%	43%	2009		
6	Tevredenheid over cultuuraanbod in Dordrecht (Dortenaars)	55%	70%	28%	2009		
7	Tevredenheid over cultuuraanbod in Dordrecht (Drechtstedelingen)	60%	70%	26%	2009		
8	Aandeel woningen duurder categorie van het totaal	9.2%	9.5%	15% (10.2%) ³⁴	2009	--	
9	%huishoudens met een midden/hoog inkomen	55.4%	57%	54.6%	2006	--	
10	Aantal MBO leerlingen in Dordrecht	6.614	7.000	6.900	2008/2009		
11	Aantal HBO studenten in Dordrecht	1.049	1.250	1.213	2008/2009		
12	Aantal bezoekers bin-	280.000	310.000	265.000	2007		

³⁴ Na correctie met de woningen die als gevolg van de algehele stijging van de WOZ waarden automatisch boven de 250.000 uitkomen, zou volgens de rekenkamer 10.2% van het aantal woningen als 'duurder' aangemerkt moeten worden in plaats van 15% zoals het college rapporteert.

	nenstad pw						
13	Verdeling bezoekers binnenstad Dor-drecht/regio/rest	67/17/16	60/17/23	62/16/22	2007	☺	☹
14	Totaal aantal werkzame personen	49.408	51.488	50.642	2008	☺	☹
15	Aantal werkzame personen in de horeca	1.009	+	945	2008	--	☹
16	Aantal werkzame personen in de zakelijke dienstverlening	6.460	++	7.123	2008	☺	☺
17	Aantal werkzame personen in de gezondheidszorg / welzijn	9.368	++	10.362	2008	☺	☺
18	Aantal werkzame personen in de overige dienstverlening (o.a. toerisme)	2.215	+	1.998	2008	--	☹
19	Gemiddelde reisduur per auto in spits	21.7	21.5	22.4	2006	--	--
20	Gemiddelde reisduur per auto in daluren	20.5	20.5	21.3	2006	--	--

No	Effectindicator	Nulmeting	Eindambitie	Laatste meting	Peildatum laatste meting	Toekenning college	Toekenning rekenkamer
Ambitie 2 – Ondersteunen kwetsbare groepen							
1	Aantal jeugdige verdachten	1.157	900	1.198	2009		
2	Aantal jeugdige veelplegers	38	34	18	2009		
3	Aantal eerste meldingen huiselijk geweld	426	600	383	2008	--	
4	Aantal herhaalde meldingen huiselijk geweld	206	250	257	2008	--	
5	% allochtonen lid van organisaties	51%	55%	58%	2009		
6	% allochtonen sporten in het afgelopen jaar	35%	45%	41%	2009		
7	% allochtoon met onvoldoende maatschappelijke participatie	16%	13%	13%	2009		
8	% allochtoon sociaal geïsoleerd	5%	4%	4%	2009	--	
9	% allochtoon enigszins sociaal geïsoleerd	13%	11%	8%	2009		
10	% autochtonen met interetnische vriendschap/kennissen	41%	50%	53%	2009		
11	% allochtonen met interetnische vriendschap/kennissen	81%	81%	87%	2009		
12	% jongeren met schulden	18%	15%	9%	2009		
13	% jongeren met goed ervaren gezondheid	77%	81%	68%	2009		
14	% jeugdige zware drinkers	7%	7%	12%	2009		
15	% jongeren met meer dan 1 keer per week sport	68%	72%	75%	2009		
16	Tevredenheid over speelgelegenheden voor kinderen	41%	45%	45%	2009		
17	Tevredenheid over het basisonderwijs	79%	82%	78%	2009	--	
18	Jongeren die vinden dat er niet genoeg te doen is in de buurt	58%	58%	62%	2009		
19	Jongeren die vinden dat er niet genoeg te doen is in Dordrecht	37%	33%	45%	2009		
20	Aantal techniek leerlingen MBO	1.068	1.175	982	2008/2009		
21	Aantal techniekleerlingen	308	339	285	2008/2009		

	VMBO						
22	Totaal aantal niet werkende werkzoekenden	6.557	licht	2.491	1.1.2009	☺	☺
23	Aantal personen met een WW-uitkering	2.352	licht	1.094	31.12.2008	☺	☺
24	% bevolking 15-64 jaar met WW-uitkering	2.9%	licht	1.4%	31.12.2008	☺	☺
25	Aantal personen met arbeidsongeschiktheidsuitkering	6.108	licht	5.620	31.12.2008	☺	☺
26	% bevolking 15-64 jaar met arbeidsongeschiktheidsuitkering	7.6%	licht	7.0%	31.12.2008	☺	☺
27	% WWB-uitkering op totaal aantal huishoudens	8.4%	zwaar	5.9%	1.1.2009	☺	☺
28	Totaal aantal voortijdige schoolverlaters	1.526	1.112	1.051	2008	☺	☺

No	Effectindicator	Nulmeting	Eindambitie	Laatste meting	Peildatum laatste meting	Toekening ☺ college	Toekening ☺ rekenkamer
Ambitie 3 – Leefbare en veilige omgeving							
1	Rapportcijfer veiligheid in de buurt	6.7	7.0	7.0	2009	☺	☺
2	Veiligheidsgevoel buurt (% algem. Veilig in buurt)	83%	PM	84%	2009	--	--
3	Indicatorscore verkeersveiligheid	3.9	3.6	4.0	2009	--	☹
4	Aantal aangiftes	8.080	8.000	7.436	2008	☺	☺
5	Percentage ophelderingen	24%	30%	27%	2008	☺	☹
6	Minimale waarde lbs per wijk	6.3	6.4	6.4	2009	--	☺
7	Tevredenheid over straatverlichting	79%	79%	76%	2009	☹	☹
8	Tevredenheid over groenvoorzieningen	65%	65%	64%	2009	--	☹
9	Tevredenheid over onderhoud fietspaden en wegen	58%	59%	57%	2009	--	☹
10	Tevredenheid over parkeergelegenheid	44%	45%	40%	2009	☹	☹

Bijlage 5

Detailbevindingen relevantie resultaatdoelstellingen

Legenda	
	Er is relevant gerapporteerd
	Er is deel relevant gerapporteerd
	Er is niet relevant gerapporteerd
	Er is summier gerapporteerd

beleids veld	project / activiteit	omschrijving	realisatie	rele- vantie	toelichting
Aantrekkelijke Centrumstad					
Binnen- stad	Onderzoek ken- niscentrum Wa- tersport	Er wordt gedacht aan het vestigen van een kenniscentrum Watersport in de Stadswerven. Daarin zou een MBO-Opleiding Jachtbouw en Watersport gekoppeld aan HBO en NBJA kunnen worden ingericht. Ook kunnen er 10 bedrijven worden gevestigd en zou het een toeristische bestemming kunnen krijgen. Wij zullen begin 2007 een onderzoek doen naar de mogelijkheden.	Onderzoek heeft niet geleid tot concrete voorstellen tot realisatie.		De gepresenteerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling: er wordt niet gerap- porteerd of een onderzoek in 2007 heeft plaats- gevonden en wat de uitkomsten mbt de moge- lijkheden daarvan waren.
	Voorstraat-Noord	Doel is dat in 2010 een dynamisch creatief en cultureel 'dwaalmilieu' is ontwikkeld, dat bijdraagt aan de complete stad via meer werkgelegenheid in de creatieve economie en een aantrekkelijker en completer aanbod van economische en culturele voorzieningen. Er komen meer winkels, de straat en omgeving worden opgeknapt en er komt een cultureel programma.	"Via diverse gemeentelijke participatie, stimuleringsregelingen (o.a. Dordtse Diamanten, Verfpotregeling) en culturele programma's (o.a. Voorstraat Noord Festival) heeft de Voorstraat Noord een sterke positieve ontwikkeling doorgemaakt. Dit komt tot uiting in het te- rugdringen van leegstand, een groei van ondernemers en veiligheid, verbetering van het aanzicht van de panden en in meer activitei- ten in de straat. Om de aantrekkelijkheid van de Voorstraat verder te bevorderen ligt er een voornemen om in 2010 in samenwerking met Stadsherstel NV en Voorstraat Noord bv de inspanningen te concentreren en te intensiveren op het versterken van de kwaliteits-		De met betrekking tot de realisatie gepresen- teerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling: er wordt niet gerapporteerd of er meer winkels zijn gekomen, de straat en omgeving worden opgeknapt en of een cultureel programma is gerealiseerd.

			detailhandel in met name de foodsector en de daghoreca. Het accent blijft gericht op het creatief dwaalmilieu waarbij creatieve ondernemers ruimte blijven krijgen, maar de straat moet zich met (bijzondere) kwaliteit richten op de primaire- en/of luxe levensbehoeften."		
Cultuur	Cultuur-programmering	Om een breed publiek te trekken streven we naar een brede, gevarieerde culturele programmering. Wij zetten in op (1) een geleidelijke groei naar in totaal 225 voorstellingen in 2010 in de Kunstmin (50 meer dan nu), zodat de schouwburg optimaal wordt benut en nieuwe bezoekers worden bereikt (2) versterken programmering gemeentelijke culturele instellingen, zoals DiEP, Dordrechts Museum en het CBK en aanvullend via samenhangend pakket van cross-overs binnen en buiten culturele veld, (3) Het stimuleren, faciliteren en professioneel ondersteunen van particuliere initiatieven zoals amateurkunst (koren) en podiumkunsten via subsidies uit budget Productie Podiumkunsten, Actieplan Cultuurbereik en budget Culturele Initiatieven, (4) aantrekken van een nationaal instituut naar Dordrecht voor 2010.	Schouwburg Kunstmin programmeert in 2010 225 voorstellingen. Ook de samenwerkingsverbanden tussen de gemeentelijke culturele instellingen zijn verstevigd, ondermeer door cross-overs te programmeren op bijvoorbeeld het Urban Exploreres festival, Het stimuleren, faciliteren en ondersteunen van het particulier initiatief (o.a. amateurkunst, podiumkunsten en culturele initiatieven) is conform de uitgangspunten van het MJP geschied. Het Actieplan Cultuurbereik is opgevolgd door het Programma Cultuurparticipatie. Er is nog geen uitsluitsel over een de komst van een nationaal instituut naar Dordrecht in 2010.		Er is relevant gerapporteerd. De realisatie gaat in op het aantal geprogrammeerde voorstellingen in de schouwburg Kunstmin; de versterking van de samenwerkingsverbanden wordt besproken; er wordt gerapporteerd over de resultaten aanzien van de doelstelling om particulier initiatief te stimuleren en faciliteren en tenslotte over het aantrekken van een nationaal instituut.
	Theater	Kunstmin zal in de toekomst een belangrijke publiek toegankelijke functie blijven vervullen, met een bijdrage aan het culturele leven in de stad. In 2007 wordt aan de raad een voorstel gedaan ter besluitvorming over toekomstige invulling van Kunstmin en over de locatie van een theater met regionale uitstraling met congresfaciliteit.	Er is destijds besloten geen nieuw theater met congresfaciliteit te bouwen. Schouwburg Kunstmin blijft functioneren als theater. In aanvulling op Schouwburg Kunstmin wordt in het Energiehuis een Middenzaal gebouwd die Kunstmin gaat programmeren met Theatergroep OMSK en Muziektheater Hollands Diep. In de Middenzaal komen bepaalde theaterproducties beter tot hun recht dan in de meer traditionele schouwburg. De schouwburg wordt in 2012 verbouwd, omdat deze niet aan de Arbo wetgeving voldoet en te kampen heeft met achterstallig onderhoud. Zo moeten de fundering en het achtertoneel worden aangepakt. De verwachting is dat Schouwburg Kunstmin/ Filmhuis Cinode een jaar gesloten zal zijn. Kunstmin werkt scenario's uit om in dat jaar wel zichtbaar te blijven voor het publiek.		De gepresenteerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling. Uit de gepresenteerde gegevens blijkt niet of de doelstelling (in 2007 een voorstel ter besluitvorming over toekomstige invulling van Kunstmin en over de locatie van een theater met regionale uitstraling met congresfaciliteit) is gehaald.

	Cultuureducatie	Dit is al jaren een prioriteit van de gemeente omdat dit veel mensen, waaronder veel jongeren, in aanraking laat komen met kunst en cultuur. Het stimuleert het gebruik van culturele instellingen door de jeugd, in de verwachting dat zij daar op latere leeftijd ook een bezoek aan brengen. De vestiging in het Energiehuis vergroot de mogelijkheden voor ToBe. Zo krijgt ToBe meer geschikte en beter geoutilleerde ruimtes ter beschikking en zijn er meer interactiemogelijkheden met de Popcentrale en Bibelot.	ToBe is nog niet gevestigd in het Energiehuis. De planvorming en realisatie van het Energiehuis is vertraagd. Naar verwachting starten de eerste verbouwwerkzaamheden in 2010.		Er is relevant gerapporteerd over de doelstelling om ToBe te vestigen in het Energiehuis.
Marketing en toerisme	Dordrecht Marketing	Sterke marketing organisatie per 2007 operationeel. De missie van Dordrecht Marketing wordt het ontwikkelen en in de markt zetten van Dordrecht als een sterk (overkoepelend) merk dat staat als een huis. De kerntaken zijn onder andere het ontwikkelen van één duidelijk en krachtig merkconcept voor Dordrecht (vervolg op "Dit is Dordrecht") op basis van de kernkwaliteiten historie en water; het actief communiceren van dat merk; het onderhouden, bewaken en (onder voorwaarden) ter beschikking stellen van het marketingconcept; het faciliteren van citymarketingactiviteiten van derden. Acties: Gast in Eigen Stad, de Ambassadeurs, aantrekken groepen toeristen, participatie in Citybreak campagne, landelijke/regionale/lokale reclame.	Gerealiseerd / in werking.		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of de marketing organisatie inderdaad in 2007 operationeel was en of de geplande acties zijn uitgevoerd.
	City Lounge	De City Lounge wordt het fysieke portaal (de hotellobby) van de stad en het visitekaartje van het merk Dordrecht. Opening eerste kwartaal 2007.	Gerealiseerd / in werking.		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld wanneer de City Lounge is geopend en of de doelstelling om dit nu 'het' visitekaartje van de stad te maken, gehaald is.

	Ondersteunen van evenementen	De afgelopen jaren heeft de toename van het aantal evenementen geleid tot een fikse groei in de bezoekersaantallen. De levendigheid in de stad is aanzienlijk vergroot. Er is een goede mix in het festival- en evenementen-aanbod. Het beleid heeft ook geleid tot de nodige prijzen, zoals Evenementenstad van het Jaar 2003 gevolgd door tweemaal de 3e plaats. Om dit vast te houden moeten keuzes worden gemaakt gebaseerd op kwantiteit (meer evenementen, meer bezoekers, meer budget, grotere economische spin-off) maar vooral ook op kwaliteit (mix, spreiding, waardering, bekendheid, uitstraling ed.).	In 2009 is nieuw beleid en is nieuwe regelgeving rondom evenementen tot stand gekomen.		De gepresenteerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling: niet is duidelijk of de doelstelling (het maken van keuzes gebaseerd op kwantiteit (meer evenementen, meer bezoekers, meer budget, grotere economische spin-off) maar vooral ook op kwaliteit (mix, spreiding, waardering, bekendheid, uitstraling ed.) is gehaald.
	Geschiedenis van de Stad	Een van de kernkwaliteiten van Dordrecht is haar geschiedenis; een kwaliteit waarmee de bekendheid en imago van de stad (op de nationale kaart) kan worden versterkt. Dit vormt een van de doelstellingen van het project 'verder met de geschiedenis van de stad'. Uitdrukkelijk is niet gekozen voor een museale aanpak, maar een projectmatige. In de 1e fase (2005-2006) is gestart met het pilotproject '1572'; dit moet een vervolg krijgen in de komende jaren en worden aangevuld met andere specifiek aan Dordrecht gebonden gebeurtenissen. In 2007 zal '1572' worden aangevuld met een project in relatie tot religie/1618/1619.	De huisvesting van '1572' was / is voorzien in 't Hof, dat, als onderdeel van het project Hofkwartier, hiervoor grondig verbouwd zal moeten worden. Realisatie zal plaatsvinden in de nieuwe collegeperiode. In 2009 is de tentoonstelling 'Calvijn & Wij' in de Grote Kerk geprogrammeerd.		Er is deels relevant gerapporteerd: onduidelijk blijft op welke wijze '1572' een vervolg heeft gekregen inclusief andere specifiek aan Dordrecht gebonden gebeurtenissen.
	Hollands Glorie	Dit is een toeristisch marketing-concept gestoeld op het verbinden van de hoofdattracties Kinderdijk, Historische Binnenstad Dordrecht en Nationaal Park De Biesbosch. Het water is de verbindende factor, maar tegelijkertijd een attractie op zich. In 2007 worden de uitgangspunten in de regio nader uitgewerkt. Voor 2010 worden drie nog te benoemen projecten gerealiseerd.	Conform.		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of in 2007 de uitgangspunten in de regio nader zijn uitgewerkt en of drie projecten zijn gerealiseerd.

Economie	Uitgifte Dordtse Kil III, IV en Amstelwijck	Het ontwikkelen van het Knooppunt N3/A16 tot poort van de stad/Randstad met primair accent op werkfuncties Dordtse Kil III & IV, Amstelwijck. Het bedrijventerrein Dordtse Kil III omvat totaal 100 hectare (bruto). De voorbereidingsfase voor de ontwikkeling van Dordtse Kil IV zal worden afgerond en na de totale uitgifte van Dordtse Kil III gerealiseerd. Voor Amstelwijck geldt dat begin 2007 afspraken zijn gemaakt over de planning. De huidige plannen gaan uit van het realiseren van 30.000 m2 voor kantoren en 35.000 m2 voor bedrijven.	In 2009 is met het Rijk overeengekomen de bedrijfsterrainen ten westen van de A16 door middel van een integrale aanpak (van herstructurering tot nieuwe uitleg via Dordtse Kil IV) te ontwikkelen. Onder de noemer Westelijke Dordtse Oever is een convenant gesloten waarbij zowel van het Rijk en de Provincie als vanuit Havenbedrijf Rotterdam een stevige investering in het gebied zal plaatsvinden. Ook de uitvoering van het masterplan Zeehavens is onderdeel van dit pakket.		De gepresenteerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling. Uit de ten aanzien van de realisatie gepresenteerde gegevens kan niet worden opgemaakt of de voorbereidingsfase voor de ontwikkeling van Dordtse Kil IV is afgerond; of voor Amstelwijck begin 2007 afspraken zijn gemaakt over de planning voor het realiseren van 30.000 m2 voor kantoren en 35.000 m2 voor bedrijven.
	Upgraden Dordtse Kil I en II en Amstelwijck West	Verhoging van de kwaliteit en verlenging van de levenscyclus van de bedrijfsterrainen Dordtse Kil I en II en Amstelwijck West met behoud van de bestaande bedrijvigheid. Begin 2007 zijn de grondige aanpak van de terreininrichting (wegcategorisering, regulering parkeren en laden en lossen, verbeteren van de inrichting en kwaliteit openbare ruimte etc.) en de aanleg van een breedband ICT-netwerk afgerond. Dit met uitzondering van het vervangen van de riolen en het wegdek van de Kamerlingh Onnesweg waarvan de uitvoering in januari 2007 start en de definitieve verharding in het 2e kwartaal 2008 is aangebracht.	Gerealiseerd.		Summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of de terreininrichting en het leggen van een ICT breedbandnetwerk zijn afgerond en of het vervangen van de riolen en wegdek van de KO weg zijn uitgevoerd.
	Stationsomgeving	Het realiseren van de bijgestelde ontwikkeling van de Stationslocatie tot regionaal ov-knooppunt. Realisatie december 2007. De precieze planning is af hankelijk van de overeenkomst met Prorail en NS.	Realisatie vindt plaats in 2009 en 2010. Afronding en oplevering volgt in 2011.		Niet geheel helder, maar in feite wordt relevant gerapporteerd over de realisatie van de Stationslocatie tot regionaal ov-knooppunt.

	EAD	De Economische Adviesraad Dordrecht heeft 10 impulsen gedefinieerd. Voor het realiseren van deze impulsen is het bedrijfsleven aanzet. De gemeente weegt per impuls haar bijdrage af. Tot nu toe is reeds een bijdrage gereserveerd voor de komst van het Topinstituut Water en ecologie en voor het evenement Nederland Innovatief 2006 (6-7 december Amstelveen).	Zoals bij de start in 2005 was voorzien, is de adviesperiode van de EAD (en de bijbehorende Impulsteams) per 1 januari 2009 geëindigd. Alle 10 de impulsen zoals die in 2006 werden geformuleerd zijn gerealiseerd, bevinden zich nog in de uitwerkingsfase of zijn doorontwikkeld. Er is veel werk verricht zowel door de Top van de EAD als de Impulsteams, ondersteunt door de ambtelijke organisatie. Eigenlijk zijn alle impulsen effectief gebleken en/of hebben geleid tot nieuwe dynamiek. Er is inderdaad sprake van een beweging van Dordtse Doeners! Vele impulsen zijn in de loop van het realisatieproces opgepakt door private partijen en/of door de gemeente en zijn er veel netwerken en allianties ontstaan die hebben bijgedragen tot kennisuitwisseling en kennisoverdracht. Met tevredenheid kan daarom worden teruggekeken op ruim drie jaar EAD en is de eindconclusie positief. Tegelijkertijd moeten we constateren dat nog niet alles gerealiseerd is, en ook dat nieuwe initiatieven noodzakelijk blijven. Binnen Dordrecht moeten zowel de gemeente, maar ook de bedrijven en instellingen de aankomende periode bewijzen dat ze, juist ook in moeilijke (markt-) omstandigheden, in staat zijn de andere manier van werken van de EAD op eigen kracht voort te zetten.		De gepresenteerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling. Er wordt ten aanzien van de realisatie wel over impulsen geschreven maar onduidelijk blijft of de gemeente haar bijdrage per impuls heeft afgewogen zoals de doelstelling was.
	Acquisitie	Met actieve acquisitie door een speciaal daarvoor aangewezen acquireur zullen wij vanaf 2007 nieuwe bedrijvigheid in de groeisectoren (zakelijke dienstverlening, toerisme en horeca) naar Dordrecht halen. We streven naar de uitgifte van 6.000 vierkante meter bruto vloeroppervlak per jaar in Amstelveen en naar tenminste drie nieuwe horecavestigingen per jaar.	De doelstelling voor de horecavestigingen is gehaald. Voor Amstelveen is sinds 2007 beduidend meer interesse dan daarvoor, maar is mede onder invloed van de economische crisis de vestiging van bedrijven en hotel vertraagd.		Er is deels relevant gerapporteerd namelijk met betrekking tot het naar Dordrecht halen van horecavestigingen. Niet wordt duidelijk of uitgifte van vloeroppervlak in Amstelveen heeft plaatsgevonden en zo ja, hoeveel vierkante meter per jaar.
Kennis	Huis van de Democratie	Verbinding van 2 ambities, t.w. versterking hoger onderwijs in de stad en Dordrecht tot een erkende historische bestemming op nationaal niveau te maken. Het Huis wordt nog in 2006 gerealiseerd. Het huis is er nog niet in fysieke vorm, maar start als programma. Het Huis van de Democratie is een broedplaats voor studie, reflectie en ontmoeting van mensen die tot doel hebben maatschappelijke vraagstukken op te lossen op het	De vereniging Huis voor de Democratie is formeel opgericht per 20 december 2006 met de gemeente als bestuurslid en subsidieverstreker. Wegens teleurstellende resultaten en een gebrek aan vertrouwen op verbetering heeft de gemeenten zich na ruim een jaar experimenteren begin 2008 teruggetrokken.		Er is relevant gerapporteerd; er wordt gerapporteerd over de realisatie in 2006 van het Huis voor de Democratie alsmede over het verdere verloop van het project.

		terrein van bestuurlijke vernieuwing en democratie.			
	Aantrekken twee kennisinstituten	Ter stimulering van de werkgelegenheid en ten behoeve van het vernieuwen van het beroepsonderwijs is aanvulling van het aantal instituten noodzakelijk. Onze ambitie is om in 2007 minimaal twee extra kennisinstellingen op HBO-niveau gevestigd te hebben in Dordrecht.	Het Topinstituut EcoShape opende begin 2008 haar deuren in Dordrecht en startte met het innovatieprogramma 'Building with Nature'. Het programma is van groot belang voor de Nederlandse waterbouwsector, waarmee de waterbouwers de voorsprong in 'duurzame inrichting van kust-, delta- en riviergebieden' verder willen uitbouwen. In juni 2009 is de post-Hbo opleiding 'International Contracting' gestart in Dordrecht. Dit initiatief om het contractmanagement verder te professionaliseren is genomen door een aantal partners uit de bouw- en offshore sector, namelijk Royal Boskalis Westminster BV, Ballast-Nedam Infra en Heerema Fabrication Group. Zij doen dit in samenwerking met TiasNimbas Business School. In september 2009 start de Christelijke Hoge School Ede (CHE) in Dordrecht twee duale Hbo-opleidingen: Verpleegkunde (VP) en Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH). De intentie is om meer (duale opleidingen) in Dordrecht te starten. Samen met Da Vinci, die al drie Hbo-opleidingen in Dordrecht verzorgt, zijn initiatieven ondernomen om nieuwe Hbo-opleidingen en Associate Degree opleidingen in Dordrecht te laten starten.		Er is relevant gerapporteerd over de doelstelling om in 2007 extra kennisinstellingen op HBO-niveau gevestigd te hebben in Dordrecht.
	BV Kennisbedrijven	De BV stimuleert het tot stand komen van kennisbedrijven of richt ze zonedig zelf op. Ook speelt zij een rol bij het leggen van verbindingen met opleidingen en opleidingsinstituten. De BV Kennisbedrijven is per januari 2007 operationeel.	In de gemeenteraad van Dordrecht van 30 juni 2009 heeft de Raad ingestemd met de opheffing van de BV Kennisbedrijven. Momenteel vindt de afwikkeling van de liquidatie plaats. In dezelfde vergadering heeft de Raad ingestemd om ten behoeve van de versterking van de realite onderwijs en bedrijfsleven te starten met een verkenning van de oprichting van zogenoemde "beroepsvelde-/branchecommissies", samengesteld uit vertegenwoordigers van regionale bedrijven en landelijke bedrijven/organisaties en vertegenwoordigers van enkele domeinen van het ROC Da Vinci College". Deze verkenning is in het najaar 2009 gestart.		De gepresenteerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling. Uit de realisatiegegevens kan niet worden opgemaakt of de de doelstelling om de BV in 2007 operationeel te hebben met een rol bij het leggen van verbindingen met opleidingen en opleidingsinstituten is gehaald.
Wonen	Voortzetten uitvoering regionale woningbouwprogramma 2006-2010	Voorzien in de Dordtse woningbehoefte. We voeren de woningbouwafspraken 2005-2009 uit. Gecorrigeerd voor het achter ons liggende jaar betekent dat nog een opgave voor 2006 tot en met 2009: opleveren van 1800 nieuwe	De reële productie voor Dordrecht 2005-2009 komt naar verwachting uit op circa 2.000, waarmee Dordrecht de taakstelling van 2.100 bijna realiseert. Van die ca. 2.000 woningen zijn er ca. 700 geschikt voor ouderen. Circa 300 in de sociale, en 1.700 in de marktsector. Er zijn tot en met 2008 ca. 900 woningen onttrokken.		Er is relevant gerapporteerd over de productie van verschillende typen woningen zoals in de doelstelling was opgenomen.

		woningen, waarvan 900 woningen geschikt voor ouderen, waarvan 350 sociale sectorwoningen en waarvan 1450 woningen in de marktsector. Daarnaast worden 600 woningen aan de voorraad onttrokken. Na 2010 zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt.			
	Woningbouw op Leerpark en Gezondheidspark	Het Leerpark en het Gezondheidspark bestaan uit een mix van functies. Één daarvan is woningbouw. We bouwen 450 woningen in Leerpark en 450 woningen in Gezondheidspark. Start in 2007 resp. 2008, opgeleverd 2012.	Bestemmingsplannen zijn gereed en in een enkel geval zelfs de bouwplannen. Vanwege de economische situatie is er echter nog geen aanvang genomen met de bouw van de woningen. Op het Leerpark wordt eind 2009, in opdracht van Woonbron, gestart met de bouw van de eerste woningen.		Er is relevant gerapporteerd over de doelstelling om woningen op het Leerpark en Gezondheidspark te bouwen.
	Onderzoek naar mogelijkheden woningbouw Zuidpolder	In 2007 en 2008 zullen de benodigde onderzoeken naar het mogelijk maken van woningbouw in de Zuidpolder worden uitgevoerd.	Conform.		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of de onderzoeken in de Zuidpolder in 2007 en 2008 zijn uitgevoerd.
	Afronding deconcentratie woonwagencamp	Het doel is deconcentratie van de woonwagencamp aan de Wieldrechtse Zeedijk. Dit project wordt in 2008 afgerond.	Afronding van de deconcentratie van de woonwagencamp in 2009. De laatste vijf bewoners van het woonwagencamp aan de Wieldrechtse Zeedijk moeten nog verhuizen.		Er is relevant gerapporteerd over de realisatie van het doel om de woonwagencamp aan de Wieldrechtse Zeedijk te deconcentreren.
	Funderingsherstel	Ten behoeve van de funderingsproblematiek bestaat een subsidieregeling die loopt tot 2012. De hierin opgenomen verruimde leningsmogelijkheid loopt tot 2007. Het college zal deze verruimde leningsmogelijkheid tot 2012 laten voortduren binnen het beschikbaar gestelde krediet.	Conform.		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of het College in 2007 de verruimde leningsmogelijkheid inderdaad heeft laten voortduren tot 2012.
Bereikbaarheid	Verkeersknooppunt N3/A16 (inclusief Glazenplein/ Mijlweg)	<ul style="list-style-type: none"> In 2006 worden korte termijn maatregelen uitgevoerd op het knooppunt N3/A16 om de ergste druk wat te verlichten. De komende jaren wordt overleg gestart met andere overheden om tot een meer permanente oplossing voor dit knooppunt te komen. Dit zal in de volgende collegeperiode tot de aanpak van dit knooppunt leiden. 	In 2007 is door V&W, provincie, Drechtsteden en Dordrecht een financiële toezegging gedaan, waarmee het knooppunt N3 A16 kan worden aangepakt. Naar verwachting wordt in 2011 gestart met de uitvoering. Ook voor de aansluiting Dordrecht Centrum (Mijlweg) geldt dit. Voor de Mijlweg is dit de opmaat geweest voor een verdergaande herstructurering, waarbij de garage aan de Mijlweg maar ook de huizen aan de Eerste Tolstraat zullen verdwijnen en een betere entree tot Louterbloemen en Zeehaven kan ontstaan.		De gepresenteerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling. Uit de realisatie gegevens kan niet worden afgeleid of de doelstellingen om korte termijn maatregelen uit te voeren en het starten van overleg zijn gehaald.
	Parkeren	<ul style="list-style-type: none"> In 2008/2009 in gebruik nemen parkeergarage Achterom In 2010 in gebruik nemen parkeergarage Steegoversloot. 	De parkeergarage aan het Achterom zal in 2010 in gebruik kunnen worden genomen. In 2009 is het besluit gevallen zowel parkeergarage Steegoversloot en een parkeergarage aan het Kromhout te gaan ontwikkelen. De maatregelen parkeren binnenstad zijn uitgevoerd.		Er is relevant gerapporteerd over het in gebruik nemen van de parkeergarages en het nemen van de maatregelen parkeren binnenstad.

		<ul style="list-style-type: none"> In 2007 studie gereed reservelocatie P-garage Binnenstad Oost. In 2007 worden de maatregelen parkeren binnenstad uitgevoerd (incl verkeersplan Schil). 	Dynamisch parkeervijssysteem volgt in 2010.		
	Diverse maatregelen bereikbaarheid weg	<ul style="list-style-type: none"> In 2006 wordt de uitgewerkte maatregelenkaart van het Wijkverkeersplan Schil voor inspraak vrijgegeven. In 2008 zal gestart worden met de aanleg van de Landbouwontsluitingsweg vanaf de Oude Veerweg tot aan de A16. In 2006 wordt het verkeersstructuurplan Dordt West vastgesteld. In 2008 zal gestart worden met de aanleg van de Copernicusweg tussen Leeuwstraat en Schenkeldijk. In september 2007 zal de ongelijkvloerse spoorwegkruising in de Kilweg gereed zijn. In 2007 zal de doorstroming op het knooppunt A16-Dokweg worden verbeterd. 	De maatregelenkaart Schil is in 2009 vastgesteld. Het eerste deel van de landbouwontsluitingsweg wordt in 2011 aangelegd. Het verkeersstructuurplan Dordt West is vastgesteld. De aanleg van de Copernicusweg zal in 2010 starten met voorbelasting. Ongelijkvloerse kruising Kilweg is gereed. De doorstroming op de route A16 - Dokweg zal worden aangepakt na de aanpak van Mijlweg en Glazenplein. Dit zal naar verwachting in 2012 aan de orde zijn.		Er is relevant gerapporteerd over alle doelstellingen, te weten de maatregelenkaart van het Wijkverkeersplan Schil, de aanleg van de Landbouwontsluitingsweg, het vaststellen van het verkeersstructuurplan, de aanleg van de Copernicusweg, de ongelijkvloerse kruising Kilweg en tenslotte de doorstroming op het knooppunt A16-Dokweg.
	Goedkoper en frequenter	<ul style="list-style-type: none"> In 2007 en 2008 zal de Waterbus op de vrijdagen en zaterdagen doorvaren tot 24.00 uur 's avonds. In 2009 wordt het experiment met de verruimde vaartijden geëvalueerd. In 2007 zal gestart worden met de uitvoering van een ander systeem van tarifiering met gratis ov rondom feestdagen in november/december, goedkoper ov op zaterdagen en andere tariefacties voor verschillende doelgroepen. 	In 2008 en 2009 heeft de waterbus op een aantal avonden langer doorgevaren, maar helaas slechts tot 22.00 uur vanwege wet- en regelgeving. De evaluatie van dit experiment zal eind 2009 hebben plaatsgevonden. De invoering van een aantal tariefacties in het openbaar vervoer is iets anders verlopen: gratis ov in de feestmaanden op drukke koopdagen is gecontinueerd. Daarnaast is in 2009 gestart met een proef met gratis openbaar vervoer voor 65 plussers.		Er is deels relevant gerapporteerd. Daarbij is relevant gerapporteerd over de uitvoering van een ander systeem van tarifiering. De verantwoording bevat geen relevante gegevens ten aanzien van de doelstelling om de Waterbus in 2007 en 2008 op de vrijdagen en zaterdagen doorvaren tot 24.00 uur 's avonds. Er wordt geheel niet gesproken over 2007 en niet specifiek over de vrijdag en zaterdagavonden.
	HOV-Drechtsteden	In 2007 zal gestart worden met: <ul style="list-style-type: none"> Invoering dynamische reizigersinformatie op belangrijke haltes; Verbetering stationsomgeving; Aanleg busstation gezondheidspark. 	Het DRIS (Dynamisch Reizigers Informatie Systeem) is vanaf 2008 uitgerold en in 2009 verder uitgebreid. In 2009 is gestart met de verbetering van de stationsomgeving. Dit zal in 2011 worden afgerond. Het busstation van het Gezondheidspark zal naar verwachting pas na 2012 worden gerealiseerd.		Er is relevant gerapporteerd over Invoering dynamische reizigersinformatie, het verbeteren van de stationsomgeving en de aanleg van het busstation gezondheidspark.
	Stedenbaan	In 2007 wordt een besluit genomen over de aansluiting van Dordtse stations op de Stedenbaan.	Dit besluit is nog niet gevallen. Naar verwachting in 2009 zal hier nog duidelijkheid over komen.		Er is relevant gerapporteerd over het nemen van een besluit ver de aansluiting van Dordtse stations op de Stedenbaan.

	Autoluwe karakter binnenstad handhaven	Vanaf 2007 worden de maatregelen voortvloeiend uit de evaluatie verkeersplan Binnenstad (eind 2006 beschikbaar) uitgevoerd, waarbij het autoluwe karakter blijft gehandhaafd. Daarnaast wordt de routing en bewegwijzering aangepast.	Alles gerealiseerd of nu in uitvoering.		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of en wanneer voortvloeiend uit de evaluatie verkeersplan Binnenstadmaatregelen zijn uitgevoerd en of en wanneer de routing en bewegwijzering is aangepast
	Fietsen	<ul style="list-style-type: none"> In 2007 wordt het aantal fietsenstallingen uitgebreid met 800 à 1000 stallingen. Na opening stalling Achterom-West wordt het stallen van fietsen op zaterdagen gratis. In 2006 wordt nieuwe fietsnota vastgesteld: Dordt Fietst dóór. 	Alles gerealiseerd.		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld hoeveel stallingen er daadwerkelijk zijn gerealiseerd, of het stallen op zaterdagen gratis is en of de nieuwe fietsnota is vastgesteld.
Ondersteunen Kwetsbare Groepen					
	project / activiteit	omschrijving	realisatie		
Jeugd	Sluitende aanpak jongeren	We willen een sluitende aanpak realiseren waarbij alle kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar in beeld zijn. Jongeren op welke leeftijd dan ook die buiten beeld blijven (die bijvoorbeeld niet werken of naar school gaan noch een uitkering hebben) moeten we zien te bereiken.	1. Conform planning. Nog steeds gaande. Behoeftteonderzoek is uitgevoerd. 2. Conform planning. Nog steeds gaande. 3. Conform planning. Nog steeds gaande. 4. Conform planning. Nog steeds gaande. 5. Conform planning. Nog steeds gaande. 6. gerealiseerd volgens planning.		Het geheel is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of een sluitende aanpak, waarbij alle kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar in beeld blijven.
		1) We investeren daartoe in de jeugdgezondheidszorg en gaan na of consultatiebureaus alle Dordtse kinderen bereiken en een goede signaalfunctie vervullen.			1) Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of in jeugdgezondheidszorg is geïnvesteerd en of is nagegaan dat de consultatiebureaus alle Dordtse kinderen bereiken en een goede signaalfunctie vervullen.
		2) De deelname aan varianten van peuterwerk waaronder de Voor en Vroegschoolse Educatie o.a gericht op het verbeteren van taalontwikkeling bij jonge kinderen, wordt bevorderd.			2) Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of de deelname aan varianten van peuterwerk is bevorderd.

		<p>3) De school is de vindplaats voor alle kinderen en jongeren tussen de 4 en 18 jaar. Daarom zijn aan alle basisscholen en aan alle scholen voor Voortgezet Onderwijs schoolmaatschappelijk werkers verbonden die door hun aanwezigheid op school snel ondersteuning kunnen bieden.</p>			<p>3) Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of aan alle basisscholen en scholen voor Voortgezet onderwijs schoolmaatschappelijk werkers zijn verbonden en of die door hun aanwezigheid ondersteuning kunnen bieden.</p>
		<p>4) Iedere school heeft een eigen Multidisciplinair Team waar kinderen besproken worden die met complexere problemen te maken hebben. De scholen zijn verplicht om alle voortijdig schoolverlaters (degenen tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten) te melden bij het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL+). Het gaat in veel gevallen om jongeren die in de overgang van het VMBO naar het MBO tussen wal en schip raken, of het in het MBO niet redden. We willen de hoeveelheid vroegtijdig schoolverlaters halveren.</p>			<p>4) Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of Iedere school een eigen Multidisciplinair Team waar kinderen besproken worden die met complexere problemen te maken hebben heeft; of de scholen alle voortijdig schoolverlaters (degenen tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten) melden bij het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL+). En of de hoeveelheid vroegtijdig schoolverlaters is gehalveerd.</p>
		<p>5) De scholen werken met het RBL+, Route 23 en verschillende zorginstellingen aan structuren die dit voorkomen. In ieder geval worden in het MBO ook Multidisciplinaire Teams gerealiseerd.</p>			<p>5) Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of de scholen met het RBL+, Route 23 en verschillende zorginstellingen aan structuren werken om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en of in het MBO ook Multidisciplinaire Teams zijn gerealiseerd.</p>
		<p>6) Een digitaal signaleringssysteem voor jongeren ten behoeve van signalering en een vroegtijdige aanpak van problemen, welke in 2008 operationeel zal zijn. Dit is een samenwerking tussen Bureau Jeugdzorg, GGD, Stichting Opmaat, Bureau Leerplicht, Route 23, Politie en de Dordtse Welzijnsorganisatie.</p>			<p>6) Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of een digitaal signaleringssysteem voor jongeren ten behoeve van signalering en een vroegtijdige aanpak van problemen in 2008 operationeel was.</p>
	Route 23	<p>De bestrijding van de jeugdwerkloosheid heeft prioriteit. Daarom zetten we het project Route 23 door. Daarmee zorgen we ervoor dat jongeren onder de 23 jaar werk hebben in plaats van een uitkering. Route 23 functio-</p>	<p>Conform planning. Nog steeds gaande. Onder andere aanvalsplan jeugdwerkloosheid in uitvoering.</p>		<p>Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of het project Route 23 is doorgezet. Ook is hier niet duidelijk of en in welke mate dit heeft bijgedragen om het aantal niet werkende werkzoekenden onder de 23 jaar te verlagen.</p>

		neert als een voorportaal waar jongeren terecht kunnen voor vragen, advies en ondersteuning over werk en scholing. Dit draagt in belangrijke mate bij aan onze doelstelling om het aantal niet werkende werkzoekenden onder de 23 jaar te verlagen van 5,7% nu tot 5% in 2010.			
	Leer-werk-leefinstituut	In 2010 of eerder is dit instituut gerealiseerd. Het instituut moet ondersteuning en structuur bieden aan jongeren die moeite hebben om hun leven te organiseren. Daartoe wordt in 2006 en 2007, in overleg met de partners Da Vinci College, Bureau Jeugdzorg en Bureau Leerplicht, nader onderzoek gedaan naar de gewenste vorm.	We hebben er voor gekozen geen 'instituut' te bouwen, wel is gekozen voor een aanpak voor jongeren die nu tussen wal en schip vallen (geen jeugdzorg meer, te complex voor ambulante zorg vanwege meervoudige problematiek). De naam van deze aanpak is: By Way 23. Via deze aanpak proberen we een beeld te krijgen van de doelgroep, de problematiek en de effectiviteit van interventies. MBT realisatie Leer-werk-leefaanpak: De instroom van jongeren in trajecten gericht op scholing, werk of wonen verloopt nu volgens planning. Eind 2010 worden de laatste trajecten afgesloten en wordt een evaluevaluatie van de aanpak gepresenteerd.		De gepresenteerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling. Uit de gepresenteerde gegevens wordt niet duidelijk of in 2006 en 2007, in overleg met de partners Da Vinci College, Bureau Jeugdzorg en Bureau Leerplicht, nader onderzoek is gedaan naar de gewenste vorm.
	SMS-Kinderfonds	Het goed lopende SMS-Kinderfonds wordt voortgezet en we willen per 2007 meer kinderen hiervan laten profiteren als daar behoefte aan is. Ook is er extra aandacht voor het doelbereik onder niet bijstandsonvangenden, daarvoor zal voorlichtingsmateriaal worden ontwikkeld.	Conform planning.		Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of het SMS-Kinderfonds is voortgezet en per 2007 meer kinderen hiervan hebben geprofiteerd als daar behoefte aan was. tevens is niet duidelijk of voor het doelbereik onder niet bijstandsonvangenden extra voorlichtingsmateriaal is ontwikkeld.
	Jongerenaccommodatie Leerpark	Op het Leerpark wordt een aantrekkelijke omgeving voor jongeren gerealiseerd die er aan bijdraagt dat jongeren hun schoolloopbaan tot een goed einde brengen. Een Grand Café dat als onderwijsleerbedrijf wordt geëxploiteerd, gekoppeld aan bijvoorbeeld een bibliotheekvoorziening, jeugdwerk, een culturele instelling, en een studio, draagt bij aan de aantrekkelijkheid van het Leerpark. Ook biedt dit cluster van voorzieningen mogelijkheden voor informatieverstrekking aan en begeleiding van jongeren op het Leerpark.	Het is in 2008 niet gelukt om met de destijds geïnteresseerde partners tot een sluitend exploitatieplan te komen voor een jongerenvoorziening. Nu wordt opnieuw en met andere partners gewerkt aan een businesscase voor de jongerenvoorziening waarvan eind 2009 het resultaat verwacht wordt.		Er is relevant gerapporteerd over de doelstelling om op het Leerpark een aantrekkelijke omgeving voor jongeren te realiseren.
	Ondersteuning van sport	Sport en beweging zijn niet alleen belangrijk voor fitheid en gezondheid, maar ook voor	Verloopt conform. Toelichting: Beleidskader Sport, vastgesteld 2007. Uitvoeringspro-		De gepresenteerde gegevens zijn naar aard niet gelijk aan de doelstelling: niet wordt duidelijk of

		<p>integratie en gedragsontwikkeling. We zullen bij een nader te bepalen aantal sportinstellingen/ verenigingen het sportaanbod moderniseren gericht op het vasthouden van (kwetsbare) jeugd en het actief betrekken en inzetten van ouders van deze jeugd bij vrijwilligerstaken. Daarnaast gaan we de samenwerking tussen het (voornamelijk voortgezet) onderwijs en sportinstellingen gericht op het activeren van jeugd versterken. Verder gaan we door intensiveren van de samenwerking tussen Buurt, Onderwijs en Sport jongeren met een achterstand gezond(er) laten leven en problematisch gedrag terugdringen. Het gaat dan vooral om kinderen van 4-12 jaar in de wijken Wielwijk, Krispijn, Noordflank en Staart. Concreet is daarbij het streven dat 60% van de doelgroep uit de bovengenoemde wijken actief participeert in sportactiviteiten. Hierbij zal specifieke aandacht zijn voor allochtone jongeren.</p>	<p>gramma De Demarrage (vastgesteld 2008) is in uitvoering. De Sportmonitor 2008 (verschenen medio 2009) bevestigt dat we met het sportbeleid de juiste weg zijn ingeslagen.</p>		<p>bij een nader te bepalen aantal sportinstellingen/ verenigingen het sportaanbod gericht op het vasthouden van (kwetsbare) jeugd en het actief betrekken en inzetten van ouders van deze jeugd bij vrijwilligerstaken is gemoderniseerd. Ook is niet duidelijk of de samenwerking tussen het (voornamelijk voortgezet) onderwijs en sportinstellingen gericht op het activeren van jeugd is versterkt en de samenwerking tussen Buurt, Onderwijs en Sport is geïntensiveerd om jongeren met een achterstand gezond(er) te laten leven en problematisch gedrag terug te dringen.</p>
<p>Uitkeringsge-rechtig-den en werk-zoeken-den</p>	<p>Reïntegratie</p>	<p>De aanpak 'Work first' waarbij mensen die werkloos zijn of worden zo snel mogelijk weer naar de arbeidsmarkt worden geleid is in Dordrecht succesvol, zo blijkt uit onafhankelijk onderzoek (TNO). 'Work First' is gericht op het opdoen van arbeidsritme, het vergroten van kennis en vaardigheden en het onderzoeken van mogelijkheden voor regulier werk. De aanpak leidt - ook volgens extern onderzoek - tot een verminderde instroom in de bijstand en een versnelde uitstroom uit de bijstand. Wij gaan deze aanpak met volle kracht doorzetten.</p>	<p>Ingezet conform planning. Economische recessie beïnvloedt de resultaten. De totale uitgaven van 2009 zijn hoger dan het toegekende budget 2009. Deze overschrijding wordt opgevangen uit de meeneemregeling 2008. De verwachting is dat het budget in 2010 volledig raakt uitgeput waardoor prioriteren noodzakelijk is.</p>		<p>Er is relevant gerapporteerd: aangezien de oorspronkelijke doelstelling niet specifiek was geformuleerd, kan een specifiekere verantwoording niet worden verlangd.</p>

	Participatiebanen	De arbeidsmarkt eist een hoge productiviteit en een groot loonvormend vermogen. De werkzoekenden die de Sociale Dienst op weg naar werk leidt, beschikken in het algemeen niet over dat hoge rendement. De reguliere baan is alleen beschikbaar als de werkgever tijdelijk een loonsubsidie ontvangt. Dat is bijvoorbeeld het budget dat de Sociale Dienst als "participatiebaan" inzet. Het IPW-project Welkas, uitgevoerd door de BST in de glastuinbouw, functioneert met deze methode en blijkt succesvol. Verbreding van deze methode in andere sectoren, met inzet van een tijdelijke loonsubsidie of participatiebanen, lijkt kansrijk. Een belangrijke voorwaarde voor de invoering van participatiebanen is dat het Rijk deze mogelijkheid ook daadwerkelijk openstelt.	De Wet Stap formaliseert de mogelijkheid om mensen met een WWB uitkering met behoud van uitkering nuttige maatschappelijke werkzaamheden te laten verrichten. Bij de SDD bestaat deze mogelijkheid al een tijd en dit is geregeld in het project De Brug. In dit project werken binnen het vrijwilligerswerk 750 klanten met behoud van uitkering voor een maximale periode van drie jaar. Indien zij eerder kunnen uitstromen naar reguliere betaalde banen gaat dit voor. De participatiebanen via De Brug betreffen 140 betaalde banen (dus mensen hebben geen uitkering meer) waarvan de helft van het salaris wordt gesubsidiëerd door de SDD. Deze participatiebanen duren ook maximaal drie jaar."		Er is relevant gerapporteerd over de verbreding van deze methode in andere sectoren, met inzet van een tijdelijke loonsubsidie of participatiebanen.
	Integraal arbeidsmarkt beleid	Een beter functionerende arbeidsmarkt, verbreding van de kennis- en diensteneconomie, betere aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven en een afname van de werkloosheid. De aanstelling van een coördinator arbeidsmarktbeleid, sectoroverstijgend en op regionaal niveau projecten sturend, initiërend en enthousiasmerend, moet leiden tot integraal arbeidsmarktbeleid dat bijdraagt aan het beter afstemmen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, de vergroting van de werkgelegenheid en de verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Rijksregelingen, zoals bijvoorbeeld een "aanjaagpremie" voor werkgevers die nieuwe banen creëren, helpen vanzelfsprekend en zullen het lokale beleid versterken.	Conform. Invulling dmv aanpak jeugdwerkloosheid. Sept.09 wordt convenant met Rijk ondertekend. Binnen deze aanpak komen de volgende zaken samen: Bestrijding acute werkloosheid jongeren omdmv van vraagombuiging, versterking onderwijs arbeidsmarkt, versterking kennisinfrastructuur en preventieve maatregelen voor zwakke jongeren.		Er is summier gerapporteerd : niet wordt duidelijk of de doelstelling is gehaald, namelijk of het aanstellen van een arbeidsmarkt coordinator die sectoroverschrijdend en op regionaal niveau projecten stuurt, heeft plaatsgevonden.

	Schuldhelpverlening en Bijzondere Bijstand	Deze ondersteuning is gericht op armoedebestrijding en het zo snel mogelijk weer kunnen oppakken van de eigen verantwoordelijkheid. Dat doen we door meer voorlichting te geven over de mogelijkheden van bijzondere bijstand en schuldhelpverlening, budgetcursussen aan te bieden en scholingsbijeenkomsten voor intermediairs te verzorgen. We richten ons hierbij op de kwetsbaarste groepen o.a. jongeren, jonge éénooudergezinnen, 65 +ers met een minimuminkomen en werkzoekenden. Verder willen we 25% meer geslaagde schuldregelingstrajecten door vroegtijdige signalering en aanpak van de schuldenproblematiek.	Verloopt deels conform planning. O.a. door de organisatie van cursussen en een voorlichtingscampagne om de schulden onder jongeren en ouderen te laten afnemen, is in 2008 een schuldafname bij jongeren van 20% en bij ouderen van 10% gerealiseerd. Door economische recessie neemt problematiek echter toe.		Er is deels relevant gerapporteerd. Er wordt gerapporteerd over de geplande cursussen en voorlichtingscampagne maar niet over de scholingsbijeenkomsten voor intermediairs. Verder wordt uit de verantwoording niet duidelijk of er 25% meer geslaagde schuldregelingstrajecten hebben plaatsgevonden.
Sociaal geïsoleerden	'Achter de voordeur'	In 2007 zullen we met de verkregen rijkssubsidie voor sociale herovering in Dordt West een pilot 'achter de voordeur' (een vorm van sociale interventie) uitvoeren die in belangrijke mate gericht is op het terugdringen van sociaal isolement.	project is uitgevoerd conform planning. Heeft vanwege goede resultaten vervolg gekregen, o.a. in Crabbefhof.		Howel enigszins summier kan gesteld worden dat relevant is gerapporteerd, namelijk dat het project is uitgevoerd conform de doelstelling.
	Uitbreiden pilot 'Niet alleen in Sterrenburg'	Om sociaal geïsoleerden te herkennen is er in de wijk Sterrenburg een experiment gestart met een ketenbenadering op buurtniveau. Als de verbindende schakels in die benadering – waaraan meerdere instanties meewerken – gelden: preventie, risicosignalering, verwijzing, activering en monitoring. Het is de bedoeling dat deze werkwijze in de komende jaren over de gehele stad zal worden "uitgerold". Na afronding van het experiment 'Niet alleen in Sterrenburg' zullen de ervaringen en de aanpak uit dit experiment uiterlijk in 2008 worden ingezet in twee andere wijken.	Conform uitgevoerd. Toelichting: Project is in 2007 afgerond en geevalueerd. Conform de aanbevelingen en conclusies uit de eindrapportage zijn de middelen voor sociaal isolement vervolgens overgeheveld naar de OGGZ/kwetsbare groepen en heeft de aandacht voor sociaal isolement ook in het reguliere werk een plek gekregen.		Er is deels relevant gerapporteerd: niet wordt duidelijk of de ervaringen en de aanpak uit dit experiment uiterlijk in 2008 zijn ingezet in twee andere wijken.
mensen met een beperking	Verbeteren klantgerichtheid	- Zorgloket begin 2007 operationeel. Bij dit loket kunnen burgers zowel de individuele voorzieningen, waar de gemeente voor verantwoordelijk is, als andere vormen van zorg	Gerealiseerd. Toelichting: loketfunctie indiv. voorzieningen is gerealiseerd conform planning, verbreding ervan (AWBZ, CIZ) is nog gaande. *klanttevredenheid wordt jaarlijks gemeten door SGBO.		Er is relevant gerapporteerd over het zorgloket en de verbreding daarvan als over het meten van klanttevredenheid en de clientenparticipatie.

		(zoals thuiszorg via de AWBZ) aanvragen. Naast de gemeente zal ook het Centrum Indicatiestelling Zorg deel gaan uitmaken van dit zorgloket. Vanaf 2007 wordt de klanttevredenheid van gebruikers gemeten. Daarnaast zal veel meer worden geïnvesteerd in cliëntenparticipatie.	*cliëntenparticipatie middels WMO adviesraad.		
	Individuele verstrekkingen	- Het aantal verstrekkingen (zoals rolstoelen, scootmobielen, liften) blijft voorlopig jaarlijks stijgen door vergrijzing en extramuralisering van de zorg. Klantinformatiesysteem voor individuele verstrekkingen. Gereed in 2008	Conform gerealiseerd.		Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of het aantal verstrekkingen jaarlijks is gestegen en of een klantsysteem voor individuele verstrekkingen gereed is in 2008
	Huishoudelijke verzorging	- Klantmonitoringssysteem voor huishoudelijke hulp (gereed in 2007) - Voor ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers in de thuiszorg zal een plan worden vastgesteld	Conform gerealiseerd.		Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of een klantmonitoringssysteem voor huishoudelijke hulp in 2007 gereed was en of voor ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers in de thuiszorg een plan is vastgesteld
mensen zonder dak boven hun hoofd	Opvang dak- en thuislozen	289 opvangplaatsen voor jaarlijks 700 tot 800 dak- en thuislozen waarvan 47 opvangplaatsen voor begeleid wonen.	Verloopt conform		Er is summier gerapporteerd: Niet wordt duidelijk hoeverveel plaatsen daarwerkelijk beschikbaar zijn en in welke mate daarvan gebruik wordt gemaakt
	Opvang verslaafden	Van de ambulante verslavingszorg maken jaarlijks zo'n 1.150 verslaafden gebruik.	Verloopt conform		Summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk hoeveel verslaafden jaarlijks gebruik maken van de ambulante verslavingszorg
	Opvang vrouwen (slachtoffers mishandeling)	75 opvangplaatsen voor jaarlijks 150 tot 200 vrouwen die slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld of mishandeling. De gemiddelde verblijfsduur in de opvang wordt teruggebracht zodat voor 2010 17% meer vrouwen opgevangen kunnen worden in de geheimadresvoorziening en 52% meer in het begeleid wonen.	Verloopt conform. Toelichting: 75 plaatsen zijn aanwezig en de gemiddelde verblijfsduur in de vrouwenopvang is de afgelopen 3 jaar gedaald.		Er is relevant gerapporteerd over het realiseren van opvangplaatsen en het terugdringen van de gemiddelde verblijfsduur
	Preventie en signalering	Met ingang van 2007 wordt de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) onderdeel van de WMO. De OGGZ heeft betrekking op mensen die in de problemen zitten maar niet zelfstandig de hulpverlening opzoeken. In	Conform gerealiseerd.		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of in 2007 een OGGZ-beleidsvisie is opgesteld

		2007 wordt een OGGZ-beleidsvisie opgesteld.			
Integratie en meedoen	Inburgering allochtone vrouwen	310 allochtone vrouwen in op hen gerichte inburgeringstrajecten.	Na het eerste kwartaal zijn 57 vrouwen gestart met een voortraject WI (Inburgering) en 123 vrouwen met een WI-traject		Er is relevant gerapporteerd over het aantal allochtone vrouwen in op hen gerichte inburgeringstrajecten.
	Leernetwerk Interculturalisatie Zorg en Welzijn	- Uitvoeren van 2 bijeenkomsten met tenminste 10 deelnemende instellingen - Ontwikkelen van een handreiking voor interculturalisatie	Beide zijn gerealiseerd		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of inderdaad 2 bijeenkomsten met ten minste 10 deelnemende instellingen hebben plaatsgevonden en of een handreiking interculturalisatie is ontwikkeld.
	Discriminatie op de werkvloer	- Uitvoeren 40 voorlichtingsbijeenkomsten op scholen Registratie van discriminatieklachten, Bemiddeling bij klachtbehandelingen - Publiciteitscampagnes zoals tijdens de week van anti-racisme	Voorlichtingsbijeenkomsten op scholen zijn gerealiseerd (in totaal 35 stuks). Registratie van discriminatieklachten en bemiddeling bij klachtenbehandeling is continue activiteit. Publiciteitscampagnes worden jaarlijks uitgevoerd. Uitvoering door RADAR.		Er is relevant gerapporteerd over het realiseren van voorlichtingsbijeenkomsten, de registratie van discriminatieklachten, bemiddeling bij klachtenbehandeling en publiciteitscampagnes
	Ondersteunen etnisch ondernemerschap	- Realisatie van een 'Info & Begeleidingsloket' - Realisatie broedplaatsen en bedrijfsverzamelgebouwen - Ontwikkeling cursusprogramma (implementatie voor 10 allochtone vrouwen)	Deels gerealiseerd, deels in uitvoering. Cursusprogramma voor (10) allochtone vrouwen heeft plaatsgevonden in kader van startersproject van St. Zakenvrouwen Nederland. Project is in 2007 en 2008 uitgevoerd, maar in 2009 niet voortgezet ivm herijking startersbeleid bij SDD. Nadruk ligt nu op individuele benadering ipv op een groepsgerichte aanpak. In Wielwijk wordt bedrijfsruimte beschikbaargesteld tegen aantrekkelijke voorwaarden aan startende ondernemers. De ideeën voor een 'info- en begeleidingsloket' worden uitgewerkt in de vorm van een ondernemershuis, waar cursussen aangeboden zullen worden aan (potentiele) ondernemers en informatie wordt verstrekt over de noodzakelijke vergunningen. Vooralsnog is het idee om het ondernemershuis aan het Leerpark te koppelen.		Er is relevant gerapporteerd over de realisatie van een 'Info & Begeleidingsloket', over de realisatie van broedplaatsen en bedrijfsverzamelgebouwen en tenslotte over de ontwikkeling van een cursusprogramma (implementatie voor 10 allochtone vrouwen)
	Participatie bevorderen (empowerment)	10 trainingen, 20 emancipatie activiteiten, 2 wereldlunches per jaar; Training van 12 bestuurskandidaten en bemiddeling van 6 in besturen; Realisatie van 1 jongere allochtone Mentor-Tutor-Promotie team; Uitvoeren van 40 ontmoetingsactiviteiten	Muv het jongerenpromotieteam is de aangegeven output gerealiseerd. Genoemde activiteiten maakten onderdeel uit van actieprogramma Integratie 2007-2008; dit actieprogramma telde in totaal 17 projecten, waarvan er 16 zijn uitgevoerd. Het jongerenpromotieteam is halverwege de uitvoering gestopt omdat o.a. de doelstellingen van het project niet overeenkwamen met de verwachtingen van de jongeren.		Er is relevant gerapporteerd over de uitgevoerde activiteiten waarbij wordt vermeld dat alles met uitzondering van het het jongerenpromotieteam is gehaald.

Leefbare en veilige omgeving					
	project / activiteit	omschrijving	realisatie		
Schoon en heel	Onderhoud openbare ruimte	We gaan de komende vier jaar 10 miljoen euro EXTRA investeren in de directe leefomgeving van burgers. Het betreft investeringen in bijvoorbeeld verkeersveiligheid, parkeervoorzieningen, wijkverkeersplannen en onderhoud van de bestaande straten en wegen. We stellen een samenhangend pakket aan maatregelen op die betrekking hebben op: <ul style="list-style-type: none"> • Intensiever onderhoud van wegen in de stad waaronder het verhelpen van verzakkingen; • Black spot Spuiboulevard / J. de Wittstraat; hier vinden in verhouding tot andere plekken in de stad relatief veel ongevallen plaats; • Wijkverkeersplannen met onderdelen als fietsstroken, aanpassing/ aanleg rotondes, aanpassingen van kruispunten; • Realiseren van parkeervoorzieningen bij "nieuwe" scholen. 	We hebben een rotonde ter hoogte van de Johan de Wittstraat/Spuiboulevard in een recordtijd van drie weken aangelegd (tijdens de bouwvak) om de maatschappelijke overlast te beperken. We hebben een rioolreconstructie en herinrichting in Oosterdiep en Keteldiep in de Staart uitgevoerd. De Kinkelenburg in Sterrenburg is opgeknapt en op verzoek van de bewoners zijn bijna 100 extra parkeerplaatsen aangelegd. In Stadspolders zijn het Suze Groeneweg-erf, het Joke Smit-erf, het Simon Vestdijk-erf, het Frida Katz-erf en het Rudyard Kipling-erf opgeknapt en herbestraat. De Roobrug in de Binnenstad is herbestraat. Het actieplan Fiets is uitgevoerd en de fietsbewijzering in en om het centrum is verbeterd. Ook zijn kleine zaken aangepakt, zoals het plaatsen van fietsaanbindmogelijkheden en het verbeteren van een oversteek, waar de fietser direct voordeel van heeft. Op de gebiedsontsluitingswegen in Krispijn, Reeland, Sterrenburg, Reeweg Oost, Stadspolders, Wielwijk, Crabbehof en Zuidhoven is de verkeersveiligheid verbeterd door o.a. het aanbrengen van fietsstroken en het versmallen van de rijbanen. Tot slot is het actieplan Gewoon Doen uitgevoerd. Dit project probeert een mentaliteitsverandering op gang te brengen. Dit project drukt door middel van ludieke acties mensen met hun neus op de feiten en wil samen met aanpassingen en extra voorzieningen in de openbare ruimte, ervoor zorgen dat de verloedering in Dordrecht afneemt en Dordtenaren tevreden zijn over de leefbaarheid van hun woonomgeving.		Er is deels relevant gerapporteerd: niet wordt duidelijk of daadwerkelijk 10 miljoen is geïnvesteerd. Er is over een deel van de geplande maatregelen wel verantwoord zoals over de black spot Spuiboulevard / J. de Wittstraat en het aanbrengen van fietsstroken.
	Speelvelden	We gaan in de komende vier jaar twee speelvelden aanleggen die intensief gebruikt kunnen worden (Cruijff-courts). Dit doen we omdat er steeds meer vraag is naar dergelijke speelvoorzieningen. Dit blijkt uit de waardering daarvan, vooral door de oudere jeugd (12 -16 jaar).	We hebben in het Selma Lagerlöf-erf in Stadspolders een Cruijff-court aangelegd. Op het schoolplein van de Meridiaan in Sterrenburg hebben we een sportief speelveld aangelegd.		Er is relevant gerapporteerd over de doelstelling van het aanleggen van twee speelvelden.
	Groenonderhoud	Het groen en het onderhoud daarvan wordt door de inwoners van Dordrecht als een belangrijk element van de leefbaarheid in de	We hebben voor dit budget hanging baskets op het Statenplein aangebracht en in de binnenstad bloeiende beplanting en kleine aanpassingen aan groenvakken gedaan. Er zijn drie trapvelden		Er is deels relevant gerapporteerd. Ondermeer over het vervangen van oude en zieke bomen is verantwoord terwijl onduidelijk blijft of doelstel-

		<p>stad ervaren. Op onderdelen van het groenonderhoud is de laatste jaren een inhaalslag doorgevoerd maar dat is voor ons niet voldoende. Wij zullen aandacht blijven besteden aan de uitstraling van de parken. Het gaat daarbij vooral om voorkomen van kale plekken, afnemende bloeirijkheid, afnemende vitaliteit en slechte waterafvoer. Daarnaast stellen we extra geld beschikbaar om meer oude en zieke bomen te vervangen. Als gevolg van een toename van het aantal bomenziektes worden belangrijke boomstructuren in de stad aangetast. Een gezond bomenbestand draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid en de beleving van seizoenen.</p>	<p>aangepakt. In Industriegebied Dordtse Kil I en II zijn hoge beplantingen vervangen door lagere beplanting. Langs de Groenezoom is wortelafscherming langs 43 populieren aangebracht ter voorkoming van verdere wortelopdruk. In het Van den Broef-erf zijn bomen vervangen en hebben kleine aanpassingen plaatsgevonden. In de Regenboogstraat zijn een zestal Plantanen geroid en op overige plaatsen is standplaatsverbetering toegepast en nieuwe aanplant. Dit is eveneens bij de Stadspolderring- Zuid gebeurd. Op diverse plekken in de stad: Kapteynweg, Lunenburg, Central Open Ruimte Stadspolders, Copernicusweg, Herschelstraat, Dubbelsteynlaan, Mijlweg en Erasmuslaan is de boomstructuur herstelt d.m.v. nieuwe boomaanplant en groenaanpassingen. Op diverse locatie heeft bestrijding van kastanjeziekte en aanpak Mineermot plaatsgevonden. In het Dubbelsteynpark zijn conform het boombeheerplan diverse aanpassingen aangebracht. In de Rozenhof zijn dode bomen vervangen en is grondverbetering toegepast. In de Frans Lebretilaan vindt momenteel grootschalige boomvervanging plaats. In 2009 en 2010 vindt grootschalige boomvervanging en grondverbetering plaats in de Assumburg. Ook het Wantijpark wordt in 2009 conform het boombeheerplan aangepast.</p>		<p>lingen zoals het voorkomen van kale plekken, afnemende bloeirijkheid, afnemende vitaliteit en slechte waterafvoer wel of niet behaald zijn.</p>
Veiligheid in de buurt	Aanpak veelplegers	<p>De aanpak van veelplegers werpt vruchten af. De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de nazorg zal verder worden uitgebouwd, maar stuit op grenzen ten aanzien van de beschikbaarheid van adequate huisvesting en capaciteit van maatschappelijke instellingen. In Dordrecht staan op dit moment ongeveer 100 veelplegers geregistreerd. In het kader van de GSB afspraken zal jaarlijks aan 15 volwassen en 6 jeugdige veelplegers een nazorg/resocialisatietraject worden aangeboden.</p>	<p>Uitgangspunt bij de nazorg is dat er na detentie voor inkomen, huisvesting, hulpverlening en dagbesteding wordt zorg gedragen om de kans op recidive te beperken. Gemeentelijke accounthouders nazorg (jeugd en volwassenen) nemen deel aan het casuoverleg en zijn een beperkt deel van de werktijd werkzaam vanuit het Veiligheidshuis. Uitgangspunt is dat voor alle veelplegers die daarvoor in aanmerking komen een nazorg/resocialisatietraject ingezet wordt. Omdat justitieel toezicht niet in alle gevallen mogelijk is, geldt in die andere gevallen door de gemeente bekostigd maatschappelijk toezicht. In totaal stonden eind 2008, 83 zeer actieve meerderjarige en 18 zeer actieve minderjarige veelplegers uit Dordrecht op de veelplegerslijst. Door de gemeente Dordrecht zijn acht plaatsen ingekocht bij het leger des Heils voor de veelplegers die geen dak meer boven hun hoofd hebben (project Herstart). Het aantal vormen van opvang is uitgebreid onder andere door de uitbreiding van de 24-uurs opvang.</p>		<p>Er is niet relevant gerapporteerd: niet wordt duidelijk of conform doelstellingen jaarlijks aan 15 volwassenen en 6 jeugdige veelplegers een nazorg/resocialisatietraject is aangeboden en of, en op welke wijze, de gemeentelijk verantwoordelijkheid verder is uitgebouwd.</p>

	Overlast bestrijden	<p>De samen met politie en maatschappelijke organisaties ontwikkelde aanpak, gericht op hinderlijk en overlastgevend gedrag van jongeren zal de komende jaren structureel worden ingezet op de plaatsen waar dit het meest nodig is. In samenwerking met politie en stadsbeheer zal extra aandacht worden besteed aan vernielingen in de wijken. Ook overlastgevende panden worden aangepakt. Uitgangspunt van de aanpak is primair interventie door betrokken partijen op wijkniveau. De gemeente heeft met dat doel in 2006 een convenant gesloten met de Politie, de GGD en de woningcorporaties om tot goede informatieuitwisseling te komen. Als de interventiemogelijkheden op wijkniveau zijn uitgeput, wordt er vanuit de gemeente op maat gehandhaafd. De gehanteerde aanpak wordt momenteel geëvalueerd. Voor coffeeshops is een specifiek handhavingsarrangement afgesloten met de Politie en Openbaar Ministerie, waarbij het achterwege blijven van overlast één van de gedoogcriteria is. Wij voegen in het beleidskader toe dat coffeeshops zich niet binnen 500 meter van een school mogen vestigen.</p>	<p>De aanpak van overlastgevende jongeren in de wijken wordt vanuit het wijkgericht werken gecoördineerd door een projectmanager. Jaarlijks worden minimaal drie overlastgevende groepen via de Beke-methode aangepakt. In het kader van het Netwerk DordtVeilig zijn in een aantal wijken groepen buurtvaders actief om een "oogje in het zeil te houden" op de jeugd. Om overlast en verloedering in de openbare ruimte tegen te gaan is het project "Gewoon doen" gestart. Onder de noemer van het project worden verschillende overlastsituaties in de wijken, waaronder verkeersoverlast, aangepakt. De aanpak van structureel overlastgevende panden in de wijken werpt vruchten af. Het aantal als structureel overlastgevend pand te boek staande panden is sterk terug gelopen. De aanpak van (illegale) kamerverhuur is in een apart project ondergebracht. Per 1 juli 2009 is een verbod tot openlijk alcoholgebruik ingevoerd in binnenstad, 19e eeuwse Schil en Weizigtpark en omgeving waarmee beoogd wordt de overlast als gevolg daarvan te beperken. Eerder werden gebieden aangewezen waar aan overlastgevend panden een gebiedsverbod kan worden opgelegd. In de binnenstad loopt een pilotproject waarbij zgn. overlastbestrijders overlastgevend panden aanspreken. Een beleidsvoorstel is in voorbereiding voor herziening van het coffeeshopbeleid. De landelijke richtlijn waarbij coffeeshops zich niet binnen 250 meter van een school mogen vestigen zal daarin worden verwerkt.</p>		<p>Er is deels relevant gerapporteerd: duidelijk wordt dat overlastgevende panden zijn aangepakt en dat het beleidskader mbt coffeeshops wordt aangepast. Onduidelijk blijft of de doelstellingen van het structureel inzetten ontwikkelde aanpak en extra aandacht voor vernielingen zijn behaald.</p>
	Bestuurlijke boete	<p>Ter bevordering van het schoon, heel en veilig houden van de stad kan met ingang van 1 januari 2007 een bestuurlijke boete opgelegd worden aan personen die zich niet aan de regels houden. De gemeente krijgt daarmee mogelijkheden om ongewenst gedrag in de openbare ruimte daadwerkelijk te handhaven. De vorig jaar geïntroduceerde wijkgerichte inzet van toezicht zal verder worden uitgebouwd. Er worden 55 stadswachten ingezet in 11 wijken.</p>	<p>De landelijke invoering van de bestuurlijke boete en de bestuurlijke strafbeschikking is vertraagd. De burgemeesters van de regio ZHZ hebben inmiddels hun voorkeur uitgesproken voor de strafbeschikking. Binnen het landelijk beleid is voorzien dat de invoering in Dordrecht op 1 juni 2010 zal plaatsvinden. In regionaal verband wordt onder, voorzitterschap van het hoofd Toezicht van Dordrecht, de besluitvorming en invoering voorbereid ten behoeve van een uniforme aanpak binnen de regio. De afdeling Toezicht werkt inmiddels integraal en gebiedsgericht conform de indeling van wijkgericht werken.</p>		<p>Er is deels relevant gerapporteerd. Wel wordt gerapporteerd dat de wijkgerichte inzet van toezicht verder is uitgebouwd maar of de geplande 55 stadswachten in 11 wijken daadwerkelijk zijn ingezet kan niet uit de gegevens worden opgemaakt.</p>

	Buurtbemiddeling en –preventie	Buurtbemiddeling is een methodiek waarbij bewoners in staat worden gesteld om conflicten in de wijk, gerelateerd aan overlast, met een vrijwillige bemiddelaar bespreekbaar te maken en een gezamenlijke oplossing te zoeken. Er zal een pilotproject buurtbemiddeling worden ontwikkeld en na positieve evaluatie zal dit in 2007 in Dordrecht worden ingevoerd. In het oostelijk deel van de wijk Sterrenburg is het afgelopen jaar positieve ervaring opgedaan met Buurtpreventie. Naar aanleiding daarvan wordt Buurtpreventie in 2007 over de hele stad ingevoerd. Het gaat hierbij om een gezamenlijke aanpak van gemeente, politie en bewoners waarbij aan de hand van een door de politie gesignaleerde trend een veiligheidsnetwerk (VN) van bewoners wordt ingezet. Deelnemende bewoners functioneren als "gewone burger" in hun woonomgeving. Het VN komt meestal alleen in actie als er sprake is van een actueel veiligheidsprobleem maar surveilleert soms in nauw overleg met de politie ook preventief.	Buurtbemiddeling heeft zich inmiddels bewezen als effectieve aanpak om conflicten en overlastsituaties tussen burens c.q. in de buurt te beperken of op te lossen. Inmiddels wordt een variant voor jongeren ontwikkeld. De uitrol van buurtpreventieprojecten over de gehele stad, zoals aanvankelijk beoogd door de politie, heeft niet plaatsgevonden. In Sterrenburg is er een groep van 25 personen die 2 x per maand een ronde lopen in de Burgen in Sterrenburg. Vanaf september 2009 zal, d.m.v. het sturen van brieven huis-aan-huis met daarin uitleg over wat buurtpreventie is en hoe men zich kan aanmelden, geprobeerd worden om buurtpreventie in Sterrenburg III te starten .		Er is deels relevant gerapporteerd: duidelijk is dat de doelstelling om Buurtpreventie in 2007 over de hele stad in te voeren niet is gehaald. Evenwel wordt niet duidelijk of in 2007 een beoogd pilotproject buurtbemiddeling is ontwikkeld en hoe dit is geëvalueerd.
samen leven in de buurt	Straatfeesten	Jaarlijks kunnen bewoners voor maximaal 150 straatfeesten in de zomer en maximaal 75 straatfeesten in de winter subsidie aanvragen voor ontmoeting en dialoog in de buurt/straat	Gerealiseerd, (en nog steeds gaande)		Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld hoeveel straatfeesten gesubsidieerd zijn.
	Wijkcampagne samenleven	Binnen elke wijk wordt het initiatief genomen om jaarlijks minimaal 1 campagne samenleven te voeren, waarbij het initiatief zoveel mogelijk bij partners en/of bewoners wordt gelegd. De ontmoeting tussen allochtone en autochtone bewoners speelt daarbij een belangrijke rol.	Gerealiseerd. Diverse acties/campagnes zijn en worden opgezet, bijv. Actie Wijkwensen, Campagne Burgers aan zet.		Er is deels relevant gerapporteerd: wel wordt gerapporteerd dat diverse acties zijn uitgevoerd maar niet wordt duidelijk of jaarlijks in elke wijk minimaal 1 campagne samenleven is gevoerd.
	Frontlijnsturing ('Achter de voordeur')	In 2007 is een uitwerking van het concept Dordtse frontlijnsturing in de wijken gemaakt waarbij een Dordtse variant van interventieteams een mogelijkheid is. De uitvoering	Gerealiseerd, vanwege het succes van het pilotproject onder 250 huishoudens in Wielwijk is het project medio 2007 uitgerold over heel Wielwijk en inmiddels ook over Crabbehof en Nieuw Krispijn (2009). Binnen het team "achter de voordeur" wordt 90 % van de		Er is relevant gerapporteerd over het uitrollen van het project in meerdere wijken in 2007.

		ervan start ook in 2007. Deze teams controleren niet alleen, maar bieden waar nodig ook hulp. Het sterke van de interventieteams is dat zij veel problemen tegelijk aanpakken.	hulpvragen direct opgelost (samen met de diverse samenwerkingspartners) , waar nodig wordt doorverwezen.		
	Participatie van burgers	Het aanspreken van burgers op de persoonlijke verantwoordelijkheid, zoals bij de projecten Proefstraat en Sociaal Isolement, breiden we uit naar andere wijken. Vanaf 2008 heeft elke wijk minimaal 1 integraal project waarin de persoonlijke verantwoordelijkheid van Dordtenaren wordt aangeboord.	gerealiseerd, jaarlijks vinden diverse acties en projecten plaats waarbij participatie van burgers centraal staat. (bijv. project Buurt aan zet, schoonmaakacties, beheergroep overlastzones, buurtpreventie Sterrenburg, participatie inrichting Koeieveld, etc).		Er is deels relevant gerapporteerd: wel wordt gerapporteerd dat diverse acties zijn uitgevoerd maar niet wordt duidelijk of de doelstelling, dat vanaf 2008 elke wijk minimaal 1 integraal project heeft, is gehaald.

Bijlage 6 - Detailbevindingen aanvullend onderzoek

Deze bijlage bevat de detailbevindingen van de rekenkamer uit haar onderzoek naar twaalf geselecteerde resultaatdoelstellingen.

Voortzetten uitvoering regionaal woningbouwprogramma

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
Voorzien in de Dordtse woningbehoefte. We voeren de woningbouwafspraken 2005-2009 uit. Gecorrigeerd voor het achter ons liggende jaar betekent dat nog een opgave voor 2006 tot en met 2009: opleveren van 1800 nieuwe woningen, waarvan 900 woningen geschikt voor ouderen, waarvan 350 sociale sectorwoningen en waarvan 1450 woningen in de marktsector. Daarnaast worden 600 woningen aan de voorraad onttrokken. Na 2010 zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt.	De reële productie voor Dordrecht 2005-2009 komt naar verwachting uit op circa 2.000, waarmee Dordrecht de taakstelling van 2.100 bijna realiseert. Van die ca. 2.000 woningen zijn er ca. 700 geschikt voor ouderen. Circa 300 in de sociale, en 1.700 in de marktsector. Er zijn tot en met 2008 ca. 900 woningen onttrokken.

Er is relevant gerapporteerd over de productie van verschillende typen woningen zoals in de doelstelling was opgenomen. De rekenkamer merkt wel op dat onduidelijkheid zou kunnen ontstaan als gevolg van het door elkaar gebruiken van de periodes 2005-2009 en 2006-2009. Tijdens verificatie van de gegevens bij de gemeente (met gebruikmaking van cijfers van CBS en gemeente³⁵) is gebleken dat de reële productie voor Dordrecht 2006-2009 naar verwachting (het jaar 2009 is nog niet geheel ten einde) op circa 1650 uitkomt (plan 1800). Van die ca. 1650 woningen zijn er ca. 540 (plan 900) geschikt voor ouderen. Circa 250 (plan 350) in de sociale, en 1.400 (plan 1700) in de marktsector. Er zijn in dezelfde periode ca 960 (plan 600) woningen onttrokken. Hiermee constateert de rekenkamer dat de in de verantwoording genoemde gegevens onjuist zijn.

Afronding deconcentratie woonwagenlocatie

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
Het doel is deconcentratie van de woonwagenlocatie aan de Wieldrechtse Zeedijk. Dit project wordt in 2008 afgerond.	Afronding van de deconcentratie van de woonwagenlocatie in 2009. De laatste vijf bewoners van het woonwagenkamp aan de Wieldrechtse Zeedijk moeten nog verhuizen.

Er is relevant gerapporteerd over de realisatie van het doel om de woonwagenlocatie aan de Wieldrechtse Zeedijk te deconcentreren. Bij verificatie door de rekenkamer bleek dat de verantwoording dat 'de laatste vijf bewoners van het woonwagenkamp aan de Wieldrechtse Zeedijk moeten nog verhuizen' juist is. Vijf woonwagens (bewoond door leden van dezelfde familie) moeten het kamp aan de Wieldrechtse Zeedijk inderdaad nog verlaten. Er zijn op de gede-

³⁵ Bouwscenario Vinex Drechtsteden, 23-11-09, CBS Woningstatistiek Jaaroverzicht 2007 Dordrecht.

concentreerde locaties plaatsen voor deze bewoners beschikbaar. De vertraging blijkt het gevolg van het feit dat de deze laatste bewoners niet willen verhuizen en tegen het besluit van de gemeente in beroep zijn gegaan. Er liep een procedure waarin de gemeente eind november 2009 uiteindelijk in het gelijk is gesteld.³⁶ De feitelijke afronding moet nu nog plaats vinden. De rekenkamer constateert dat de verantwoording juist is.

Participatie bevorderen

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
<ul style="list-style-type: none"> • 10 trainingen, 20 emancipatie activiteiten, 2 wereldlunches per jaar; • Training van 12 bestuurskandidaten en bemiddeling van 6 in besturen; • Realisatie van 1 jongere allochtone Mentor-Tutor-Promotie team; • Uitvoeren van 40 ontmoetingsactiviteiten 	<p><i>Met uitzondering van het jongerenpromotieteam is de aangegeven output gerealiseerd.</i></p> <p>Genoemde activiteiten maakten onderdeel uit van actieprogramma Integratie 2007-2008; dit actieprogramma telde in totaal 17 projecten, waarvan er 16 zijn uitgevoerd. Het jongerenpromotieteam is halverwege de uitvoering gestopt omdat o.a. de doelstellingen van het project niet overeenkwamen met de verwachtingen van de jongeren.</p>

De verantwoording is relevant. Er wordt gerapporteerd dat alle activiteiten/doelstellingen – op het jongerenpromotieteam na – zijn gerealiseerd. De genoemde activiteiten/doelstelling zijn onderdeel gaan uitmaken van het actieprogramma Integratie 2007-2008.

In het onderzoek van de rekenkamer is vastgesteld dat de activiteiten zijn uitgevoerd op basis van het Actieprogramma Integratie 2007-2008, veelal door (vrijwilligers)organisaties met subsidie van de gemeente. De geplande activiteiten in het Actieprogramma Integratie hadden verschillende benamingen die niet allemaal één op één zijn te koppelen aan de doelstellingen in het MJP. Vastgesteld is dat jaarlijks ten minste 2 wereldlunches, 10 trainingen, 20 emancipatieactiviteiten, en 40 ontmoetingsactiviteiten zijn georganiseerd. Evenwel is vastgesteld dat naast het jongerenpromotieteam ook de training van de bestuurskandidaten en de bemiddeling daarvan niet volledig is gerealiseerd.³⁷ De rekenkamer constateert daarmee dat de verantwoording “*Met uitzondering van het jongerenpromotieteam is de aangegeven output gerealiseerd*” niet geheel juist is.

³⁶ Uitspraak Rechtbank Dordrecht dd. 13 november 2009, zaak AWB 08/1362.

³⁷ Doorzetten en Verbreden, rapportage actieprogramma Integratie 2007-2008.

Voorstraat Noord

Resultaatdoelstelling	Verantwoording college
Doel is dat in 2010 een dynamisch creatief en cultureel 'dwaalmilieu' is ontwikkeld, dat bijdraagt aan de complete stad via meer werkgelegenheid in de creatieve economie en een aantrekkelijker en completer aanbod van economische en culturele voorzieningen. Er komen meer winkels, de straat en omgeving worden opgeknapt en er komt een cultureel programma.	"Via diverse gemeentelijke participatie, stimuleringsregelingen (o.a. Dordtse Diamanten, Verfpotregeling) en culturele programma's (o.a. Voorstraat Noord Festival) heeft de Voorstraat Noord een sterke positieve ontwikkeling doorgemaakt. Dit komt tot uiting in het terugdringen van leegstand, een groei van ondernemers en veiligheid, verbetering van het aanzicht van de panden en in meer activiteiten in de straat. Om de aantrekkelijkheid van de Voorstraat verder te bevorderen ligt er een voornemen om in 2010 in samenwerking met Stadsherstel NV en Voorstraat Noord bv de inspanningen te concentreren en te intensiveren op het versterken van de kwaliteits-detailhandel in met name de foodsector en de daghoreca. Het accent blijft gericht op het creatief dwaalmilieu waarbij creatieve ondernemers ruimte blijven krijgen, maar de straat moet zich met (bijzondere) kwaliteit richten op de primaire-en/of luxe levensbehoeften."

De verantwoording sluit niet aan op de drie doelstellingen uit het MJP, te weten meer winkels, opknappen van de straat en omgeving en het realiseren van een cultureel programma en is daarmee niet relevant. Bij de verificatie door de rekenkamer bleek dat in een evaluatie van het project relevantere informatie voorhanden was.³⁸ In de Voorstraat Noord zijn tijdens de project periode 8 nieuwe functies gerealiseerd waarvan 3 winkels. Verder zijn in de Voorstraat Noord en omgeving in totaal 46 panden met subsidie opgeknapt. Er wordt een jaarlijks festival en een jaarlijkse kerstmarkt georganiseerd en de activiteiten in de straat worden per kwartaal gepubliceerd. Of dit inhoudelijk voldoet aan de oorspronkelijke doelstelling is gezien de formulering van de doelstelling niet na te gaan. Niettemin constateert de rekenkamer dat het college relevanter had kunnen rapporteren.

Schuldhelpverlening en bijzondere bijstand

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
Deze ondersteuning is gericht op armoedebestrijding en het zo snel mogelijk weer kunnen oppakken van de eigen verantwoordelijkheid. Dat doen we door meer voorlichting te geven over de mogelijkheden van bijzondere bijstand en schuldhelpverlening, budgetcursussen aan te bieden en scholingsbijeenkomsten voor intermediairs te	Verloopt deels conform planning. O.a. door de organisatie van cursussen en een voorlichtingscampagne om de schulden onder jongeren en ouderen te laten afnemen, is in 2008 een schuldafname bij jongeren van 20% en bij ouderen van 10% gerealiseerd. Door economische recessie neemt problematiek echter toe.

³⁸ Gegevens uit Evaluatie project Ontwikkeling Voorstraat-Noord, "Van aanjagen naar doorgroeien", d.d. 3 augustus 2009.

verzorgen. We richten ons hierbij op de kwetsbaarste groepen o.a. jongeren, jonge éénoudergesinnen, 65 +ers met een minimuminkomen en werkzoekenden. Verder willen we 25% meer geslaagde schuldregelingstrajecten door vroegtijdige signalering en aanpak van de schuldenproblematiek.	
--	--

Er is deels relevant gerapporteerd. Er wordt wel gerapporteerd over de geplande cursussen en voorlichtingscampagne maar niet over de scholingsbijeenkomsten voor intermediairs. Verder wordt uit de verantwoording niet duidelijk of 25% meer geslaagde schuldregelingstrajecten hebben plaatsgevonden. Ook kan geen aansluiting worden gemaakt tussen de doelstelling met betrekking tot *voorlichting te geven over de mogelijkheden van bijzondere bijstand en schuldhulpverlening, budgetcursussen aan te bieden en scholingsbijeenkomsten voor intermediairs* enerzijds en de verantwoording van *de organisatie van cursussen en een voorlichtingscampagne* anderzijds.

Ten aanzien van de voorlichting heeft de rekenkamer van de SDD overzichten ontvangen van de uitgevoerde voorlichtingsactiviteiten in de jaren 2008 en 2009. Hieruit blijkt dat in 2008 en 2009 voorlichting is gegeven, budgetcursussen zijn gegeven en scholingsbijeenkomsten hebben plaatsgevonden voor intermediairs. In 2008 hebben er in totaal 2202 personen en 2009 (eerste drie kwartalen) in totaal 1512 personen deelgenomen aan de activiteiten in dit kader.³⁹ Ten aanzien van de stijging van 25% meer geslaagde schuldregelingstrajecten heeft de rekenkamer een overzicht ontvangen van de SDD over de periode augustus 2008 tot en met december 2009 met de percentages succesvolle versus niet-succesvolle trajecten.⁴⁰ In het Preventieplan Schuldenproblematiek⁴¹ staat dat eind 2006 het percentage geslaagde schuldregelingstrajecten 37,5% was. Om aan de doelstelling uit het MJP te voldoen (+25%) zou het percentage geslaagde schuldregelingen moeten komen te liggen boven de 46,8%. Uit de overzichten van 2008 en 2009 valt op te maken dat vanaf mei 2009 het percentage geslaagde schuldregelingen structureel boven de 46,8% ligt. De rekenkamer heeft van de SDD niet de door haar gevraagde onderliggende cijfers bij de percentages ontvangen. Een nadere beoordeling van de juistheid van de gerapporteerde percentages heeft de rekenkamer daarom niet kunnen uitvoeren. Niettemin constateert de rekenkamer dat het college relevanter had kunnen rapporteren.

³⁹ Overzicht preventiemaatregelen schuldhulpverlening 2008 en 2009.

⁴⁰ Overzicht percentage geslaagde schuldregelingstrajecten 2008 en 2009.

⁴¹ Preventieplan Schuldenproblematiek, 15 december 2006, SDD.

Aanpak veelplegers

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
<p>De aanpak van veelplegers werpt vruchten af. <i>De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de nazorg zal verder worden uitgebouwd</i>, maar stuit op grenzen ten aanzien van de beschikbaarheid van adequate huisvesting en capaciteit van maatschappelijke instellingen. In Dordrecht staan op dit moment ongeveer 100 veelplegers geregistreerd.</p> <p><i>In het kader van de GSB afspraken zal jaarlijks aan 15 volwassen en 6 jeugdige veelplegers een nazorg/resocialisatietraject worden aangeboden.</i></p>	<p>Uitgangspunt bij de nazorg is dat er na detentie voor inkomen, huisvesting, hulpverlening en dagbesteding wordt zorg gedragen om de kans op recidive te beperken. Gemeentelijke accounthouders nazorg (jeugd en volwassenen) nemen deel aan het casusoverleg en zijn een beperkt deel van de werktijd werkzaam vanuit het Veiligheidshuis. Uitgangspunt is dat voor alle veelplegers die daarvoor in aanmerking komen een nazorg/resocialisatietraject ingezet wordt. Omdat justitieel toezicht niet in alle gevallen mogelijk is, geldt in die andere gevallen door de gemeente bekostigd maatschappelijk toezicht. In totaal stonden eind 2008, 83 zeer actieve meerderjarige en 18 zeer actieve minderjarige veelplegers uit Dordrecht op de veelplegerslijst. Door de gemeente Dordrecht zijn acht plaatsen ingekocht bij het leger des Heils voor de veelplegers die geen dak meer boven hun hoofd hebben (project Herstart). Het aantal vormen van opvang is uitgebreid onder andere door de uitbreiding van de 24-uurs opvang.</p>

De verantwoording is niet relevant ten aanzien van de in het MJP geformuleerde doelstellingen. Het wordt uit de verantwoording niet duidelijk of de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de nazorg is uitgebreid en tevens wordt niet duidelijk of jaarlijks aan 15 volwassen en 6 jeugdige veelplegers een nazorg-/resocialisatietraject is aangeboden.

De rekenkamer is op zoek gegaan naar meer relevante informatie over de nazorgtrajecten. De rekenkamer heeft een geanoniseerd overzicht van veelplegers in de regio Zuid-Holland Zuid (arrondissement Dordrecht) ontvangen. Daarnaast heeft de rekenkamer managementinformatie over 2008 ontvangen. Over 2007 konden geen nadere gegevens aan de rekenkamer verstrekt worden. Aan de hand van de verstrekte gegevens en uit de interviews kan de rekenkamer niet opmaken of er jaarlijks 15 volwassen en 6 jeugdige veelplegers uit Dordrecht een nazorgtraject is aangeboden. De rekenkamercommissie heeft derhalve wel relevantere gegevens weten te achterhalen, maar kon geen aansluiting maken met de MJP-doelstelling.

Onderhoud openbare ruimte

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
<p>We gaan de komende vier jaar 10 miljoen euro EXTRA investeren in de directe leefomgeving van burgers. Het betreft investeringen in bijvoorbeeld verkeersveiligheid, parkeervoorzieningen, wijkverkeersplannen en onderhoud van de bestaande straten en wegen.</p>	<p>We hebben een rotonde ter hoogte van de Johan de Wittstraat/Spuiboulevard in een recordtijd van drie weken aangelegd (tijdens de bouwvak) om de maatschappelijke overlast te beperken. We hebben een rioolreconstructie en herinrichting in Oosterdiep en Keteldiep in de Staart uitgevoerd. De Kinkelenburg in Sterrenburg</p>

<p>We stellen een samenhangend pakket aan maatregelen op die betrekking hebben op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intensiever onderhoud van wegen in de stad waaronder het verhelpen van verzakkingen; • Black spot Spuiboulevard / J. de Wittstraat; hier vinden in verhouding tot andere plekken in de stad relatief veel ongevallen plaats; • Wijkverkeersplannen met onderdelen als fietsstroken, aanpassing/ aanleg rotondes, aanpassingen van kruispunten; • Realiseren van parkeervoorzieningen bij "nieuwe" scholen. 	<p>is opgeknapt en op verzoek van de bewoners zijn bijna 100 extra parkeerplaatsen aangelegd. In Stadspolders zijn het Suze Groeneweg-erf, het Joke Smit-erf, het Simon Vestdijk-erf, het Frida Katz-erf en het Rudyard Kipling-erf opgeknapt en herbestraat. De Roobrug in de Binnenstad is herbestraat. Het actieplan Fiets is uitgevoerd en de fietsbewijzering in en om het centrum is verbeterd. Ook zijn kleine zaken aangepakt, zoals het plaatsen van fietsaanbindmogelijkheden en het verbeteren van een oversteek, waar de fietser direct voordeel van heeft. Op de gebiedsontsluitingswegen in Krispijn, Reeland, Sterrenburg, Reeweg Oost, Stadspolders, Wielwijk, Crabbehof en Zuidhoven is de verkeersveiligheid verbeterd door o.a. het aanbrengen van fietsstroken en het versmallen van de rijbanen. Tot slot is het actieplan Gewoon Doen uitgevoerd. Dit project probeert een mentaliteitsverandering op gang te brengen. Dit project drukt door middel van ludieke acties mensen met hun neus op de feiten en wil samen met aanpassingen en extra voorzieningen in de openbare ruimte, ervoor zorgen dat de verloedering in Dordrecht afneemt en Dordtenaren tevreden zijn over de leefbaarheid van hun woonomgeving.</p>
--	---

Er is deels relevant gerapporteerd: niet wordt duidelijk of daadwerkelijk 10 miljoen is geïnvesteerd. Er is over een deel van de geplande maatregelen wel verantwoord zoals over de black spot Spuiboulevard / J. de Wittstraat en het aanbrengen van fietsstroken. In de wandelgangen is dit programma bekend als de lijst van 10 miljoen extra.

Uit het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat de doelstelling van 10 miljoen extra is uitgewerkt in een plan van aanpak⁴² waarbij feitelijk 9,5 miljoen euro is gebudgetteerd voor 13 projecten. Daarnaast waren er drie reserve projecten, waarvoor in totaal 1,5 miljoen euro was opgenomen, maar alleen konden worden uitgevoerd in het geval van budgettaire meevallers.

In het najaar 2009 is een boekje⁴³ uitgegeven onder de titel "10 miljoen" waarin de verschillende projecten staan beschreven inclusief de daarvoor gedane uitgaven. In deze tussentijdse verantwoording wordt 8,8 miljoen euro verantwoord met betrekking tot de uitgaven en de nog te maken kosten. In totaal wordt er gerapporteerd over 17 projecten, waarvan er nog vijf gaande zijn. Hieronder vallen drie 'nieuwe' projecten.⁴⁴ De rekenkamer constateert derhalve dat relevantere informatie dan het college heeft verantwoord over de realisatie van de doelstelling van de resultaatdoelstelling aanwezig is.

⁴² Raadsinformatiebrief inzake meerjarenbeleidplan Dordrecht 2006-2010, (SBH/2007/1113) 13 maart 2007.

⁴³ '10 miljoenlijst. Stand van zaken projecten 10 miljoenlijst', Gemeente Dordrecht, oktober 2009.

⁴⁴ Deze projecten worden als nieuw omschreven, omdat deze niet waren opgenomen in de oorspronkelijke doelstelling/begroting, zoals deze is opgenomen bij de raadsinformatiebrief. De projecten zijn: Roobrug, Actieplan Fiets en 'Gewoon Doen'.

Dordrecht Marketing

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
<p><i>Sterke marketing organisatie per 2007 operationeel.</i></p> <p>De missie van Dordrecht Marketing wordt het ontwikkelen en in de markt zetten van Dordrecht als een sterk (overkoepelend) merk dat staat als een huis. De kerntaken zijn onder andere het ontwikkelen van één duidelijk en krachtig merkconcept voor Dordrecht (vervolg op "Dit is Dordrecht") op basis van de kernkwaliteiten historie en water; het actief communiceren van dat merk; het onderhouden, bewaken en (onder voorwaarden) ter beschikking stellen van het marketingconcept; het faciliteren van citymarketingactiviteiten van derden. Acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gast in Eigen Stad • de Ambassadeurs van de Stad • aantrekken groepen toeristen • participatie in Citybreak campagne • landelijke/regionale/lokale reclame 	Gerealiseerd / in werking

Summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of de marketing organisatie inderdaad in 2007 operationeel was en of de geplande acties zijn uitgevoerd. De rekenkamer heeft in haar onderzoek ten aanzien van de realisatie van de doelstellingen in dit project het volgende vastgesteld.

Op 20 april 2007 is de Stichting Dordrecht Marketing officieel opgericht.⁴⁵ Er is een merkconcept ontwikkeld dat in 2008 en 2009 aan het college en de gemeenteraad is gepresenteerd en toegelicht. De geplande actie "Gast in Eigen Stad" is uitgevoerd in 2007, 2008 en 2009. De actie "Ambassadeurs van de Stad" is in 2008 en 2009 uitgevoerd.⁴⁶ Het aantrekken van groepen toeristen heeft gestalte gekregen door diverse activiteiten, waaronder uitbouw Kerstmarkt en communicatie daarover en bijdrage aan Calvijn 500 waar 130.000 bezoekers op af kwamen. Daarnaast heeft Dordrecht met 12 andere steden in 2006 en 2007 deelgenomen aan de Citybreak-campagne van Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen.⁴⁷ Dit is daarna gestaakt als gevolg van het zich terugtrekken van de provincie Zuid-Holland als partner. De marketinguitingen ('reclame') voor Dordrecht in brede zin hebben via diverse media (internet, kranten, radio, TV, outdoor) zowel lokaal, regionaal als landelijk plaatsgevonden.⁴⁸

De rekenkamer stelt vast dat specifiekere informatie dan het college heeft verantwoord over de realisatie van de doelstelling van het project beschikbaar is. Of de behaalde resultaten geheel voldoen aan de oorspronkelijke doelstelling is gezien de formulering daarvan niet exact na te gaan.

⁴⁵ Gegevens Kamer van koophandel.

⁴⁶ Email van de directeur Dordrecht Marketing dd. 14 december 2009; jaarverslag Dordrecht Marketing 2008.

⁴⁷ Website NBTC <http://www.nbtc.nl>.

⁴⁸ Jaarverslag Dordrecht Marketing 2008.

Fietsen

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
<ul style="list-style-type: none">• In 2007 wordt het aantal fietsenstallingen uitgebreid met 800 à 1000 stallingen.• Na opening stalling Achterom-West wordt het stallingen van fietsen op zaterdag gratis.• In 2006 wordt nieuwe fietsnota vastgesteld: Dordt Fietst dóór.	Alles gerealiseerd.

Er is summier gerapporteerd: op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld hoeveel stallingen er daadwerkelijk zijn gerealiseerd, of het stallingen op zaterdag gratis is en of de nieuwe fietsnota in 2006 is vastgesteld.

Bij verificatie door de rekenkamer bleek dat specifiekere gegevens voorhanden waren waaruit blijkt dat de kwalificatie 'alles gerealiseerd' geen juist beeld geeft. Zo is de fietsnota niet in 2006 maar in 2008 vastgesteld. Verder blijkt dat in de fietsstalling Achterom-West volgens een rekening van de aannemer in 2008 een totaal van 743 stallingen is gerealiseerd in plaats van 800 à 1000.⁴⁹ Van die stallingen wordt een deel (m.u.v. de weekeinden) permanent verhuurd aan de Hoge School.⁵⁰ Het feitelijk aantal fietsstallingen op doordeweekse dagen beschikbaar voor publiek blijkt bij een telling ter plaatse door de rekenkamer 486 te betreffen. Na de opening van de stalling Achterom-West is het stallingen van fietsen op zaterdag gratis en per december 2008 is het stallingen overdag geheel gratis geworden. Hiermee constateert de rekenkamer dat de verantwoording onjuist is.

Route 23

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
De bestrijding van de jeugdwerkloosheid heeft prioriteit. Daarom zetten we het project Route 23 door. Daarmee zorgen we ervoor dat jongeren onder de 23 jaar werk hebben in plaats van een uitkering. Route 23 functioneert als een voorportaal waar jongeren terecht kunnen voor vragen, advies en ondersteuning over werk en scholing. Dit draagt in belangrijke mate bij aan onze doelstelling om <i>het aantal niet werkende werkzoekenden onder de 23 jaar te verlagen van 5,7% nu tot 5% in 2010.</i>	Conform planning. Nog steeds gaande. Onder andere aanvalsplan jeugdwerkloosheid in uitvoering

Er is summier gerapporteerd: niet wordt duidelijk of het project Route 23 is doorgezet. Ook is hier niet duidelijk of en in welke mate dit heeft bijgedragen om het aantal niet werkende werkzoekenden onder de 23 jaar te verlagen.

Uit het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat Route 23 in 2004 is begonnen als pilot in Dordrecht, vanaf oktober 2005 zijn ook andere drechtsteden aangesloten. Het project is sindsdien

⁴⁹ Facturen Klaver Bike(e)motion aan de gemeente Dordrecht 12-06-08 en 25-09-08.

⁵⁰ Stallingsovereenkomst tussen de Gemeente en de Stichting Hoger Onderwijs Nederland (Hogeschool INHolland), fietsenstalling Achterom, november 2008.

voortgezet hetgeen ook tot uiting komt in diverse nieuwe initiatieven die de aanpak ondersteunen, zoals bijvoorbeeld het in 2008 ontwikkelde protocol *'schoolgaande zwangeren en tienermoeders'* waarmee Dordrecht als één van de eerste gemeenten in Nederland deze problematiek expliciet aanpakt.

De resultaten van Route 23 worden sinds de start periodiek bijgehouden door het Onderzoekscentrum Drechtsteden die hierover jaarlijks zelfstandig de 'Monitor Route 23' uitbrengt. Tussen 1 april 2007 en 1 januari 2009 zijn 363 jongeren uit Dordrecht begeleid binnen Route 23.⁵¹ In 2008 stroomde 50% van de jongeren in Route 23 uit naar werk of scholing. Uit de effectindicatoren blijkt dat het percentage niet werkende werkzoekenden onder de 23 jaar vanaf de nulmeting (5,7%) gedaald is naar 1.2 % per 1 januari 2009. De rekenkamer constateert dat, hoewel de verantwoording summier is, de verantwoording juist is.

Wijkcampagne samenleven

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
Binnen elke wijk wordt het initiatief genomen om jaarlijks minimaal 1 campagne samenleven te voeren, waarbij het initiatief zoveel mogelijk bij partners en/of bewoners wordt gelegd. De ontmoeting tussen allochtone en autochtone bewoners speelt daarbij een belangrijke rol.	Gerealiseerd. Diverse acties/campagnes zijn en worden opgezet, bjjv. Actie Wijkwensen, Campagne Burgers aan zet.

Er is deels relevant gerapporteerd: wel wordt gerapporteerd dat diverse acties zijn uitgevoerd maar niet wordt duidelijk of jaarlijks binnen elke wijk minimaal 1 campagne samenleven is gevoerd.

De rekenkamer heeft vastgesteld dat de gemeente de doelstelling niet op wijkniveau heeft opgepakt, maar op gebiedsniveau. Hierdoor is ook de sturingsinformatie op gebiedsniveau bijgehouden. Hiervan wordt echter geen overzicht bijgehouden. Op basis van de financiële administratie (daadwerkelijk verstrekte subsidies) over de jaren 2007 en 2008 heeft de rekenkamer vastgesteld dat de gemeente in de jaren 2007 en 2008 in totaal 352 subsidies ten behoeve van verschillende wijkgerichte activiteiten per gebied heeft verstrekt.⁵² De omschrijving van de subsidies varieert van concrete activiteiten, zoals braderie krispijnfestijn en posters voor 'ontmoet je burens', tot wat minder heldere activiteiten zoals 'Abon. Per 1-4-08/30-06-2008' aan AD Nieuwsmedia BV. In het volgende overzicht wordt het aantal activiteiten over de jaren 2007 en 2008 per gebied weergegeven.

	2007	2008	Totaal per gebied
Centraal	45	15	60
• Gehele stad			
• Centrum	72	74	146
• Binnenstad			

⁵¹ Voor 1 januari 2008 werden resultaten van Route 23 in verslagperioden van 9 maanden gemeten. Dit hield verband met de financiering. Sinds 1 januari 2008 is de financiering op jaarbasis geregeld en worden ook resultaten per jaar gerapporteerd.

⁵² Overzicht verstrekte projectsubsidies 2007 (Campagne budget activiteiten centraal) en 2008 (Straat en winterfeesten centraal).

• <i>Noordflank</i>			
• <i>Reeland</i>			
• <i>Staart</i>			
<i>West</i>	14	40	54
• <i>Oud-Krispijn</i>			
• <i>Nieuw-Krispijn</i>			
• <i>Crabbehof</i>			
• <i>Wielwijk</i>			
<i>Oost</i>	35	57	92
• <i>Stadspolders</i>			
• <i>Sterrenburg</i>			
• <i>Dubbeldam</i>			
Totaal	166	186	352

De rekenkamer heeft op basis van de beschikbare informatie niet met zekerheid kunnen vaststellen of jaarlijks binnen elke wijk minimaal 1 campagne samenleven is gevoerd. Kortom, de rekenkamer heeft specifiekere gegevens weten te achterhalen maar niet tot op wijkniveau.

City Lounge

Resultaatdoelstelling MJP	Verantwoording college
De City Lounge wordt het fysieke portaal (de hotelloobby) van de stad en het visitekaartje van het merk Dordrecht. Opening eerste kwartaal 2007.	Gerealiseerd / in werking

Er is hier summier gerapporteerd, want op basis van de verantwoording kan niet worden vastgesteld of en wanneer de City Lounge in gebruik is genomen. Daarnaast is niet vast te stellen of de City Lounge inderdaad het visitekaartje van het merk Dordrecht is geworden.

De rekenkamer heeft kunnen vaststellen dat de City Lounge onder naam: "Intree Dordrecht" op 20 april 2007 officieel is geopend door wethouder van Stadsbeheer de heer F. van den Oever en sindsdien actief is.⁵³ De VVV Zuid Holland Zuid is sindsdien tevens in Intree Dordrecht gevestigd.⁵⁴ De rekenkamer constateert dat de verantwoording juist is met de aantekening dat de doelstelling dat de City Lounge 'het visitekaartje van het merk Dordrecht' wordt niet meetbaar is geformuleerd en de realisatie daarvan niet door de rekenkamer kon worden gecontroleerd.

⁵³ Vergadernotitie voor het Portefeuillehoudersoverleg Economie & Bereikbaarheid Drechtsteden op 11 januari 2007;

⁵⁴ Huurovereenkomst Stichting Regionale VVV Zuid-Holland Zuid – Stichting Dordrecht Marketing en Gemeente Dordrecht, 17 april 2007.

Bijlage 7 - Bestudeerde documenten en literatuur

9 maandsrapportage 2008, gemeente Dordrecht.

10 miljoenlijst: Stand van zaken projecten 10 miljoenlijst, Gemeente Dordrecht, oktober 2009.

A

Aanbieding plan van aanpak Voorstraat-Noord aan de Raad, 26 juni 2007

Aanbiedingsbrief College: Hulp voor de helpers; Nota mantelzorgondersteuning in Dordrecht 2009-2010

Aantal jeugdige verdachten Dordrecht 2008, bron: Politie.

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 CMO Stimulans, d.d. 14 februari 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 CMO Stimulans, d.d. 26 februari 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 De Buitenwacht, d.d. 28 maart 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 Gilde Dordrecht, d.d. 27 maart 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 MJDV, d.d. 9 april 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 Stichting Atwana, d.d. 31 januari 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 Stichting Tuana, d.d. 28 april 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 Dordtse Arbeidersvereniging DID, d.d. 25 april 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2008 CMO Stimulans, d.d. 30 maart 2009

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2008 De Buitenwacht, d.d. 20 maart 2009

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2008 Dordtse Arbeidersvereniging DID, d.d. 10 maart 2009

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2008 Gilde Dordrecht, d.d. 4 maart 2009

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2008 MJDV, d.d. 30 maart 2009

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2008 Sierra Leone Organisation Dordrecht, d.d. 13 maart 2009

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2008 Stichting SEDA, d.d. 28 januari 2008

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 Stichting Cultureel Centrum Marokkanen

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2007 CMO Stimulans

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2007 Stichting Fazilet

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 Balans

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 CMO Stimulans

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 Gilde Dordrecht

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 MJDV

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 Platform Turkse Dordtenaren

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 Sierra Leone Organisation Dordrecht

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 Stichting Fazilet

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 Stichting Fazilet, d.d. 28 april 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2007 Vereniging Spaanse Gezinshoofden, d.d. 22 februari 2008

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2008 Stichting Fazilet, d.d. 30 maart 2009

Aanvraag tot vaststelling subsidie 2008 Vereniging Spaanse Gezinshoofden, d.d. 20 maart 2009

Activiteitenverslag 2008 Dordtse Arbeidersvereniging DID, d.d. 29 juli 2009

Advies mbt aanvraag vaststelling subsidie 2007 CMO Stimulans

Advies mbt aanvraag vaststelling subsidie 2008 CMO Stimulans

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 De Buitenwacht

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2007 Dordtse Arbeidersvereniging DID

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 Vereniging Spaanse Gezinshoofden

Advies m.b.t. aanvraag vaststelling subsidie 2008 Dordtse Arbeidersvereniging DID

Afrekening/verantwoording projecten Stichting Tuana 2007

Afrekening projectsubsidie 2007 Platform Turkse Dordtenaren, d.d. 28 april 2008

Agenda van de vergadering van de Adviescommissie van dinsdag 30 oktober 2007

B

Balansdag outcome indicatoren april 2008

Bedrijvenregister Drechtsteden 2008, Onderzoekcentrum Drechtsteden

Besluitenlijst agendacommissie 4 september 2007

Besluitenlijst van de gemeenteraad van 1 december 2009

Bijlage MJP 2006-2010, output eindverantwoording
Bouwtekening van de fietsenstalling Achterom-West
Brief namens de wethouder Financiën aan de Raad van 24 oktober 2007 (+ 2 bijlagen inzake outcome en output doelstellingen MJP)
Brief van het College aan de Raad (MO/2008/2264) van 22 september 2008 'Schoolverlaten: Beleid en aanpak in de periode 2008-2011'
Brief van 3 november 2009 aan de raad (Eindverantwoording Meerjarenplan 'Dordrecht werkt door!' en een overzicht van resultaatdoelstellingen), afkomstig van het college van Burgemeester en Wethouders
Bouwscenario Vinex Drechtsteden, 23-11-2009

C

CBS woningstatistiek Jaaroverzicht 2007, gemeente Dordrecht
Cijfers huishoudelijk geweld 2008, bron: Politie.
Cijfers arbeidsongeschiktheid ultimo 2008, Onderzoekcentrum Drechtsteden
Collegevoorstel inzake : "De Demarrage" 2008-2011 Uitvoeringsprogramma van het beleidskader "Dordt Sport" gemeente Dordrecht, d.d. 24 juni 2008
Conceptrapport cultuurbereik 2009, Onderzoekcentrum Drechtsteden

D

Definitief rapport Zuidpolder van Natuur-Wetenschappelijk Centrum, d.d. 21 september 2007
Doorzetten en Verbreden, rapportage actieprogramma Integratie 2007-2008
'Dordrecht werkt door', Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010
Dordt Sport: De tussenstand, eenmalige uitgave over het sportbeleid van de gemeente Dordrecht
Draaiboek jaarverslag 2008 gemeente Dordrecht, versie 1.1, d.d. 16-12-2008
Draaiboek begroting 2010 gemeente Dordrecht, versie 7.0, d.d. 15-05-2009

E

Eindverantwoording Meerjarenplan 'Dordrecht werkt door', d.d. 3 november 2009
Evaluatie project Ontwikkeling Voorstraat-Noord, "Van aanjagen naar doorgroeien", d.d. 3 augustus 2009

F

Factsheet Sociale Staat Dordrecht 2005, Sociaal geografisch bureau Dordrecht.
Fietsnota, Dordt Fietst Door, d.d. 22 september 2008
Financiële beheerverordening gemeente Dordrecht 2003

G

Gegevens aantallen veelplegers 2008 ,bron: Politie.
Griffie voorstel werkbijeenkomsten programmasturing (september 2007)

H

Huurovereenkomst Stichting Regionale VVV Zuid-Holland Zuid – Stichting Dordrecht Marketing en Gemeente Dordrecht, 17 april 2007.

I

Inhoudelijk Jaarverslag Dordrecht Marketing 2007
Inhoudelijk Jaarverslag Dordrecht Marketing 2008
Inkomensverdeling particuliere huishoudens naar inkomensgroepen, 2006, Onderzoekcentrum Drechtsteden
Integratiemonitor Dordrecht 2005, Sociaal geografisch bureau Dordrecht
Interimnota 2009, gemeente Dordrecht

J

Jaarverslag 2007 Balans (Multiculturele Vrouwenstichting)
Jaarverslag 2008 Balans (Multiculturele Vrouwenstichting)
Jaarverslag 2007, Gemeente Dordrecht
Jaarverslag 2008, Gemeente Dordrecht
Jaarverslag School Maatschappelijk Werk Dordrecht 2007, d.d. 3 maart 2008
Jaarverslag School Maatschappelijk Werk Dordrecht 2008
Jaarverslag 2007 Stichting Dordtse Integratie Adviesraad, d.d. 31 maart 2008
Jaarverslag Stichting Cultureel Centrum Marokkanen Dordrecht

K

Kadernota 2009, gemeente Dordrecht
Kaders voor Toezicht en verantwoording. Uitgangspunten, redeneerlijnen en handreikingen van de Algemene Rekenkamer. Algemene Rekenkamer, Den Haag, februari 2008

L

Ledenlijst Ondernemers Voorstraat-Noord
Leefbaarheid en Veiligheid in Dordrecht 2009, Onderzoekcentrum Drechtsteden
Leefsituatie Dordtse jongeren 2009, Onderzoekcentrum Drechtsteden
Legendatabel outcome indicatoren.

M

Memo Procesbeschrijving eindverantwoording MJP, gericht aan het College van B&W
Monitor Beeld 2009, Onderzoekcentrum Drechtsteden
Monitor Binnenstad 2007, Onderzoekcentrum Drechtsteden
Monitor Leefbaarheid en Veiligheid in Dordrecht 2005, Sociaal geografisch bureau Dordrecht
Monitor Route 23 Dordrecht en Drechtsteden, april t/m december 2007, OCD.
Monitor Route 23 Dordrecht en Drechtsteden 2008, OCD.
Monitor Stedelijke bereikbaarheid 2008 (+ tabellenboek), Rijkswaterstaat

N

Nieuwsbericht vd site van de Dordrechtse Ondernemersvereniging (DOV) mbt opening Intree Dordrecht, d.d. 20 april 2007
Nieuwsbrief Achterom-Bagijnhof, nr. 3, juni 2008
Nieuwsbrief Achterom-Bagijnhof, nr. 4, december 2008
Nieuwsbrief Gilde Dordrecht, nr. 4, maart/april 2008
Notulen van de vergadering van de adviescommissie d.d. 19 juni 2007
Notulen van de vergadering van de adviescommissie d.d. 26 juni 2007 Presentatie risicobeheersing grote projecten
Notulen van de vergadering van de adviescommissie van 30 oktober 2007
Notulen van de vergadering van de Raad van de gemeente Dordrecht d.d. 15 mei 2007
Notulen van de vergadering van de Raad van de gemeente Dordrecht d.d. 3 juli 2007
Notulen van de vergadering van de Raad van de gemeente Dordrecht d.d. 6 en 7 november 2007
NWWers ultimo 2008, Onderzoekcentrum Drechtsteden

O

Offerte fietsenstalling Achterom-West, d.d. 7 april 2008
Onderwijsmonitor Drechtsteden 2008, d.d. februari 2009
Onderzoeksrapport Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010 Rekenkamer Dordrecht, d.d. mei 2007 ('zes sterren')
Overzicht aangiften en ophelderingen Drechtsteden 2008
Overzicht MBO/HBO leerlingen in Dordrecht, 2009
Overzicht percentage geslaagde schuldregelingstrajecten 2008 en 2009
Overzicht preventiemaatregelen schuldhulpverlening 2008 en 2009
Overzicht themaregisseurs

P

Plan van Aanpak Voorstraat-Noord aan de Gemeenteraad, d.d. 26 juni 2007
Presentatie MJP Raad, d.d. 22 april 2008
Preventieplan Schuldproblematiek, 15 december 2006, SDD.
Projectplan Voorstraat-Noord
Programmabegroting 2008 en Meerjarenbegroting 2009-2011
Programmabegroting 2009 en Meerjarenbegroting 2010-2012
Programmabegroting 2010 en Meerjarenbegroting 2011-2013
Protocol van de Rekenkamer Dordrecht, mei 2009

R

Raadsinformatiebrief inzake Dordrecht Marketing en Intree Dordrecht (Afwikkelen krediet), d.d. 24 juni 2008
Raadsinformatiebrief inzake Eindverantwoording "Dordrecht werkt door!" (SBC/2009/231009), 3 november 2009.

Raadsinformatiebrief inzake meerjarenbeleidplan Dordrecht 2006-2010, (SBH/2007/1113) 13 maart 2007

Raadsinformatiebrief inzake sportmonitor 2008, d.d. 7 juli 2009

Raadsinformatiebrief inzake participatie allochtone vrouwen, d.d. 28 mei 2009

Raadsinformatiebrief inzake Uitvoeringsplan Wijkgericht werken, d.d. 2 december 2008

Rapportage stadsgesprekken MJP en begroting 2007

Rapport tevredenheid cliënten Wmo (over 2008) – Gemeente Dordrecht

Route 23 Kosten Baten Analyse, Rebelgroup Advisory, juni 2009

S

Sportmonitor 2008, d.d. april 2008

Stallingovereenkomst fietsenstalling Achterom versie 12-11-2008

Staat van de beleidsinformatie 2009 (Algemene Rekenkamer)

Stromenmodel werkwijze Rekenkamer

T

Tussentijdse evaluatie: Samen de buurt mooier maken, d.d. maart 2008

Tellingen ABS preventie 2008 en 2009, SDD

U

Uitdraai uit systeem, Bouwscenario Vinex Drechtsteden m.b.t. nieuwbouw en onttrekkingen, d.d. 23-11-1009

Uitspraak Rechtbank Dordrecht, sector Bestuursrecht, procedurenummer AWB 08/794, d.d. 19 november 2009

Uitspraak Rechtbank Dordrecht, sector Bestuursrecht, procedurenummer AWB 08/1362, d.d. 19 november 2009

V

Vaststellingsbeschikking subsidie Balans 2007, d.d. 30 juni 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie Balans 2008, d.d. 26 mei 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 De Buitenwacht, d.d. 26 juni 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2008 De Buitenwacht, d.d. 27 mei 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 CMO Stimulans, d.d. 14 juli 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 Gilde Dordrecht, d.d. 26 mei 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2008 Gilde Dordrecht, d.d. 20 april 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 MJVD, d.d. 1 oktober 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2008 MJVD, d.d. 11 mei 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 Stichting SEDA, d.d. 26 mei 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 Stichting Tuana, d.d. 13 september 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2008 Dordtse Arbeidersvereniging DID, d.d. 13 augustus 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 Dordtse Arbeidersvereniging DID, d.d. 16 oktober 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 CMO Stimulans, d.d. 26 mei 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2008 CMO Stimulans, d.d. 11 mei 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2008 Sierra Leone Organisation Dordrecht, d.d. 27 mei 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 Platform Turkse Dordtenaren, d.d. 13 september 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2008 Vereniging Spaanse Gezinshoofden, d.d. 20 april 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 Vereniging Spaanse Gezinshoofden, d.d. 26 mei 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 Stichting Atwana, d.d. 4 juni 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2008 Stichting Cultureel Centrum Marokkanen Dordrecht, d.d. 11 mei 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 Stichting Cultureel Centrum Marokkanen Dordrecht, d.d. 4 juni 2008

Vaststellingsbeschikking subsidie 2008 Stichting Fazilet, d.d. 11 mei 2009

Vaststellingsbeschikking subsidie 2007 Stichting Fazilet, d.d. 28 juli 2008

Verantwoording 2008 GSB BDU-SIV

Verantwoording/Afrekening projectsubsidie 2007 Platform Turkse Dordtenaren

Vergadernotitie voor het Portefeuillehoudersoverleg Economie & Bereikbaarheid op 11 januari 2007, m.b.t. Intree Dordrecht

Verordening Rekenkamer Dordrecht 2004 + toelichting

Verslag evaluatiegesprek Balans over het jaar 2007, d.d. 19 mei 2008

Verslag evaluatiegesprek CMO Stimulans over het jaar 2007, d.d. 21 april 2008

Verslag evaluatiegesprek MJVD over het jaar 2008, d.d. 29 november 2007

Verslag evaluatiegesprek Stichting Atwana over het jaar 2007, d.d. 29 januari 2008
Verslag evaluatiegesprek Stichting Cultureel Centrum Marokkanen Dordrecht
over het jaar 2007, d.d. 20 maart 2008
Verslag evaluatiegesprek Stichting SEDA over het jaar 2007, d.d. 15 mei 2008
Verslag vergadering adviescommissie 26 juni 2007
Voorblad Raadsvoorstel Plan van Aanpak Voorstraat-Noord
Voorblad stukken voor de adviescommissie/gemeenteraad PVA Voorstraat-Noord
Voorblad stukken voor de adviescommissie/gemeenteraad, Programmabegroting 2008 en
meerjarenbegroting 2009 – 2011
VVE in Dordrecht; Monitor VVE 2002-2008, voorjaar 2009`
'Veiligheidsbeleving op school 2008' van het OCD, d.d. december 2008

W

Woningstatistiek jaaroverzicht 2007 gemeente Dordrecht, CBS.
Woonmonitor Drechtsteden 2008, d.d. oktober 2008
Woonwagenkamp wordt witte wijk, artikel uit Binnenlands Bestuur, d.d. 18 november 2009
Woonwagenkampen op doorbreken; *Een vernieuwend perspectief voor een 100-jarig dossier,*
d.d. 20 april 2009
WW uitkeringen ultimo 2008, Onderzoekcentrum Drechtsteden
WWB ultimo 2007 en 2008, Onderzoekcentrum Drechtsteden

Bijlage 8 - Afkortingenlijst

CBS	Centraal Bureau Statistiek
OCD	Onderzoekcentrum Drechtsteden
P&C	Planning en Control-cyclus
MARAP	Managementrapportage
MJP	Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010
SBC	Stadsbestuurscentrum
WOZ	Waardering Onroerende Zaken

*het lukte niet om dit gedicht de dikte
te geven van dit prachtige rapport
wel hoop ik dat het leesbaar is
en niet zo droog als gort*

Gemeente Dordrecht

Spuiboulevard 300
Postbus 8
3300 AA Dordrecht

www.dordrecht.nl